

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง



T096098

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

Study on Thai Local Orchid Reservation

โดย

นางสาวกานดา สีนบุญเรือง

รฟ.
ก432ก
2547

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วันเดือนปี.....

๖๕๐๙๘

2 JUN 2009

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. 2547

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาเทคนิคเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

Study on Thai Local Orchid Reservation

โดย


นางสาวกานดา สีนบุญเชิญ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

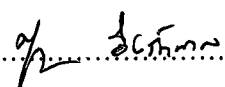
วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ ๒๖... เดือน... พ.ศ. ๒๕๔๙

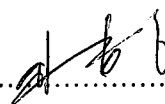
ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ


.....
(อาจารย์ถนอมนวล สีหะกุลตั้ง)

กรรมการปัญหาพิเศษ


.....
(อาจารย์ศุภสมบุญรณ์ อิงรัตนากร)

หัวหน้าภาควิชา


.....
(อาจารย์สุชุมารณ์ ชันธ์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

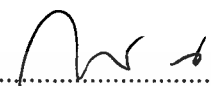
ชื่อเรื่อง : การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

โดย : นางสาวกานดา สีนบุญเชิญ

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ



(อ. ถนอมนวล สีหะกุล)

13 / เมษายน / 2547

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย พันธุ์ที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทย ปัญหา และแนวทางในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์ของหน่วยงาน 6 แห่ง คือ ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย, มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย, ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่าสถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยนั้นอยู่ในขั้นวิกฤติ โดยเฉพาะกล้วยไม้ที่มีอยู่เฉพาะถิ่น นอกจากจะเป็นของหายากแล้ว ยังเป็นที่ต้องการของผู้ที่สนใจ เช่น กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี โดยมีวิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์คือ การให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์โดยการทำสื่อต่างๆ และการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม ส่วนปัญหาอุปสรรคของการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองนั้นคือ การปลูกเลี้ยงและขยายพันธุ์ทำได้ยาก ขาดการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และปัญหาเรื่องความซับซ้อนของกฎหมายที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ส่วนแนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยนั้น ควรมีการประสานความร่วมมือกันกับทุกฝ่าย มีการให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป มีการขยายพันธุ์เทียม และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ซึ่งก็คือ การอนุรักษ์โดยให้พ่อแม่พันธุ์อยู่ตามธรรมชาติ โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ดูแล ถ้ามีผู้สนใจจะชมความงามก็ให้ชาวบ้านนำเข้าไปชมในถิ่นที่อยู่เดิมของมัน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ทั้งกับกล้วยไม้ที่อยู่ในธรรมชาติ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงจะมีจิตสำนึกรักในถิ่นที่อยู่ของตนเอง และประชาชนที่ไปเที่ยวก็จะได้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์เพราะได้เห็นในธรรมชาติจริงๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยาม

การศึกษาปัญหาพิเศษเรื่องนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ถนอมนวล สีหะกุลัง และอาจารย์ศุภสมบุรณ์ อึ้งรัตนากร ซึ่งเป็นประธาน และกรรมการปัญหาพิเศษ ขอขอบคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเพราะท่านได้ให้คำแนะนำ ในด้านแนวคิด และวิธีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด ซึ่งทำให้ปัญหาพิเศษเล่มนี้ออกมาเป็นปัญหาพิเศษที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

ขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยถามไถ่กันอยู่เสมอว่า ปัญหาพิเศษไปถึงไหนแล้ว มีอะไรให้ช่วยมั๊ย ซึ่งทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากๆ เพราะทุกคนก็กำลังยุ่งกับปัญหาพิเศษของตัวเอง แต่ก็มีน้ำใจเป็นห่วงเพื่อน โดยเฉพาะแพทที่ให้เราใช้เครื่องปริ้นท์ และไฟในห้องโดยไม่บ่นเลย (เขาเอาหมึกมาเติมให้แล้วน้ำ) น้องๆ ที่คอยแหย่ให้ข้าเสมอเวลาเครียดกับงาน และเวลาเจอกันก็ถามเสมอว่า "พี่ เมื่อไหร่จะจบอะ" ทำให้มีแรงฮึดว่า ชั้นจะจบให้เธอดู

ขอบคุณป้า กับแม่ ที่เข้าใจในการออกจากบ้านไปทำปัญหาพิเศษ คอยหาขนมให้ลูกสาว กินเวลาทำปัญหาพิเศษอยู่ที่บ้านจนตัวกลมไปหมดแล้ว และที่สำคัญอีกคนคือคนตัวใหญ่ที่ถึงตัวจะอยู่ไกลกัน แต่ก็คอยให้กำลังใจอย่างเจี๊ยบๆ อยู่เสมอ

สุดท้ายนี้ขอบคุณพระเจ้าที่ประทานผู้คนดีดี ซึ่งได้ทำให้ปัญหาพิเศษเล่มนี้เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ขอบคุณค่ะ

กานดา สินบุญเชิญ

6 เมษายน 2547

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(1)
สารบัญภาพ	(2)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 ตรวจเอกสาร	5
การอนุรักษ์	5
วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	7
ปัญหาในการอนุรักษ์	8
แนวทางในการอนุรักษ์	8
พันธกิจล้วยไม้พื้นเมือง	12
พันธกิจล้วยไม้พื้นเมืองที่ต้องอนุรักษ์	25
สถานการณ์ล้วยไม้พื้นเมืองของไทย	28
อนุสัญญาไซเตส	29
อนุสัญญาไซเตสกับสถานการณ์ปัจจุบัน	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล	40
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	41
แผนการดำเนินงาน	41
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	42
ชมรมล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย	42

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สมาคมพฤษชาติแห่งประเทศไทย	44
มูลนิธิสีบนาคะเสถียร	47
มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย	51
ภาควิชาพฤษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	56
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	57
วิจารณ์ผล	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	68
สรุปผลการวิจัย	68
ข้อเสนอแนะ	69
เอกสารอ้างอิง	70
ภาคผนวก	73

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ปริมาณการส่งออกต้นกล้วยไม้ปี 2535-2541	2
2 แผนการดำเนินงาน	41
3 ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเทศต่างๆ	61



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พันธุ์อากาศเอกโภส แสงอ่อน	42
2 คุณสมาน	44
3 คุณวรลักษณ์ ศรีไย	47
4 คุณหาญณรงค์	51
5 อาจารย์อบฉัตร ไทยทอง	56
6 คุณมานิตย์ แย้มประยูร	57



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกล้วยไม้ไทยเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมไปทั่วโลก ด้วยเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้มีผู้คนมากมายต้องการครอบครองเป็นเจ้าของ สถานการณ์ในปัจจุบันจึงมีความน่าเป็นห่วง เพราะเมื่อมีผู้สนใจและมีความต้องการที่หลากหลาย จึงมีการพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยเกิดจากสาเหตุที่บางพันธุ์มีลักษณะ ดอก ต้น กลิ่น สี การดูแลรักษา ไม่ตรงกับความต้องการ จึงถูกดัดแปลงให้ผสมกับสายพันธุ์อื่น เพื่อพัฒนาให้มีความหลากหลาย จนลืมนึกไปว่ากล้วยไม้พันธุ์พื้นเมืองของไทยกำลังจะหมดไป ซึ่งปัญหาการสูญพันธุ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไถยนั้น ไม่ใช่เกิดจากสาเหตุนี้เพียงอย่างเดียว การทำลายสภาพนิเวศวิทยา ไม่ว่าจะเป็นการตัดไม้ เผาป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ก็มีผลกระทบต่อความอยู่รอดของพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง นอกจากนี้ การนำกล้วยไม้พื้นเมืองที่อยู่ในป่าออกมาจำหน่าย ทั้งในระดับท้องถิ่น หรือรวบรวมโดยพ่อค้าเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ ทำให้กล้วยไม้บางชนิดที่เคยพบอยู่ทั่วไป กลายเป็นของหายากในเมืองไทย แต่กลับไปปรากฏอยู่ในร้านขายกล้วยไม้ในต่างประเทศและมีโฆษณาขายอยู่ทั่วไปตามแคตตาล็อกขายกล้วยไม้ในต่างประเทศ จนทำให้กล้วยไม้พื้นเมืองในสภาพนิเวศของไถยเราบางพันธุ์เกือบจะสูญพันธุ์เลยทีเดียว

จำนวนกล้วยไม้พื้นเมืองของไถย ที่นักพฤกษศาสตร์ไทยและเดนมาร์กร่วมกันค้นพบ และตรวจสอบรายชื่อแล้วถึงปี พ.ศ. 2543 มีอยู่ 177 สกุล จำนวน 1,125 ชนิด (วิระชัย ณ นคร และ สุรางค์รัตน์ อิศรมุสิก, 2543) และมีสายพันธุ์ที่จำเป็นต้องอนุรักษ์และขยายพันธุ์หลายสายพันธุ์ แต่สายพันธุ์ที่ได้มีชื่อเข้าบรรจุในบัญชีที่ 1 ซึ่งหมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้มาจากป่าหรือเป็นของป่า และใกล้จะสูญพันธุ์ จึงห้ามทำการค้าโดยเด็ดขาด (ยกเว้น กรณีที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมหรือเพาะพันธุ์ หรือการศึกษาและวิจัย) ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (CITES) คือ เอื้องปากนกแก้ว (*Dendrobium cruentum* Rchb.f.) ซึ่งเป็นกล้วยไม้ที่มีถิ่นกำเนิดทางภาคใต้ของไถย ประเทศภาคีอนุสัญญาได้ลงมติเห็นชอบด้วย ในการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคี ครั้งที่ 9 ในปี พ.ศ. 2537

เพื่อให้การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพันธกรณีในอนุสัญญาฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับมอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงฯ รับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ

1. กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบเรื่องพืช ในอนุสัญญาไซเตส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. กรมอุทยานแห่งชาติ รับผิดชอบเรื่องสัตว์ ในอนุสัญญาไซเตส
3. กรมประมง รับผิดชอบเรื่องปลา และสัตว์น้ำ ในอนุสัญญาไซเตส

มาตรการในการกำกับดูแลการส่งออกกล้วยไม้ จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยมิให้กล้วยไม้ป่าสูญพันธุ์ไปอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 1 ซึ่งแสดงถึงปริมาณการส่งออกต้นกล้วยไม้ป่า ในปี พ.ศ. 2535-2541 เห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2541 กรมวิชาการเกษตรไม่ออกหนังสืออนุญาตให้ส่งออกต้นกล้วยไม้ป่า ดังนี้

ตารางที่ 1 ปริมาณการส่งออกต้นกล้วยไม้ปี 2535-2541

ปี	กล้วยไม้พันธุ์แท้ (ต้น)		กล้วยไม้ลูกผสม (Hybrids) ต้น
	กล้วยไม้ป่า (wild species)	กล้วยไม้ขยายพันธุ์เทียม (Artificial Propagation)	
2535	429,299	118,602	15,096,079
2536	346,647	100,562	8,493,959
2537	543,147	122,166	21,430,111
2538	469,072	97,729	18,990,309
2539	496,364	71,941	19,498,403
2540	206,935	66,869	21,752,138
2541	-	101,306	19,020,412

ที่มา: สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ (2543)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะทำอนุสัญญาไซเตส หรือมีมาตรการ แนวทาง นโยบายในการคุ้มครอง และอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองแล้วก็ตาม แต่สถานการณ์การลักลอบค้ากล้วยไม้ตามธรรมชาติก็ยังน่าวิตกอยู่ จากข้อมูลที่คุณวิฑูร เริ่มวิรัตน์ ป่าไม้เขตบ้านโป่ง กล่าวไว้ว่า "ได้มีประชาชนนำผลผลิตจากป่า กล้วยไม้ป่า พืชป่าและของป่ามาวางขายริมทาง เพื่อขายแก่ผู้สัญจรไปมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว อย่างเช่นริมถนนท้องที่อำเภอไทรโยค และอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งพืชป่าบางอย่างอาจเป็นของป่าหวงห้ามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติตามกฎหมาย พ.ศ. 2484 ที่นำออกมาขาย หากมีการซื้อ-ขาย เก็บหา ทำอันตรายนำเคลื่อนที่หรือสนับสนุนกิจกรรมที่

ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจมีความผิดได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับด้วยก็ได้"

ดังนั้น การศึกษาปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของหน่วยงานทั้งภาค รัฐและเอกชนนี้ จะทำให้ทราบถึง สถานการณ์ ปัญหา และแนวทางการอนุรักษ์ เพื่อเป็นแนวทาง ในการกระตุ้นให้บุคคลทั่วไปหันมาให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง และเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ให้กับหน่วยงานต่างๆอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทย ปัญหา และแนวทางในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน
2. เพื่อรวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์หาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของหน่วยงานต่างๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ปัญหา และแนวทางการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางต่างๆ ในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานต่างๆ ใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาคือ ทำการศึกษาพันธุ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตรวจสอบเอกสารในเรื่องของการอนุรักษ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบสัมภาษณ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ ปัญหา แล้วมาทำการรวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์ให้ทราบถึงแนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองไทยต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง เดือนตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2546

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิยามศัพท์

กล้วยไม้ หมายถึง กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยที่ได้มีการศึกษาและบันทึกข้อมูลไว้แล้วทั้งที่อยู่ในป่าและนำออกจากป่ามาขยายพันธุ์เทียม

การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรกล้วยไม้พื้นเมืองอย่างฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียดังกล้วยไม้พื้นเมืองโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด

อนุสัญญาไซเตส หมายถึง อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)

บัญชีที่ 1 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ห้ามทำการค้า โดยเด็ดขาดยกเว้นเพื่อการศึกษา วิจัย หรือขยายพันธุ์เทียมซึ่งจะต้องได้รับการยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าเสียก่อน ประเทศส่งออกจึงจะออกใบอนุญาตให้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ด้วย เช่น กล้วยไม้หายากบางชนิด ได้แก่ กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี และฟ้ามุ่ย เป็นต้น

บัญชีที่ 2 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้จะสูญพันธุ์ อนุญาตให้ค้าขายได้แต่ต้องมีการควบคุม ไม่ให้เสียหายหรือจำนวนประชากรลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนใกล้จะสูญพันธุ์ ทั้งนี้ประเทศที่จะส่งออกจะต้องควบคุมไม่ให้กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติ

บัญชีที่ 3 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งแล้วขอความร่วมมือจากประเทศภาคีให้ช่วยดูแลในการนำเข้าด้วย กล่าวคือ จะต้องมีการรับรองการส่งออกจากประเทศต้นกำเนิด

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร

ในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

การอนุรักษ์

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาในการอนุรักษ์

แนวทางในการอนุรักษ์

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองที่ต้องอนุรักษ์

สถานการณ์กล้วยไม้พื้นเมือง

อนุสัญญาไซเตส

อนุสัญญาไซเตสกับสถานการณ์ปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์

อำนาจ เจริญศิลป์ (2528:84) กล่าวโดยสรุปว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือการใช้ และการระวังรักษาทรัพยากรด้วยวิธีที่ฉลาด และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นเรื่องระหว่างมนุษย์ กับสภาพแวดล้อม มีความมุ่งหมายที่จะรักษาสวัสดิภาพของสังคมหรือคนส่วนรวมให้มีตลอดไป จนไม่มีวันสิ้นสุด

เกษม จันทรแก้ว (2530:132) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่า เป็นการเก็บ รักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างสมเหตุสมผล เพื่อที่จะอำนวยให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ในการตอบสนองการเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป

ศิริพรต ผลสินธุ์ (2531:195) ได้กล่าวถึงความหมายของการอนุรักษ์ไว้ในตำราชีวิตและ สิ่งแวดล้อมว่า เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้มีการสิ้นเปลืองหรือสูญเสียน้อยที่สุด แต่ได้ประโยชน์และใช้ได้ยาวนานที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดสวัสดิภาพทาง สังคม (Human Welfare) และคงไว้ซึ่งปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิชัย เทียนน้อย (2533:17) กล่าวถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติว่า เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานที่สุด ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงต้องกระทำด้วยความชาญฉลาด แต่ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเก็บรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ โดยไม่นำมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์

จิระ จิตนุกูล (2534:1) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่า คือการใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างเหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดตลอดไป มิใช่การเก็บรักษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นลักษณะการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด และมีการฟื้นฟูดูแลรักษาอย่างดี เพื่อให้สิ่งนั้นสามารถอำนวยประโยชน์ได้มากที่สุด

นิวัติ เรืองพานิช (2537:38) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่า การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (time and space) อีกด้วย

สุรพล ดวงแข (2538:23) ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ของหนังสือสู่อุดมภาพถึงความหมายของคำว่าอนุรักษ์ไว้ว่า “การอนุรักษ์นั้นเราควรจะมองในจุดที่ เราควรใช้ประโยชน์ในสิ่งที่มีอยู่ให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด ให้มีการเลือกใช้ให้เหมาะสม”

สืบ นาคะเสถียร (2538:22) ได้กล่าวถึงความหมายของการอนุรักษ์ไว้ในบทสัมภาษณ์ของหนังสือสู่อุดมภาพ เช่นกันว่า “ที่จริงแล้ว คำว่า Conservation หรือการอนุรักษ์ คือการรักษาโดยไม่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่ก็มีคำจำกัดความในอีกความหมายหนึ่งว่า การอนุรักษ์คือการรักษาและนำบางส่วนมาใช้ประโยชน์แต่การใช้ประโยชน์นั้น ตัวมันเองจะต้องคงอยู่ด้วย เราต้องรู้ว่าต้นทุนมีอยู่เท่าไร แล้วมันงอกเงยเท่าไร เราก็ใช้ในสิ่งที่งอกเงยนั้น นั่นคือเราต้องรู้จักใช้ประโยชน์และฉลาดใช้”

กนกนุช จันทรแฉล้ม (2542:3) อ้างถึงนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือการประหยัดใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เกินส่วนที่มันจะงอก ตลอดจนการรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ผลจากทรัพยากรนั้นๆ มากที่สุดและนานที่สุด โดยไม่รู้จักหมดสิ้น ตลอดจนกระทั่งถึงประชาชนในยุคสมัยหลังๆ ต่อไปชั่วกาลปาวสาน

โดยสรุปแล้วการอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกัน โดยนำส่วนที่ออกเจยมมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีการฟื้นฟูดูแลรักษาอย่างดี เพื่อให้สิ่งนั้นสามารถที่จะอำนวยให้เกิดคุณภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการตอบสนองการเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป

วิธีการอนุรักษ์

อำนาจ เจริญศิลป์ (2525:85) และวิชัย เทียนน้อย (2533:17) ได้ให้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้หลายวิธีด้วยกัน คือ

1 การถนอม เป็นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพยายามรักษาทั้งปริมาณและคุณภาพให้ยืนยงคงอยู่ต่อไปให้นานเท่านาน โดยการพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้

2 การบูรณะซ่อมแซม เป็นการบูรณะซ่อมแซมทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม หรือเทียบเท่าของเดิม การนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรชนิดนี้จะได้ดีกับแร่ธาตุบางชนิด และน้ำ ส่วนทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ จะกระทำได้อย่าง หรือไม่ได้อย่าง

3 การนำมาปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน เช่น น้ำที่ไหลลงตามแหล่งน้ำธรรมชาติ เราไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้มากนัก ถ้าเราสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำ เราก็สามารถนำน้ำที่ควรจะสูญเสียไปจากการไหลไปตามธรรมชาติ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้น

4 การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างสามารถที่จะนำมาใช้ทดแทนกันได้ เช่น บางประเทศที่ขาดแคลนเชื้อเพลิงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้มีการนำเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์มาใช้ทดแทนซึ่งเป็นการอนุรักษ์ และยืดอายุการใช้งานของพลังงานเชื้อเพลิงจากแร่ธาตุให้ยาวนานออกไป ดังนั้น การนำสิ่งหนึ่งมาใช้ทดแทน จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติมีอายุการใช้งานเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

5 การสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม การสำรวจหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม นั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นการค้นหาทรัพยากรธรรมชาติที่หลงเหลืออยู่ในผิวโลก มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติต่อไป

6 การประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้ จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้มนุษย์สามารถค้นคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ขึ้นมา ในจำนวนนี้ได้มีการผลิตของเทียมหลายอย่างขึ้นมาใช้ เช่น ยางเทียม ไหมเทียม และการสังเคราะห์สารเคมีเพื่อนำมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แทนสารสกัดจากพืชที่นำมาผลิตยารักษาโรค จากความสามารถของมนุษย์ดังกล่าว ทำให้ช่วยลดภาระที่ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดถูกนำมาใช้สอยให้น้อยลง

ปัญหาในการอนุรักษ์

ในด้านการอนุรักษ์นั้น ปัญหาที่พบมีมากมาย กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ และมณีรัตน์ เกตุไสว (2546) ได้กล่าวถึงปัญหาในการอนุรักษ์ ดังนี้

1. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีระเบียบ และหลักในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ธรรมชาติ นอกจากนี้ยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. มีการใช้พื้นที่ป่าไม้ทุกรูปแบบเพิ่มเติมขึ้น เช่น ความต้องการพื้นที่ทางด้านเกษตรกรรมมากขึ้นอันเนื่องจากการเพิ่มของจำนวนประชากร การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสภาพที่ดิน ทำให้พื้นที่ป่าไม้ถูกเผาถาง
3. ความต้องการในด้านการใช้เพิ่มมากขึ้น ทำให้การลักลอบตัดไม้ เพื่อการค้าและเพื่อใช้สอยในครัวเรือน
4. ระบบพื้นที่คุ้มครองยังไม่กว้างขวางและรัดกุมพอ
5. มีการนำเอาพืชจากป่ามาปลูกเป็นพืชพื้นบ้านเพื่อความสวยงาม เช่น กัลวไม้ป่ารองเท้านารี
6. มีการลักลอบล่าสัตว์ป่าโดยมิได้คำนึงถึงชนิดฤดู เพศหรือขนาด และมีการลักลอบค้าสัตว์ป่าทั้งภายในและส่งออกนอกประเทศ
7. มีการจับสัตว์น้ำมากเกินไปจนเกิดการทดแทนตามธรรมชาติ
8. ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการป้องกันรักษา ตรวจตราและควบคุม
9. ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยตรง
10. การประชาสัมพันธ์ และการปลูกฝังความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ยังมีไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

แนวทางในการอนุรักษ์

สามารถแบ่งแนวทางการอนุรักษ์ออกได้เป็น 2 ประเด็นคือ แนวทางในการอนุรักษ์ และแนวทางในการอนุรักษ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แนวทางในการอนุรักษ์นั้น อานาจ เจริญศิลป์ (2528:87) วิชัย เทียนน้อย (2533:20) ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ไว้ ดังนี้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติถือว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่งบุคคลทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความร่วมมือกัน การลดความเห็นแก่ได้ของคนบางกลุ่มบางเหล่าลง จะช่วยให้การดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น แนวทางที่จะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีดังต่อไปนี้

1.1 ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เริ่มมีจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะตามสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะจัดตั้งเป็นรูปชมรม เช่น ชมรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชมรมการอนุรักษ์ของชาวบ้าน ในบางแห่งจะจัดตั้งเป็นสมาคม เช่น สมาคมนักนิยมนไพร สมาคมการอนุรักษ์ป่าไม้ สมาคมการอนุรักษ์ดิน หรือมูลนิธิ เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย สมาคมกล้วยไม้แห่งประเทศไทย กองทุนสัตว์ป่าโลก เป็นต้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเหล่านี้ จะมีจุดมุ่งหมายส่วนหนึ่ง คือ ส่งเสริม ป้องกัน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและให้ข้อคิดทางวิชาการแก่ทางราชการ หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะเป็นกลุ่มชนที่บำเพ็ญประโยชน์ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้

1.2 การออกกฎหมายควบคุม โดยมีการออก พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช ล่าสุดคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช (2542) มีข้อกำหนดดังนี้

มาตรา 3 "พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น" หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชนใดชุมชนหนึ่งภายในราชอาณาจักร และไม่เคยจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้

"พันธุ์พืชป่า" หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีหรือเคยมีอยู่ในประเทศตามสภาพธรรมชาติ และยังมีได้นำมาใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย

"พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป" หมายความว่า พันธุ์พืชที่เกิดภายในประเทศหรือมีอยู่ในประเทศ ซึ่งได้มีการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย และให้หมายความรวมถึงพันธุ์พืชที่ไม่ใช่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น หรือพันธุ์พืชป่า

มาตรา 48 ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นนั้นในการอนุญาตให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง และการทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พันธู์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นเป็นผู้นำนิตกรรรมแทนชุมชน ทั้งนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการก่อน

มาตรา 52 ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธู์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วน หนึ่งสวณใดของพันธู์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธู์ ศึกษาทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ใน ทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ โดย ให้นำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่งเข้ากองทุนคุ้มครองพันธู์พืช ทั้งนี้ ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์อย่าง น้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการเก็บหรือรวบรวมพันธู์พืช
2. จำนวนหรือปริมาณของตัวอย่างพันธู์พืชที่ต้องการ
3. ข้อมูลพันของผู้ได้รับอนุญาต
4. การกำหนดความเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานการปรับปรุงพันธู์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยที่ได้มาจากการใช้พันธู์พืชในข้อตกลง
5. การกำหนดจำนวน อัตรา และระยะเวลาการแบ่งปันผลประโยชน์ตามข้อตกลง แบ่งปันผลประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการใช้พันธู์พืชในข้อตกลง
6. อายุของข้อตกลง
7. การยกเลิกข้อตกลง
8. การกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาท
9. รายการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.3 การให้การศึกษแก่ประชาชนทั่วไป การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนทั่วไป อาจจะทำได้ทั้งในระบบ และนอกระบบ สำหรับการ ศึกษานอกระบบอาจจะทำในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ออกมาเป็นเอกสาร แผ่นพับต่างๆ นอกจากนี้อาจจะทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทางหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ แต่ก็ต้องใช้ค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูง ส่วนการจัดการศึกษาในระบบนั้น โดยการสอดแทรกวิชาการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติไว้ทุกระดับ ซึ่งถ้าหากประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ จะส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการคุ้มครอง และดูแลรักษาดียิ่งขึ้น

1.4 การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ ในการดำเนินการเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิด จะทำให้กระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน่าจะได้รับผลดียิ่ง ขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านี้ นอกจากจะควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นแล้ว ยังทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขอความร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อช่วยเหลือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร กรมทรัพยากรธรณีวิทยา สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ และ มณีรัตน์ เกตุไสว (2546) ได้ให้แนวทางอนุรักษ์ไว้ว่า ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์และการศึกษาของชาติทุกระดับ ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และให้การศึกษาถึงคุณค่า และความสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติ แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตลอดจนนักเรียน นิสิต นักศึกษา และ ประชาชนอีกด้วย

2. แนวทางการอนุรักษ์พืชหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย มีผู้ได้ให้แนวคิด คือ ธวัชชัย สันติสุข และก่องกานดา ชยามฤต (2546) ไว้ดังนี้

2.1 เก็บรักษาไว้ในสภาพป่า (in situ) ซึ่งเป็นการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่ของพืช (habitat conservation) โดยการพิจารณาพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่ของพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรืออยู่ในขั้นเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ให้พ้นจากการกระทำของมนุษย์ โดยการหยุดทำลายแหล่งที่อยู่ของพืช เพื่อป้องกันความสูญเสียที่จะตามมา และต้องพยายามทำให้แหล่งที่อยู่ของพืชที่ถูกทำลายไปแล้ว กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติ เช่น มีการควบคุมไฟป่า การปลูกป่าทดแทน หรือพื้นที่ใดที่มีพืชหายาก ขึ้นอยู่จะต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด ได้แก่ การประกาศท้องที่เป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพันธุ์พืชหลายชนิดขึ้นอยู่ มีทั้งไม้ป่าผล ยืนต้นบางชนิดที่อาจใช้เป็นประโยชน์ได้ เช่น มะม่วงป่า กระท้อนป่า นอกจากนี้ยังมีพืชสมุนไพรขึ้น ปะปนอยู่มาก ซึ่งถือเป็นแปลงอนุรักษ์พันธุ์ในสภาพป่าได้เป็นอย่างดี โดยมีกฎหมายควบคุมมิให้มีการกระทำใดๆ ในพื้นที่เหล่านั้น วิธีนี้จะทำให้พืชมีการขยายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ ดีกว่าที่จะ นำพืชมาปลูกในที่ใหม่ เพราะประชากรพืชที่เพิ่มมาใหม่ก็จะสนองตอบต่อสภาพแหล่งที่อยู่นั้นได้ เป็นอย่างดีต่อไป ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับพืชชนิดอื่น สัมพันธ์กับแมลงหรือสัตว์ต่างๆ ที่ช่วยในการผสมเกสรหรือเป็นพาหะในการกระจายพันธุ์ ถ้าพืชสูญพันธุ์ไปอาจจะก่อให้เกิดการสูญพันธุ์ของแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนี้ตามมาด้วยก็เป็นได้

2.2 โดยการเก็บในแปลงรวบรวมพันธุ์ (ex situ) วิธีนี้ ได้แก่ การเก็บพันธุ์พืชหายากหรือใกล้จะสูญพันธุ์มาปลูกไว้ในแปลงขยายพันธุ์ในสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ และก็พยายามทำสภาพนิเวศน์ให้เหมือนธรรมชาติตามที่พืชนั้นขึ้นอยู่ แต่เนื่องจากพืชหายากนี้มักมีเขตการกระจายพันธุ์อยู่เพียงจำกัด เนื่องจากปัจจัยเกี่ยวกับดิน (edaphic) ภูมิอากาศ (climatic) และสภาพภูมิประเทศ (topographic) การจะสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับพืชที่จะดำรงชีวิต

อยู่ได้ตลอดไปจึงเป็นการยาก ดังจะเห็นได้จากการไม่ประสบผลสำเร็จในการนำพืชเหล่านี้มาปลูก ในสวนพฤกษศาสตร์หรือสวนรุกขชาติ ดังนั้นทางที่ดีจึงควรที่จะพยายามคงไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่เดิมที่เป็นธรรมชาติของพืชไว้จะดีกว่า นอกจากนี้จะเป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชแล้วยังเป็นการคงไว้ซึ่งความงามที่เป็นเอกลักษณ์ของภูมิประเทศแต่ละท้องที่ให้คงสภาพธรรมชาติสืบไป

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมือง

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย ที่นักพฤกษศาสตร์ไทยและเดนมาร์กร่วมกันค้นพบ และตรวจสอบรายชื่อแล้วถึงปี พ.ศ. 2543 มีอยู่ 177 สกุล จำนวน 1,125 ชนิด (วิระชัย ณ นคร และ สุรางค์รัตน์ อินทรมุสิก ,2543) มีจำนวนสกุลและจำนวนชนิดของกล้วยไม้ไทยดังนี้

E= Epiphytic orchid	กล้วยไม้อิงอาศัย
T= Terrestrial orchid	กล้วยไม้ดิน
H= Holomycotrophic	กล้วยไม้กินซาก (กล้วยไม้ที่ไม่สามารถสังเคราะห์อาหารเองได้ เนื่องจากไม่มีคลอโรฟิลล์ ต้องอาศัยเชื้อราบางชนิดในการย่อยสลายซากอินทรีย์)
(-)= จำนวนชนิดของกล้วยไม้ไทย	

เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย จำแนกตาม พ.ศ. โดยผู้ศึกษา ได้เรียบเรียงจากแหล่งข้อมูลต่างๆ คือ ในปี พ.ศ. 2543 นักพฤกษศาสตร์ไทยและเดนมาร์ก ในปี พ.ศ. 2525 จากการรวบรวมของ Nordic Journal of Botany และในปี พ.ศ. 2510 จากการรวบรวมของหญิงลักษณะณาเลิศ พรพิมล ได้การเปรียบเทียบดังนี้

		2543	2525	2510
1. <i>Abdominea</i> J.J. Sm.	สกุลกระถามพี	(1)	(1)	(-) E
2. <i>Acampe</i> Lindl.	สกุลเอื้องตีนตุ๊กแก	(4)	(3)	(1) E
3. <i>Acanthephippium</i> Blume	สกุลนกแก้วปากหงาย	(3)	(3)	(-) T
4. <i>Acriopsis</i> Blume	สกุลจุกวราหมณี	(3)	(2)	(-) E
5. <i>Acrocha</i> Lindl.	-	(1)	(-)	(-) E
6. <i>Adenoccos</i> Blume	สกุลหอมใต้	(4)	(4)	(-) E
7. <i>Aerides</i> Lour.	สกุลเอื้องกุหลาบ	(7)	(8)	(10)E
8. <i>Agrostophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องปีกไก่	(6)	(8)	(-) E
9. <i>Amitostigma</i> Schltr.	สกุลข้าวตอกหิน	(1)	(-)	(-) T
10. <i>Anoectochilus</i> Blume	สกุลนกคุ้มไฟ	(10)	(14)	(-) T

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		2543	2525	2510
11. <i>Anthogonium</i> Wall.ex Lindl.	สกุลว่านพร้าว	(1)	(1)	(-) T
12. <i>Aphyllorchis</i> Blume	สกุลกล้วยปลวก	(4)	(4)	(-) T/H
13. <i>Apostasia</i> Blume	สกุลตานขโมย	(3)	(-)	(-) T
14. <i>Appendicula</i> Blume	สกุลหางแมงเงา	(7)	(7)	(-) E
15. <i>Arachnis</i> Blume	สกุลแมงป่อ	(3)	(2)	(-) E
16. <i>Armadorum</i> Breda	สกุลเอื้องตีนเป็ด	(1)	(1)	(-) E
17. <i>Arundina</i> Blume	สกุลแซมสี	(1)	(1)	(-) T
18. <i>Ascidieria</i> Seidenf.	สกุลอาทิตย์อัสดง	(1)	(-)	(-) E
19. <i>Ascocentrum</i> Schltr. ex. J.J. Sm.	สกุลเข็มสี	(6)	(4)	(-) E
20. <i>Ascochilopsis</i> Carr	-	(1)	(-)	(-) E
21. <i>Ascochilus</i> Ridl.	สกุลเอื้องปากกุง	(3)	(2)	(-) E
22. <i>Biermannia</i> King & Pantl.	สกุลเอื้องกำ	(1)	(-)	(-) E
23. <i>Bletilla</i> Rchb.f.	-	(1)	(-)	(-) T
24. <i>Brachycorythis</i> Lindl.	สกุลทำวชูลู	(4)	(4)	(-) T
25. <i>Brachypeza</i> Garay	-	(1)	(1)	(-) E
26. <i>Bromheadia</i> Lindl.	สกุลเอื้องกลีบขาว	(4)	(3)	(-) T/E
27. <i>Bulbophyllum</i> Thouars	สกุลสิงโต	(145)	(141)	(-) E
28. <i>Calenthe</i> Ker Gawl.	สกุลเอื้องน้ำตัน	(15)	(15)	(2) T/E
29. <i>Cephalantheropsis</i> Guillaumin	สกุลวิรุฬห์จำบัง	(1)	(1)	(-) T
30. <i>Ceratostylis</i> Blume	-	(6)	(6)	(-) E
31. <i>Chamocanthus</i> Schltr.	-	(1)	(-)	(-) E
32. <i>Chamaegasthodia</i> Makina & F.Maek-		(1)	(-)	(-) T/H
33. <i>Cheirostylis</i> Blume	สกุลประกายพริก	(7)	(7)	(-) T
34. <i>Chiloschista</i> Lindl.	สกุลพญาไร้ใบ	(9)	(2)	(-) E
35. <i>Chroniochilus</i> J.J. Sm.	-	(1)	(1)	(-) E
36. <i>Chrysoglossum</i> Blume	สกุลเอื้องมันแดง	(1)	(3)	(-) T
37. <i>Cirrhopetalum</i> Lindl.	สกุลพัด	(10)	(-)	(-) E
38. <i>Claderia</i> Hook. f.	-	(1)	(1)	(-) T

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		2543	2525	2510
39. <i>Cleisomeria</i> Lindl. ex G. Don	สกุลคอกว้าง	(2)	(2)	(-) E
40. <i>Cleisostoma</i> Blume	สกุลเขาพะยะ	(25)	(25)	(-) E
41. <i>Coelogyne</i> Lindl.	สกุลเอื้องหมากเลื่อง	(27)	(27)	(1) E
<i>Collabiopsis</i> = <i>Collabium</i>				
42. <i>Collabium</i> Blum	สกุลคำไล	(1)	(-)	(-) T
43. <i>Cordiglottis</i> J.J. Sm.	-	(1)	(1)	(-) E
44. <i>Corybas</i> Salisb.	-	(1)	(-)	(-) T
45. <i>Corymborkis</i> Thouars	สกุลเอื้องลิลิตา	(1)	(1)	(1) T
46. <i>Cremastra</i> Lindl.	-	(1)	(1)	(-) T
47. <i>Crepidium</i> Blume	สกุลหูเสือ	(18)	(-)	(-) T
48. <i>Cryptopylos</i> Garay	-	(1)	(1)	(-) E
49. <i>Cryptostylis</i> R.Br.	สกุลเอื้องดินแมงปอ	(1)	(1)	(-) T
50. <i>Cymbidium</i> Sw.	สกุลกะระกะร้อน	(18)	(18)	(5) T/E
51. <i>Cyrtosia</i> Blume	-	(4)	(-)	(-) T/H
52. <i>Cystorchis</i> Blume	-	(1)	(-)	(-) T/H
53. <i>Dendrobium</i> Sw.	สกุลหวาย	(153)	(130)	(65)E
54. <i>Dendrochilum</i> Blume	สกุลเอื้องใบสน	(3)	(2)	(-) E
55. <i>Didymoplexiella</i> Garay	-	(1)	(2)	(-) T/H
56. <i>Didymoplexiopsis</i> Seidenf.	สกุลเอื้องคีรีวงศ์	(1)	(-)	(-) T/H
57. <i>Didymoplexis</i> Griff.	-	(1)	(1)	(-) T/H
58. <i>Dienia</i> Lindl.	สกุลสิญคนคล	(1)	(-)	(-) T
59. <i>Dilochia</i> Lindl.	สกุลว่านกำปังปลา	(1)	(1)	(-) T
60. <i>Diplopora</i> Hook.f.	-	(2)	(2)	(-) T
61. <i>Dipodium</i> R. Br.	สกุลเอื้องกระ	(1)	(1)	(-) T
62. <i>Disperis</i> Sw.	-	(1)	(1)	(-) T
63. <i>Doritis</i> Lindl.	สกุลม้าวิ่ง	(2)	(1)	(-) T
64. <i>Drymoda</i> Lindl.	สกุลทับทิมสยาม	(2)	(2)	(-) E
65. <i>Epicranthes</i> Blume	-	(3)	(-)	(-) E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		2543	2525	2510
66. <i>Epigeneium</i> Gagnep.	สกุลเอื้องกว้าง	(2)	(2)	(-) E
67. <i>Epipactis</i> Zinn.	สกุลสิงโตอาดัง	(1)	(1)	(-) T
68. <i>Epipogium</i> S.G. Gmel. Ex Borkh.	สกุลกล้วยปลวก	(1)	(1)	(-) T/H
69. <i>Eria</i> Lindl.	สกุลตะขาบขาว	(63)	(63)	(-) E/T
70. <i>Eriodes</i> Rolfe	-	(1)	(-)	(-) T
71. <i>Erythrodes</i> Blume	-	(2)	(2)	(-) T
72. <i>Erythrorchis</i> Blume	สกุลเถาว์วัลย์พันดง	(1)	(-)	(-) T/H
73. <i>Esmeralda</i> Rchb.f.	สกุลแก้วมรกต	(1)	(1)	(-) E
74. <i>Eulophia</i> R.Br.ex Lindl.	สกุลหมูกิ่ง	(12)	(9)	(-) T
75. <i>Flickingeria</i> A.D. Hawkes	สกุลกูดหิน	(16)	(16)	(-) E
76. <i>Galeola</i> Lour.	สกุลเถาว์วัลย์เขี้ยวแดง	(3)	(7)	(-) T/H
77. <i>Gastrochilus</i> D.Don	สกุลตีนเต่า	(8)	(7)	(-) E
78. <i>Gastrodia</i> R.Br.	สกุลเอื้องกลีบติด	(2)	(2)	(-) T/H
79. <i>Geodorum</i> Jakes.	สกุลว่านจูงนาง	(3)	(3)	(-) T
80. <i>Glossochilopsis</i> Sziach.	สกุลเอื้องแก้ว	(1)	(-)	(-) T
81. <i>Goodyera</i> R.Br.	สกุลขาวละออ	(7)	(6)	(-) T
82. <i>Grammatophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องหางช้าง	(1)	(1)	(1) E
83. <i>Grosurdya</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องเล่นลม	(3)	(1)	(-) E
84. <i>Habenaria</i> Willd.	สกุลสังหิน	(37)	(37)	(7) T
85. <i>Hemipilia</i> Lindl.	สกุลอ้วลสาย	(1)	(1)	(-) T
86. <i>Herminium</i> L.	สกุลเอื้องม่วง	(1)	(1)	(-) T
87. <i>Herpysma</i> Lindl.	สกุลเอื้องผักปราบ	(1)	(1)	(-) T
88. <i>Hetaeria</i> Blume	-	(7)	(7)	(-) T
89. <i>Holcoglossum</i> Schltr	สกุลหัสไกร	(2)	(1)	(-) E
90. <i>Hygrochilus</i> Pfitzer	สกุลนางรู้ง	(1)	(1)	(-) E
91. <i>Hylophila</i> Lindl.	-	(1)	(-)	(-) T
92. <i>Ione</i> Lindl.	สกุลแววหยก	(3)	(-)	(-) E
93. <i>Ipsea</i> Lindl.	สกุลแมวขโมย	(1)	(-)	(-) T

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		2543	2525	2510	
94. <i>Kingidium</i> P.F. Hunt	สกุลกาตาซอ	(2)	(1)	(-)	E
95. <i>Lecanorchis</i> Blume	-	(2)	(2)	(-)	T/H
96. <i>Lesliea</i> Seidenf.	สกุลสำเภาจีน	(1)	(-)	(-)	E
97. <i>Liparis</i> Rich.	สกุลเอื้องข้าวสาร	(31)	(31)	(-)	T/H
98. <i>Ludisia</i> A. Rich.	สกุลว่านน้ำทอง	(1)	(1)	(-)	T
99. <i>Luisia</i> Gaudich.	สกุลงูเห่าปากมวง	(14)	(13)	(-)	E
100. <i>Macropodanthus</i> L.O. Williuns	สกุลเอื้องชุกวาง	(2)	(-)	(-)	E
<i>Malaxis</i> = <i>Crepidium</i> , <i>Dienia</i> , <i>Glossochilopsios</i> , <i>Oberoniodiodes</i>					
101. <i>Malleola</i> J.J. Sm.& Schltr.	-	(6)	(4)	(-)	E
102. <i>Mastigion</i> Garay	สกุลปากเหี่ยวใหญ่	(3)	(-)	(-)	E
103. <i>Micropera</i> Lindl.	สกุลแมงป่องทอง	(4)	(4)	(-)	E
104. <i>Microsaccus</i> Blume	สกุลตานตะขาบ	(1)	(1)	(-)	E
105. <i>Mischobulbum</i> Schltr.	สกุลนางลับแล	(2)	(-)	(-)	T
106. <i>Monomeria</i> Lindl.	สกุลกำมปุม้า	(2)	(2)	(-)	E
107. <i>Myrmechis</i> (Lindl.) Blume	-	(1)	(1)	(-)	T
108. <i>Neogyne</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องช่อแฝง	(1)	(1)	(-)	E
109. <i>Nephelaphyllum</i> Blume	สกุลนางแอบ	(3)	(3)	(-)	T
110. <i>Nervilia</i> Comm. Ex Gaudich.	สกุลแผ่นดินเย็น	(9)	(9)	(-)	T
111. <i>Neuwiedia</i> Blume	-	(2)	(-)	(-)	T
112. <i>Oberonia</i> Lindl.	สกุลหางปลา	(36)	(33)	(-)	E
113. <i>Oberonioides</i> Szlach.	-	(1)	(-)	(-)	T
114. <i>Ornithochilus</i> (Lindl.) Benth.	สกุลมังกรทอง	(1)	(1)	(-)	E
115. <i>Otochilus</i> Lindl.	สกุลสร้อยระย้า	(3)	(3)	(-)	E
116. <i>Pachystoma</i> Blume	สกุลแห้วชะครุ	(1)	(1)	(-)	T
117. <i>Panisea</i> (Lindl.) Blume	สกุลเอื้องกระสวย	(4)	(3)	(-)	E
118. <i>Paphiopedilum</i> Pfitzer	สกุลรองเท้านารี	(13)	(12)	(2)	T/E
119. <i>Papilionanthe</i> Schltr.	สกุลเอื้องโมกซ์	(3)	(1)	(-)	E
120. <i>Parapteroceras</i> Aver.	-	(1)	(-)	(-)	E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		2543	2525	2510
121. <i>Pecteilis</i> Raf.	สกุลนางอ้วสาคริก	(3)	(3)	(-) T
122. <i>Pelatantheria</i> Ridl.	สกุลเคราสิ่งห์	(4)	(4)	(-) E
123. <i>Pennilabium</i> J.J. Sm.	-	(2)	(1)	(-) E
124. <i>Peristylus</i> Blume	สกุลนางตาย	(13)	(13)	(-) T
125. <i>Phaius</i> Lour.	สกุลเอื้องพร้าว	(5)	(4)	(1) T/E
126. <i>Phalaenopsis</i> Blume	สกุลเอื้องม้าลายเสือ	(6)	(3)	(3) E
127. <i>Pholidota</i> Lindl.	สกุลเอื้องลำต่อ	(6)	(5)	(-) E
128. <i>Phreatia</i> Lindl.	-	(3)	(3)	(-) E
129. <i>Platanthera</i> Rich.	-	(2)	(1)	(1) T
130. <i>Pleione</i> D. Don	สกุลพรายงาม	(3)	(2)	(-) E
131. <i>Plocoglottis</i> Blume	สกุลเอื้องลำไห	(5)	(5)	(-) T
132. <i>Poaephyllum</i> Ridl.	-	(1)	(1)	(-) E
133. <i>Podochilus</i> Blume	สกุลตานตะขาบ	(3)	(3)	(-) E
134. <i>Polystachya</i> Hook.	สกุลเอื้องคางอ้ม	(1)	(1)	(-) E
135. <i>Pomatocalpa</i> Breda, Kuhl & Hasselt	สกุลช้างดำ	(9)	(6)	(-) E
136. <i>Ponerorchis</i> Rchb.f.	-	(1)	(-)	(-) T
137. <i>Porpax</i> Lindl.	สกุลลูกนก	(7)	(7)	(-) E
138. <i>Pristiglottis</i> Cretz. & J.J. Sm.	-	(2)	(-)	(-) T
139. <i>Pteroceras</i> Hasselt ex hassk.	-	(4)	(7)	(-) E
140. <i>Renanthera</i> Lour.	สกุลหวายแดง	(3)	(2)	(2) E
141. <i>Renantherella</i> Ridl.	สกุลหวายเทียม	(1)	(1)	(-) E
142. <i>Rhomboda</i> Lindl.	สกุลนกคุ้ม	(2)	(-)	(-) T
143. <i>Rhyncogyna</i> Seidenf. & Garay	-	(2)	(2)	(-) E
144. <i>Rhynchostylis</i> Blume	สกุลช้าง	(3)	(3)	(3) E
145. <i>Rhytionanthos</i> Garay	สกุลพวงดุงคำ	(5)	(-)	(-) E
146. <i>Robiquetia</i> Gaudich.	สกุลพวงอรุณ	(3)	(3)	(-) E
147. <i>Saccolabiopsis</i> J.J. Sm.	สกุลเอื้องปากมัน	(1)	(1)	(-) E
148. <i>Sarcoglyphis</i> Garay	สกุลเอื้องปากเหนียว	(3)	(1)	(-) E

		2543	2525	2510	
<i>Sarcanthus = Cleisostoma</i>					
149. <i>Schoenorchis</i> Blume	สกุลเอื้องจิว	(8)	(7)	(-)	E
150. <i>Seidenfadenia</i> Garay	สกุลหนวดพราหมณ์	(1)	(1)	(-)	E
151. <i>Smitinandia</i> Holttum	สกุลเข็มหนู	(2)	(2)	(-)	E
152. <i>Spathoglottis</i> Blume	สกุลเอื้องดินใบหมาก	(6)	(6)	(3)	T
153. <i>Spiranthes</i> Rich.	สกุลผักไผ่น้ำ	(1)	(1)	(-)	T
154. <i>Staurochilus</i> Ridl. Ex Pfitzer	สกุลเสือโคร่ง	(6)	(6)	(-)	E
155. <i>Stereochilus</i> Lindl.	สกุลเอื้องกุหลาบหิน	(2)	(2)	(-)	E
156. <i>Stereosandra</i> Blume	สกุลกล้วยปากม่วง	(1)	(1)	(-)	T/H
157. <i>Sunipia</i> Buch. — Ham. Ex Lindl. & Smith	สกุลเอื้องตาเข็ม	(11)	(13)	(-)	E
158. <i>Taeniophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องต้นตืด	(8)	(5)	(-)	E
159. <i>Tainia</i> Blume	สกุลเอื้องลีลา	(6)	(7)	(-)	T
160. <i>Thaia</i> Seidenf.	สกุลศรีสยาม	(1)	(1)	(-)	T/H
161. <i>Thecopus</i> Seidenf.	-	(1)	(-)	(-)	E
162. <i>Thecostele</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องลำกลาง	(1)	(2)	(-)	E
163. <i>Thelasis</i> Blume	สกุลกระสุนพระอินทร์	(5)	(4)	(-)	E
164. <i>Thrixispermum</i> Lour.	สกุลเอื้องแมงมุม	(15)	(13)	(-)	E
165. <i>Thunia</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องงาช้าง	(2)	(2)	(1)	E
<i>Trachoma = Tuberculabium</i>					
166. <i>Trias</i> Lindl.	สกุลเขี้ยวแก้ว	(7)	(7)	(-)	E
167. <i>Trichoglottis</i> Blume	สกุลเสือสาคกริก	(8)	(7)	(-)	E
168. <i>Trichotosia</i> Blume	สกุลสามก้อน	(8)	(8)	(-)	E
169. <i>Tropidia</i> Lindl.	สกุลพาราณสี	(3)	(3)	(-)	T
170. <i>Tuberculabium</i> Yamam	-	(2)	(-)	(-)	E
171. <i>Uncifera</i> Lindl.	-	(2)	(1)	(-)	E
172. <i>Vanda jones</i> ex R.Br.	สกุลสามปอย	(10)	(10)	(7)	E
173. <i>Vandopsis</i> Pfizer	สกุลพญาฉัตร	(9)	(2)	(-)	E
174. <i>Vanilla</i> Mill.	สกุลพลูช้าง	(4)	(4)	(2)	E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

175. <i>Ventricularia</i> Garay	สกุลเอื้องหวายน้อย	(1)	(1)	(-) E
176. <i>Vrydagzynea</i> Blume	สกุลวิลาลินี	(3)	(3)	(-) E
177. <i>Zeuxine</i> Lindl.	สกุลเอื้องดินน้อยปากกาง(9)	(9)	(9)	(-) T

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย จากการสำรวจของนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยและเดนมาร์ก เมื่อปี พ.ศ.2543 มีจำนวนทั้งสิ้น 177 สกุล 1,125 ชนิด และการจำแนกกล้วยไม้สกุลต่าง ๆ ในประเทศไทย จากการรวบรวมของ Nordic Journal of Botany จำนวน 145 สกุล 1,087 ชนิด สกุลที่มีคำว่า (ไม่มี) ต่อท้าย หมายถึงสกุลที่ไม่พบในการสำรวจในปี พ.ศ. 2543 ดังนี้

1. <i>Abdominea</i> J.J. Sm.	สกุลกระแอมพี	(1)	(1)	E
2. <i>Acampe</i> Lindl.	สกุลเอื้องตีนตุ๊กแก	(3)	(3)	E
3. <i>Acanthephippium</i> Blume	สกุลนกแก้วปากหงาย	(3)	(3)	T
4. <i>Acriopsis</i> Blume	สกุลจุฬารามณี	(2)	(2)	E
5. <i>Adenoncos</i> Blume	สกุลหอมใต้	(4)	(4)	E
6. <i>Aerides</i> Lour.	สกุลเอื้องกุหลาบ	(8)	(8)	E
7. <i>Agrostophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องปีกไก่	(8)	(8)	E
8. <i>Anoectochilus</i> Blume	สกุลนกกุ่มไฟ	(14)	(14)	T
9. <i>Anthogonium</i> Wall.ex Lindl.	สกุลว่านพร้าว	(1)	(1)	T
10. <i>Aphyllorchis</i> Blume	สกุลกล้วยปลวก	(4)	(4)	T/H
11. <i>Appendicula</i> Blume	สกุลหางแมงเงา	(7)	(7)	E
12. <i>Arachnis</i> Blume	สกุลแมงปอ	(2)	(2)	E
13. <i>Armodorum</i> Breda	สกุลเอื้องตีนเป็ด	(1)	(1)	E
14. <i>Arundina</i> Blume	สกุลแซมสี	(1)	(1)	T
15. <i>Ascocentrum</i> Schltr. ex. J.J. Sm.	สกุลเข็มสี	(4)	(4)	E
16. <i>Ascochilus</i> Ridl.	สกุลเอื้องปากกุง	(2)	(2)	E
17. <i>Brachycorythis</i> Lindl.	สกุลท้าวซูลู	(4)	(4)	T
18. <i>Brachypeza</i> Garay	-	(1)	(1)	E
19. <i>Bromheadia</i> Lindl.	สกุลเอื้องกลีบขาว	(3)	(3)	T/E
20. <i>Bulbophyllum</i> Thouars	สกุลสิงโต	(141)	(141)	E
21. <i>Calenthe</i> Ker Gawl.	สกุลเอื้องน้ำตัน	(15)	(15)	T/E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

22. <i>Cephalantheropsis</i> Guillaumin	สกุลวิรุฬห์จำบัง	(1) T
23. <i>Ceratostylis</i> Blume	-	(6) E
24. <i>Cheirostylis</i> Blume	สกุลประกายพริก	(7) T
25. <i>Chiloschista</i> Lindl.	สกุลพญาไร้ใบ	(2) E
26. <i>Chroniochilus</i> J.J. Sm.	-	(1) E
27. <i>Chrysoglossum</i> Blume	สกุลเอื้องมันแดง	(3) T
28. <i>Claderia</i> Hook. f.	-	(1) T
29. <i>Cleisomeria</i> Lindl. ex G. Don	สกุลคอกว้าง	(2) E
30. <i>Cleisostoma</i> Blume	สกุลเขาแพะ	(25) E
31. <i>Coelogyne</i> Lindl.	สกุลเอื้องหมากเลื่อง	(27) E
32. <i>Cordiglottis</i> J.J. Sm.	-	(1) E
33. <i>Corymborkis</i> Thouars	สกุลเอื้องลิลิต	(1) T
34. <i>Cremastra</i> Lindl.	-	(1) T
35. <i>Cryptopylos</i> Garay	-	(1) E
36. <i>Cryptostylis</i> R.Br.	สกุลเอื้องดินแมงปอ	(1) T
37. <i>Cymbidium</i> Sw.	สกุลกะระกะร้อน	(18) T/E
38. <i>Dendrobium</i> Sw.	สกุลหวาย	(130) E
39. <i>Dendrochilum</i> Blume	สกุลเอื้องใบสน	(2) E
40. <i>Dicerostylis</i> Blume	-	(1) (ไม่มี)
41. <i>Didymoplexiella</i> Garay	-	(2) T/H
42. <i>Didymoplexis</i> Griff.	-	(1) T/H
43. <i>Dilochia</i> Lindl.	สกุลวานก้างปลา	(1) T
44. <i>Diplopورا</i> Hook.f.	-	(2) T
45. <i>Dipodium</i> R. Br.	สกุลเอื้องกระ	(1) T
46. <i>Disperis</i> Sw.	-	(1) T
47. <i>Doritis</i> Lindl.	สกุลม้าวิ่ง	(1) T
48. <i>Drymoda</i> Lindl.	สกุลทับทิมสยาม	(2) E
49. <i>Epigeneium</i> Gagnep.	สกุลเอื้องกว้าง	(2) E
50. <i>Epipactis</i> Zinn.	สกุลสิงโตอาดัง	(1) T

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

51. <i>Epipogium</i> S.G. Gmel. Ex Borkh.	สกุลกล้วยปลวก	(1) T/H
52. <i>Eria</i> Lindl.	สกุลตะขาบขาว	(63) E/T
53. <i>Erythrodes</i> Blume	-	(2) T
54. <i>Esmeralda</i> Rchb.f.	สกุลแก้วมรกต	(1) E
55. <i>Eulophia</i> R.Br.ex Lindl.	สกุลหมวกลิง	(9) T
56. <i>Evrardia</i> Gagnep.	-	(1) (ไม่มี)
57. <i>Flickingeria</i> A.D. Hawkes	สกุลกูดหิน	(16) E
58. <i>Galeola</i> Lour.	สกุลเกอวาลัยเขียวดวง	(7) T/H
59. <i>Gastrochilus</i> D.Don	สกุลตีนเต่า	(7) E
60. <i>Gastrodia</i> R.Br.	สกุลเอื้องกลีบติด	(2) T/H
61. <i>Geodorum</i> Jakes.	สกุลว่านจุงนาง	(3) T
62. <i>Goodyera</i> R.Br.	สกุลขาวละออ	(6) T
63. <i>Grammatophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องหางช้าง	(1) E
64. <i>Grosurdya</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องเล่นลม	(1) E
65. <i>Habenaria</i> Willd.	สกุลสังหิน	(37) T
66. <i>Hemipilia</i> Lindl.	สกุลอ้วลาย	(1) T
67. <i>Herminium</i> L.	สกุลเอื้องม่วง	(1) T
68. <i>Herpysma</i> Lindl.	สกุลเอื้องผักปราบ	(1) T
69. <i>Hetaeria</i> Blume	-	(7) T
70. <i>Holcoglossum</i> Schltr	สกุลหัสไกร	(1) E
71. <i>Hygrochilus</i> Pfitzer	สกุลนางรุ้ง	(1) E
72. <i>Kingidium</i> P.F. Hunt	สกุลกาตาซอ	(1) E
73. <i>Lecanorchis</i> Blume	-	(2) T/H
74. <i>Liparis</i> Rich.	สกุลเอื้องข้าวสาร	(31) T/H
75. <i>Ludisia</i> A. Rich.	สกุลว่านน้ำทอง	(1) T
76. <i>Luisia</i> Gaudich.	สกุลงูเขียวปากม่วง	(13) E
77. <i>Malaxis</i> = <i>Crepidium</i> , <i>Dienia</i> , <i>Glossochilopsios</i> , <i>Oberoniodiodes</i>		(21) T
78. <i>Malleola</i> J.J. Sm.& Schltr.	-	(4) E
79. <i>Micropera</i> Lindl.	สกุลแมงป่อทอง	(4) E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีเมล: office@nlt.ac.th หรือ โทร: 02-2545467 ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

80. <i>Microsaccus</i> Blume	สกุลตานตะขาบ	(1) E
81. <i>Monomeria</i> Lindl.	สกุลกำมปูม้า	(2) E
82. <i>Myrmechis</i> (Lindl.) Blume	-	(1) T
83. <i>Neogyne</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องช่อแดง	(1) E
84. <i>Nephelaphyllum</i> Blume	สกุลนางแอบ	(3) T
85. <i>Nervilia</i> Comm. Ex Gaudich.	สกุลแผ่นดินเย็น	(9) T
86. <i>Oberonia</i> Lindl.	สกุลหางปลา	(33) E
87. <i>Ornithochilus</i> (Lindl.) Benth.	สกุลมังกรทอง	(1) E
88. <i>Otochilus</i> Lindl.	สกุลสร้อยระย้า	(3) E
89. <i>Pachystoma</i> Blume	สกุลแห้วชะครุ	(1) T
90. <i>Panisea</i> (Lindl.) Blume	สกุลเอื้องกระสวย	(3) E
91. <i>Paphiopedilum</i> Pfitzer	สกุลรองเท้านารี	(12) T/E
92. <i>Papilionanthe</i> Schltr.	สกุลเอื้องโมกข์	(1) E
93. <i>Pecteilis</i> Raf.	สกุลนางอ้วตาคริก	(3) T
94. <i>Pelatantheria</i> Ridl.	สกุลเคราสิ่งห์	(4) E
95. <i>Pennilabium</i> J.J. Sm.	-	(1) E
96. <i>Peristylus</i> Blume	สกุลนางตาย	(13) T
97. <i>Phaius</i> Lour.	สกุลเอื้องพราว	(4) T/E
98. <i>Phalaenopsis</i> Blume	สกุลเอื้องม้าลายเสือ	(3) E
99. <i>Pholidota</i> Lindl.	สกุลเอื้องลำต่อ	(5) E
100. <i>Phreatia</i> Lindl.	-	(3) E
101. <i>Platanthera</i> Rich.	-	(1) T
102. <i>Pleione</i> D. Don	สกุลพรายงาม	(2) E
103. <i>Plocoglottis</i> Blume	สกุลเอื้องลำไห	(5) T
104. <i>Poaephyllum</i> Ridl.	-	(1) E
105. <i>Podochilus</i> Blume	สกุลตานตะขาบ	(3) E
106. <i>Polystachya</i> Hook.	สกุลเอื้องคางอ้ม	(1) E
107. <i>Pomatocalpa</i> Breda, Kuhl & Hasselt	สกุลข้างดำ	(6) E
108. <i>Porpax</i> Lindl.	สกุลลูกนก	(7) E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

109. <i>Porphyrodesme</i> Galay.	-	(1) (ไม่มี)
110. <i>Pteroceras</i> Hasselt ex hassk.	-	(7) E
111. <i>Renanthera</i> Lour.	สกุลหวายแดง	(2) E
112. <i>Renantherella</i> Ridl.	สกุลหวายเทียม	(1) E
113. <i>Rhynchogyna</i> Seidenf. & Garay	-	(2) E
114. <i>Rhynchostylis</i> Blume	สกุลช้าง	(3) E
115. <i>Robiquetia</i> Gaudich.	สกุลพวงอรุณ	(3) E
116. <i>Saccolabiopsis</i> J.J. Sm.	สกุลเอื้องปากมัน	(1) E
117. <i>Sarcoglyphis</i> Garay	สกุลเอื้องปากเหนียว	(1) E
118. <i>Schoenorchis</i> Blume	สกุลเอื้องจิว	(7) E
119. <i>Seidenfadenia</i> Garay	สกุลหนดพรหมณี	(1) E
120. <i>Smitinandia</i> Holttum	สกุลเข็มหนู	(2) E
121. <i>Spathoglottis</i> Blume	สกุลเอื้องดินใบหมาก	(6) T
122. <i>Spiranthes</i> Rich.	สกุลผักไผ่น้ำ	(1) T
123. <i>Staurochilus</i> Ridl. Ex Pfitzer	สกุลเสือโคร่ง	(6) E
124. <i>Stereochilus</i> Lindl.	สกุลเอื้องกุหลาบหิน	(2) E
125. <i>Stereosandra</i> Blume	สกุลกล้วยปากม่วง	(1) T/H
126. <i>Sunipia</i> Buch. — Ham. Ex Lindl. & Smith	สกุลเอื้องตาเข็ม	(13) E
127. <i>Taeniophyllum</i> Blume	สกุลเอื้องต้นตืด	(5) E
128. <i>Tainia</i> Blume	สกุลเอื้องลีลา	(7) T
129. <i>Thaia</i> Seidenf.	สกุลศรียาม	(1) T/H
130. <i>Thecostele</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องลำกลวง	(2) E
131. <i>Thelasis</i> Blume	สกุลกระสุนพระอินทร์	(4) E
132. <i>Thrixispermum</i> Lour.	สกุลเอื้องแมงมุม	(13) E
133. <i>Thunia</i> Rchb.f.	สกุลเอื้องงาช้าง	(2) E
134. <i>Trachoma</i> = <i>Tuberolabium</i>	-	(1) (ไม่มี)
135. <i>Trias</i> Lindl.	สกุลเขี้ยวแก้ว	(7) E
136. <i>Trichoglottis</i> Blume	สกุลเสือสาคริก	(7) E
137. <i>Trichotosia</i> Blume	สกุลสามก้อน	(8) E

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

138. <i>Tropidia</i> Lindl.	สกุลพาราณสี	(3) T
139. <i>Uncifera</i> Lindl.	-	(1) E
140. <i>Vanda jones</i> ex R.Br.	สกุลสามปอย	(10) E
141. <i>Vandopsis</i> Pfizer	สกุลพญาสัตพันต์	(2) E
142. <i>Vanilla</i> Mill.	สกุลพลูช้าง	(4) E
143. <i>Ventricularia</i> Garay	สกุลเอื้องหวายน้อย	(1) E
144. <i>Vrydagzynea</i> Blume	สกุลวิลาสินี	(3) E
145. <i>Zeuxine</i> Lindl.	สกุลเอื้องดินน้อยปากกาง	(9) T

ส่วนการรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของ หอึงลักษณะเลิศ พรพิมล (2510) ปรากฏว่า สามารถจำแนกได้ออกเป็นชื่อทางวิทยาศาสตร์ได้ 27 สกุล จำนวน 129 ชนิด สกุลที่มีค่าว่าไม่มีต่อท้าย หมายถึง สกุลที่ไม่พบในการสำรวจของนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยและเดนมาร์กในปีพ.ศ. 2543 และ จากการรวบรวมของ Nordic Journal of Botany ในปี พ.ศ. 2525 ซึ่งมีดังนี้

1. <i>Acampes</i>	สกุลเอื้องตีนตุ๊กแก	(1)
2. <i>Aerides</i>	สกุลเอื้องกุหลาบ	(10)
3. <i>Aesehynanthus marmorata</i>	สกุลเอื้องเข้ากำ	(1) ไม่มี
4. <i>Calenthe</i>	สกุลเอื้องน้ำต้น	(2)
5. <i>Coelogyne</i>	สกุลเอื้องหมากเลื่อง	(1)
6. <i>Corymbokis</i>	สกุลเอื้องลิลา	(1)
7. <i>Costus speciosus</i>	สกุลเอื้องหมายนา	(1) ไม่มี
8. <i>Cymbidium</i>	สกุลกะระกระร่อน	(5)
9. <i>Dendrobium</i>	สกุลหวาย	(65)
10. <i>Grammatophyllum</i>	สกุลเอื้องหางช้าง	(1)
11. <i>Habinaria</i>	สกุลสังหิน	(7)
12. <i>Paphiopedium</i>	สกุลรองเท้านารี	(2)
13. <i>Phalaenopsis</i>	สกุลเอื้องมัลลายเซีย	(3)
14. <i>Phaius</i>	สกุลเอื้องพร้าว	(1)
15. <i>Platanthera</i>	สกุลเอื้องดินฟ้าม่าน	(1)
16. <i>Pollia</i>	สกุลเอื้องหิน	(1) ไม่มี
17. <i>Renanthera</i>	สกุลหวายแดง	(2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

18. <i>Rhynchosstylis</i>	สกุลข้าง	(3)
19. <i>Saccolabium</i>	สกุลเขาแกะ	(3) ไม่มี
20. <i>Sanchezia</i>	สกุลเอื้องทอง	(1) ไม่มี
21. <i>Sarcanthus = Cleisostoma</i>	สกุลเขาแพะ	(1)
22. <i>Sarchochillus</i>	สกุลเอื้องพญาไร่ใบ	(1) ไม่มี
23. <i>Spathoglottis</i>	สกุลเอื้องดินใบหมาก	(3)
24. <i>Stauroopsis</i>	สกุลเสือโคร่ง	(2) ไม่มี
25. <i>Thunia</i>	สกุลเอื้องงาช้าง	(1)
26. <i>Vanda</i>	สกุลสามปอย	(7)
27. <i>Vanilla</i>	สกุลพลูช้าง	(2)

จะสังเกตได้จากการรวบรวมพันธุ์ของหญิงลักษณะนาเลิศ พรพิมล ในปี พ.ศ. 2510 มี 27 สกุล 129 ของ Nordic Journal of Botany จำนวน 145 สกุล 1,087 ชนิด ในปี พ.ศ. 2525 และจากการสำรวจของนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยและเดนมาร์กในปี พ.ศ. 2543 (วีรชัย ณ นคร และ สุรางค์รัช อินทรมุสิก ,2543) มีจำนวน 177 สกุล 1,125 ชนิด จะเห็นได้ว่า มีการพบจำนวนสกุลและชนิดเพิ่มมากขึ้น เช่น สกุล Paphiopedilum พบในปี 2510 จำนวน 2 ชนิด ในปี 2525 จำนวน 12 ชนิด และในปี 2543 จำนวน 13 ชนิด แต่จำนวนบางสกุลและบางชนิดก็พบน้อยลง เช่น สกุล Aerides พบในปี 2510 จำนวน 10 ชนิด ในปี 2525 จำนวน 8 ชนิด และในปี 2543 จำนวน 7 ชนิด หรือ ไม่พบเลยในการสำรวจครั้งล่าสุด เช่น สกุล Aesehynanthus ซึ่งพบในปี 2510 จำนวน 1 ชนิด แต่ไม่พบจากการสำรวจในปี 2525 และ 2543 จึงพอจะแสดงได้ว่ามีกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยบางชนิดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์เพราะพบจำนวนชนิดน้อยลงจากการเปรียบเทียบการสำรวจทั้ง 3 ครั้ง

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองที่ต้องอนุรักษ์

พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองที่ต้องอนุรักษ์ ซึ่งแสดงพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ 1 และในบัญชีแนบท้ายที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส ส่วนชื่อของชนิดที่ต้องอนุรักษ์จะแสดงในภาคผนวก วงเล็บท้ายชื่อสกุล หมายถึง (จำนวนชนิดที่ต้องอนุรักษ์/ จำนวนชนิดทั้งหมด)

บัญชีที่ 1 (Appendix I)

1. <i>Dendrobium</i>	สกุลหวาย	(1/153)
2. <i>Paphiopedilum</i>	สกุลรองเท้านารี	(13/13)
3. <i>Vanda</i>	สกุลสามปอย	(1/9)

บัญชีที่ 2 (Appendix II)

1. <i>Abdominea</i>	สกุลกระฎุมพี	(1/1)
2. <i>Acriopsis</i>	สกุลจุฬารามณ์	(1/3)
3. <i>Aphyllorchis</i>	สกุลกล้วยปลวก	(1/4)
4. <i>Appendicula</i>	สกุลหางแมงงา	(1/7)
5. <i>Arachnis</i>	สกุลแมงปอ	(1/3)
6. <i>Armadorum</i>	สกุลเอื้องตีนเป็ด	(1/1)
7. <i>Ascocentrum</i>	สกุลเข็มสี	(1/6)
8. <i>Ascochilus</i>	สกุลเอื้องปากกุง	(1/3)
9. <i>Bulbophyllum</i>	สกุลสิงโต	(35/145)
10. <i>Calenthe</i>	สกุลเอื้องน้ำตัน	(3/15)
11. <i>Chamocanthus</i>	สกุล <i>Ceratostylis</i>	(1/6)
12. <i>Cheirostylis</i>	สกุลประกายพริก	(4/7)
13. <i>Chiloschista</i>	สกุลพญาไร้ใบ	(4/9)
14. <i>Cleisostoma</i>	สกุลเขาพะยะ	(3/25)
15. <i>Coelogyne</i>	สกุลเอื้องหมากเลื่อง	(1/27)
16. <i>Cymbidium</i>	สกุลกะระกะร้อน	(18/18)
17. <i>Dendrobium</i>	สกุลหวาย	(65/153)
18. <i>Dendrochilum</i>	สกุลเอื้องใบสน	(1/3)
19. <i>Didymoplexis</i>	สกุล <i>Didymoplexis</i>	(1/1)
20. <i>Epipogium</i>	สกุลกล้วยปลวก	(1/1)
21. <i>Eria</i>	สกุลตะขาบขาว	(7/63)
22. <i>Flickingeria</i>	สกุลกูดหิน	(2/16)
23. <i>Galeola</i>	สกุลเถาว์วัลย์เขี้ยวดวง	(1/3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

24. <i>Gastrochilus</i>	สกุลตีนเต่า	(3/8)
25. <i>Grammatophyllum</i>	สกุลเอื้องหางช้าง	(1/1)
26. <i>Grosourdyia</i>	สกุลเอื้องเล่นลม	(1/3)
27. <i>Habenaria</i>	สกุลสังหิน	(3/37)
28. <i>Hemipilia</i>	สกุลอ้วลสาย	(1/1)
29. <i>Hetaeria</i>	สกุล <i>Hetaeria</i>	(1/7)
30. <i>Hylophila</i>	สกุล <i>Hylophila</i>	(1/1)
31. <i>Lecanorchis</i>	สกุล <i>Lecanorchis</i>	(1/2)
32. <i>Lesliea</i>	สกุลลำภาจัน	(1/1)
33. <i>Liparis</i>	สกุลเอื้องข้าวสาร	(4/31)
34. <i>Luisia</i>	สกุลงูเขียวปากมวง	(4/14)
35. <i>Malaxis</i>	สกุล <i>Malaxis</i>	(2/21)
36. <i>Nephelaphyllum</i>	สกุลนางแอบ	(2/3)
37. <i>Nervilia</i>	สกุลแผ่นดินเย็น	(3/9)
38. <i>Oberonia</i>	สกุลหางปลา	(3/36)
39. <i>Papilionanthe</i>	สกุลเอื้องโมกข์	(2/3)
40. <i>Pelatantheria</i>	สกุลเคราสิ่งห์	(1/4)
41. <i>Peristylus</i>	สกุลนางตาย	(1/13)
42. <i>Phaius</i>	สกุลเอื้องพร้าว	(2/5)
43. <i>Phalaenopsis</i>	สกุลเอื้องม้าลายเสือ	(6/6)
44. <i>Pholidota</i>	สกุลเอื้องลำต้อ	(3/6)
45. <i>Phreatia</i>	สกุล <i>Phreatia</i>	(1/3)
46. <i>Pleione</i>	สกุลพรายงาม	(3/3)
47. <i>Plocoglittis</i>	สกุลเอื้องลำไห	(1/50)
48. <i>Podochilus</i>	สกุลตานตะขาบ	(2/3)
49. <i>Pomatocalpa</i>	สกุลช้างดำ	(1/9)
50. <i>Pteroceras</i>	สกุล <i>Pteroceras</i>	(2/4)
51. <i>Renanthera</i>	สกุลหวายแดง	(2/3)
52. <i>Rhynchostylis</i>	สกุลช้าง	(2/3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

53. <i>Robiquetia</i>	สกุลพวงอรุณ	(2/3)
54. <i>Saccolabiopsis</i>	สกุลเอื้องปากม้น	(1/1)
55. <i>Sarcoglyphis</i>	สกุลเอื้องปากเหนียว	(1/3)
56. <i>Schoenorchis</i>	สกุลเอื้องจิว	(2/8)
57. <i>Spathoglottis</i>	สกุลเอื้องดินใบหมาก	(2/6)
58. <i>Sunipia</i>	สกุลเอื้องตาเข็ม	(6/11)
59. <i>Taeniophyllum</i>	สกุลเอื้องต้นตืด	(2/8)
60. <i>Tainia</i>	สกุลเอื้องลีลา	(1/6)
61. <i>Thrixspermum</i>	สกุลเอื้องแมงมุม	(2/15)
62. <i>Trias</i>	สกุลเขี้ยวแก้ว	(2/7)
63. <i>Trichoglotti</i>	สกุลเสื่อสาคริก	(3/8)
64. <i>Trichotisia</i>	สกุลสามก้อน	(3/8)
65. <i>Tropidia</i>	สกุลพาราณสี	(1/3)
66. <i>Tuberolabium</i>	สกุล <i>Tuberolabium</i>	(1/2)
67. <i>Vanda</i>	สกุลสามปอย	(10/10)
68. <i>Vandopsis</i>	สกุลพญาจัตพันธ์	(2/9)
69. <i>Vanilla</i>	สกุลพลูช้าง	(1/4)
70. <i>Vrydagzynea</i>	สกุลวิลาลินี	(1/3)
71. <i>Zeuxine</i>	สกุลเอื้องดินน้อยปากกาง	(1/9)

สรุปแล้วจำนวนกล้วยไม้ไทยที่ต้องอนุรักษ์ตามอนุสัญญาไซเตส มีอยู่ทั้งสิ้น 71 สกุล 273 ชนิด จากจำนวนกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยทั้งหมด 177 สกุล 1,125 ชนิด โดยรายชื่อทั้ง 273 ชนิด จะแสดงในภาคผนวก

สถานการณ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

รัชชัช สันติสุข และก่องกานดา ชยามฤต (2546) ได้กล่าวถึงสถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองว่า กำลังอยู่ในสภาวะ Vulnerable ซึ่งหมายถึง พืชที่กำลังอยู่ในภาวะอันตรายที่ใกล้จะสูญพันธุ์ไปจากโลก หรือสูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่มีการกระจายพันธุ์อยู่ ในอนาคตอันใกล้ ถ้าอิทธิพลต่างๆ ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้พืชสูญพันธุ์ยังคงดำเนินอยู่ พืชนี้จะสูญพันธุ์ไปจากโลกหรือสูญพันธุ์ไปจากแหล่งการกระจายพันธุ์ รวมถึงพืชที่จำนวนประชากรลดลงเนื่องจากเหตุต่างๆ เช่น การนำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้ประโยชน์อย่างมากมายมหาศาล การทำลายแหล่งที่อยู่ของมันอย่างรุนแรงหรือจากอิทธิพลทางธรรมชาติอื่นๆ โดยพืชพวกนี้ยังไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์อย่างจริงจัง ได้แก่ กล้วยไม้หลายชนิด (Orchidaceae) ที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองของไทย เช่น รองเท้านารีดอกขาว *Paphiopedilum niveum*, รองเท้านารีปีกแมลงปอ *P.sukhakuluil*, เอื้องฟ้ามุย *Vanda coerulea*, เอื้องสามปอยดง *V. denisoniana*, เอื้องแซะหลวง *Dendrobium scabrilingue*, เอื้องไม้ตั้ง *D. tortile* เป็นต้น กล้วยไม้เหล่านี้และยังมีอีกหลายชนิดที่พร้อมจะเข้าสู่ภาวะ Vulnerable ได้ทุกเวลา เนื่องจากได้มีการเก็บกล้วยไม้เพื่อการค้ากันอย่างมากมาย นอกจากนี้ยังมีการลักลอบส่งเป็นสินค้าออก เพราะกล้วยไม้ไทยนี้ได้ชื่อในเรื่องของความสวยงาม อีกทั้งกล้วยไม้ส่วนใหญ่จะเป็นพืชอาศัยบนไม้ใหญ่ เมื่อมีการตัดฟันไม้เพื่อใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะถูกตัดตามกฎหมายหรือเป็นการลักลอบก็ตามย่อมเป็นการทำลายแหล่งที่อยู่ของพืช ซึ่งถ้าไม่มีการวางแผนอนุรักษ์แล้วเชื่อว่ากล้วยไม้เหล่านี้จะเข้าสู่สถานะการเป็น endangered species ได้ในอนาคตอันใกล้

นิรนาม (2545:44) ได้กล่าวถึง โครงการโรงไฟฟ้าพลังถ่านหินบ่อนอกและหินกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมไว้ว่า “เรามีป่าสนทรายชายหาด ที่แต่งแต้มอย่างงดงามด้วยดอกไม้ป่า กล้วยไม้ป่า และพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ป่ามากมาย เรามีป่าและทะเลอันงดงามตามธรรมชาติอยู่กับแผ่นดินบ้านเกิดของเรา” และ “เราขอเรียนให้ท่านทราบว่า นี่เป็นการร้องขอและเรียกร้องจากใจของเราต่อท่านเป็นครั้งสุดท้าย จะไม่มีการร้องขอ ไม่มีการเรียกร้องอีก เมื่อวันตัดสินชะตากรรมของเรามมาถึง เราหวังอย่างยิ่งว่า ท่านจะทบทวนเพื่อยุติแผนการลงทุนที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา” จะเห็นได้ว่า พื้นที่นี้ ก็ยังมีกล้วยไม้ป่าอยู่ และผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ก็ไม่ต้องการที่จะเห็นกล้วยไม้ป่าต้องสูญเสียชีวิต

อนุสัญญาไซเตส

อนุสัญญาไซเตส คือ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) สาเหตุของการมีอนุสัญญาไซเตส เนื่องมาจากปริมาณและมูลค่าการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าทั่วโลกมีปริมาณและมูลค่ามหาศาลมีผลโดยตรงและโดยอ้อม ต่อประชากรในธรรมชาติ ทำให้ประชากรบางชนิดลดลงอย่างรวดเร็วจนใกล้จะสูญพันธุ์ จากการสำรวจมีการลักลอบทำการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมายจัดเป็นอันดับสองรองลงมาจากการค้ายาเสพติด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จึงมีการพิจารณาในเรื่องนี้ในการประชุมสหพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)) ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในองค์การสหประชาชาติ และได้มีการประชุมอย่างจริงจังขึ้นที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ในปี พ.ศ.2515 หลังจากนั้นอีก 1 ปี คือในปี พ.ศ.2516 ได้มีการประชุมที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. โดยมีประเทศต่างๆเข้าร่วมประชุม 88 ประเทศและมี 21 ประเทศ ได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้ทันที และในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 องค์กร UNEP (United Nation Environment Programme) ได้จัดตั้งเลขาธิการ CITES ขึ้น โดยให้อยู่ภายใต้การทำงานของ IUCN จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527 จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงได้มีการตั้งสำนักงานเลขาธิการ CITES ถาวรขึ้น ณ กรุงโลซานด์ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ปัจจุบันอนุสัญญาไซเตส มีภาคีสมาชิก (Parties) แล้ว 234 ประเทศ (2547) โดยชื่อประเทศภาคีสมาชิกจะอยู่ในภาคผนวก ซึ่งนับเป็นอนุสัญญาเพียงฉบับเดียวที่ประสานประโยชน์ระหว่างการอนุรักษ์กับการค้าเข้าด้วยกัน

อนุสัญญาไซเตส แบ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ถูกควบคุมการค้าออกเป็น 3 บัญชี คือ

1. บัญชีหมายเลข 1 หรือ Appendix I เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า ที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายใกล้สูญพันธุ์ จึงห้ามค้าโดยเด็ดขาด ยกเว้นบางชนิดที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิจัย และเพาะพันธุ์ ทางวิชาการ ซึ่งกระทำโดยสถาบันที่เชื่อถือได้

2. บัญชีหมายเลข 2 หรือ Appendix II เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า ที่ยังมีปริมาณมากในธรรมชาติ แต่ต้องควบคุมการค้าเพื่อมิให้เกินปริมาณการผลิตจนอาจเป็นเหตุสัตว์ป่าพืชป่านั้น ๆ ตกอยู่ในภาวะอันตราย ใกล้สูญพันธุ์ซึ่งเป็นการสายเกินแก้ ประเทศเจ้าของสัตว์ป่าและพืชป่าในบัญชีหมายเลข 2 นี้จักต้องมีแผนการจัดการที่ดี เพื่อควบคุมปริมาณสัตว์ป่า-พืชป่าดังกล่าวในธรรมชาติให้คงอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดไป จึงจะได้รับอนุญาตให้ส่งออกอย่างเสรี หากวันใดไม่เป็นไปอย่างที่กล่าวก็จะถูกควบคุมโดยกำหนดโควตา (Quota System) บ่อยครั้งที่บางประเทศได้โควตาศูนย์ (Zero Quota) ในบางปีสำหรับสัตว์ป่า-พืชป่าในบัญชีหมายเลข 2 ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ สามารถส่งออกได้อย่างเสรี

3. บัญชีหมายเลข 3 หรือ Appendix III เป็นชนิดสัตว์ป่า-พืชป่าที่สมาชิกอนุสัญญาไซเตส อันเป็นประเทศถิ่นกำเนิด (Country of Origin) ประกาศให้เป็นสัตว์ป่า-พืชป่าหวงห้ามหรือคุ้มครองเฉพาะภายในประเทศตน ก็เป็นภาระของสมาชิกอื่น ๆ ที่ต้องให้ความร่วมมือดูแลการนำเข้า เพื่อป้องกันการลักลอบส่งออกจากประเทศนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนที่สุดที่สามารถทำได้ และควรคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป ดังนั้นประชาชนและประเทศ

ต่างๆ สมควรเป็นผู้ให้ความคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าของตนดีที่สุด รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าบางชนิดเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินสมควร จากการค้าระหว่างประเทศ และประเทศภาคีในอนุสัญญาฯ จึงตระหนักถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาของสัตว์ป่าและพืชป่าในด้านสุนทรียภาพ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ และเศรษฐกิจ อนุสัญญาฯ ได้กำหนดกรอบการปฏิบัติระหว่างประเทศในการทำการค้า ชนิดพันธุ์ที่กำลังจะสูญพันธุ์ โดยกำหนดให้ประเทศภาคีที่เป็นผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้ามีความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติ

เป้าหมาย และเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตส เพื่อต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกเพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติของชนรุ่นนี้ และอนุชนรุ่นต่อไปโดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคามจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ได้ในอนาคต โดยสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ป่า

โครงสร้างของไซเตส (CITES Constructure) ประกอบด้วย

1. สำนักเลขาธิการ (Secretariat) มีหน้าที่ประสานงานกับคณะกรรมการของประเทศภาคีในการกำหนดนโยบายของไซเตส โดยจัดให้มีการประชุมของประเทศภาคีทุกๆ 2 ปี หรือจัดประชุมเมื่อประเทศภาคีร้องขอ เสาะหางบประมาณมาสนับสนุนองค์กร และข่าวสารต่างๆ มีเจ้าหน้าที่ทำงานประมาณ 20 คน

2. คณะกรรมาธิการ (Standing Committee) มีหน้าที่เสนอแนะนโยบายให้คณะเลขาธิการประสานงานและแนะนำกรรมการในเรื่องต่าง และจัดทำร่างข้อสรุปมติของที่ประชุม ประกอบด้วย

2.1 ผู้แทนจากภูมิภาคหลัก 6 ภูมิภาค (Six Major Geographic Regions)

ได้แก่ อาฟริกา ยุโรป เอเชีย อเมริกาเหนือ อเมริกากลาง อเมริกาใต้ และหมู่เกาะในทะเลแคริบเบียน

2.2 รัฐบาลของประเทศที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ สวิตเซอร์แลนด์ (The Depository Government)

2.3 ตัวแทนของประเทศเจ้าภาพในการประชุมครั้งปัจจุบัน และครั้งต่อไป

3. คณะกรรมการด้านสัตว์ (Animal Committee) มีหน้าที่ในการประสานงานในการควบคุมการค้าสัตว์ป่าที่มีผลกระทบต่อการค้ารังพันธุ์ พิจารณาบททวนชนิดสัตว์ของแต่ละบัญชี และช่วยจัดทำร่างข้อสรุปมติของที่ประชุม ประกอบด้วยผู้แทนจากภูมิภาคหลัก 6 ภูมิภาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. คณะกรรมการด้านพืช (Plants Committee) มีหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการด้านสัตว์แต่รับผิดชอบเฉพาะด้านพืช ประกอบด้วยผู้แทนจากภูมิภาคหลัก 6 ภูมิภาค

5. คณะกรรมการจัดทำคู่มือการจำแนกตัวอย่างพันธุ์ (Identification Manual Committee) มีหน้าที่ประสานงานและจัดทำคู่มือทางวิชาการและปฏิบัติการในการจำแนกตัวอย่างพันธุ์ประกอบด้วยกรรมการจากการอาสาสมัคร

6. คณะกรรมการให้ชื่อวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่พิจารณาทบทวนชื่อวิทยาศาสตร์ของชนิดสัตว์และพืชในแต่ละบัญชีเลขหมาย ประกอบด้วยคณะกรรมการจากการอาสาสมัคร

มาตรการที่ประเทศภาคีต้องปฏิบัติ

1. กำหนดมาตรการที่ต้องใช้บังคับตามข้อกำหนดของอนุสัญญา และห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์สัตว์และพืชที่เป็นการละเมิดอนุสัญญา รวมทั้งการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

2. ต้องทำการตรวจผ่านตัวอย่างพันธุ์ให้เร็วที่สุด โดยกำหนดให้มีด่านสำหรับนำออก และต้องระมัดระวังการขนถ่ายตัวอย่างพันธุ์เพื่อให้เกิดความอยู่รอดมากที่สุด

3. ต้องจัดทำรายงานเสนอต่อสำนักเลขาธิการไซเตส ได้แก่

3.1 รายงานประจำปี เกี่ยวกับข้อมูลนำเข้า-ส่งออก และนำส่งต่อไปซึ่งชนิดพืชและสัตว์ตามอนุสัญญา

3.2 รายงานประจำ 2 ปีเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ และมาตรการที่ปฏิบัติตามอนุสัญญา เพื่อเสนอในการประชุมกรรมการฯ ทุกๆ 2 ปี (Conference of the Party)

4. ต้องกำหนดให้มีคณะทำงาน 2 คณะ ได้แก่

4.1 คณะทำงานฝ่ายปฏิบัติการ (Management Authority) เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานและติดต่อประสานงานกับสำนักเลขาธิการไซเตส เพื่อพิจารณาข้อกำหนดแบ่งเจ้าหน้าที่ด้านพืชและสัตว์ มีอำนาจในการออกใบอนุญาตไซเตส จัดทำรายงานตามอนุสัญญา จัดทำและเผยแพร่ข่าวสาร ประสานงานและจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4.2 คณะทำงานฝ่ายวิชาการ (Scientific Authority) เป็นผู้รับผิดชอบให้ข้อมูลที่ปรึกษาด้านวิชาการด้านพืชและสัตว์แก่คณะทำงานฝ่ายปฏิบัติการ

5. มีสิทธิเสนอเปลี่ยนแปลงชนิดสัตว์และพืชในบัญชีหมายเลข 1, 2 และ 3 ต่อสำนักเลขาธิการไซเตส

การดำเนินงานของประเทศไทยเกี่ยวกับอนุสัญญาไซเตส

ประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมและรับรองอนุสัญญาในปี พ.ศ.2518 และได้ให้

สัตยาบันในวันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2526 โดยเป็นสมาชิกอันดับที่ 80 ต่อมาในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2527 กรมป่าไม้ได้เชิญส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประชุมเพื่อแบ่งความรับผิดชอบ โดยได้พิจารณาแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1. กรมป่าไม้เดิม ซึ่งในปัจจุบันได้ย้ายความรับผิดชอบ เรื่องสัตว์ป่า ให้กรมอุทยานแห่งชาติรับผิดชอบ

2. กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบ เรื่องพืชป่า

3. กรมประมง รับผิดชอบ เรื่องปลาและสัตว์น้ำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาไซเตส (ประเทศไทย)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการอนุรักษ์ ที่ได้ออกมาเพื่อรองรับกับอนุสัญญาไซเตส ที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีอนุสัญญา มีอยู่ 4 ฉบับ ดังที่ มานิตย์ ใจฉกรรจ์ (2546) ได้ให้บทสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย 4 ฉบับไว้ดังนี้

1. กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์ โดยมีสาระสำคัญคือ

มาตรา 29 กัลว่ยไม้ป่าทุกชนิด จัดเป็น “ของป่าหวงห้าม” ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดเก็บของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา 39 ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ ต้องมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วย ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 29 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้าม เกินปริมาณที่กำหนดในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับกัลว่ยไม้ป่าปริมาณที่กฎหมายอนุญาตให้มีการครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตน คือ 20 ต้น บทกำหนดโทษกฎหมายป่าไม้ คือ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 มาตรา 29 ทวิ และมาตรา 39 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ได้กำหนดคำนิยาม

มาตรา 3 "พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น" หมายความว่าพันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชนใด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนหนึ่งภายในราชอาณาจักร และไม่เคยจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้

"พันธุ์พืชป่า" หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีหรือเคยมีอยู่ในประเทศตามสภาพธรรมชาติ และยังมีได้นำมาใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย

"พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป" หมายความว่า พันธุ์พืชที่กำเนิดภายในประเทศหรือมีอยู่ในประเทศ ซึ่งได้มีการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย และให้หมายความรวมถึงพันธุ์พืชที่ไม่ใช่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น หรือพันธุ์พืชป่า

มาตรา 48 ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นนั้นในการอนุญาตให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง และการทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นเป็นผู้ทำนิติกรรมแทนชุมชน ทั้งนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน

มาตรา 52 ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษาทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์โดยให้นำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่งเข้ากองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการเก็บหรือรวบรวมพันธุ์พืช
2. จำนวนหรือปริมาณของตัวอย่างพันธุ์พืชที่ต้องการ
3. ข้อมูลพันธุของผู้ได้รับอนุญาต
4. การกำหนดความเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษาทดลอง หรือวิจัยที่ได้มาจากการใช้พันธุ์พืชในข้อตกลง
5. การกำหนดจำนวน อัตรา และระยะเวลาการแบ่งปันผลประโยชน์ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการใช้พันธุ์พืชในข้อตกลง
6. อายุของข้อตกลง
7. การยกเลิกข้อตกลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. การกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาท

9. รายการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎหมายนับว่าเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้รับผิดชอบนำกฎหมายเหล่านี้มาปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่เราสามารถหาซื้อกล้วยไม้ป่าได้จากสวนกล้วยไม้ ที่มาขอขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตร เพราะกรมวิชาการเกษตรจะออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนเพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ให้กับสวนกล้วยไม้ที่ทำการขยายพันธุ์เทียมกล้วยไม้ป่า ซึ่งผู้ซื้อจะไม่มีคามผิดเมื่อซื้อกับสวนดังกล่าว

มาตรา 66 ได้กำหนดบทลงโทษไว้ว่า ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 52 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน

พืชในวงศ์กล้วยไม้ทุกชนิด จัดเป็น “พืชอนุรักษ์” ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้ครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาไซเตส ที่ประเทศไทยได้เป็นสมาชิก ดังได้กล่าวความเป็นมาแล้วข้างต้น สาระสำคัญของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม) มีดังนี้คือ

มาตรา 3 เพิ่มเติมนิยามคำว่า “พืชอนุรักษ์” โดยให้หมายถึงพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และกำหนดความหมายของคำว่า “การขยายพันธุ์เทียม” หมายความว่า การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ ตามเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 29 ตีร ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก นำผ่านพืชอนุรักษ์ ซากพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

มาตรา 29 จัตวา ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร

บทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 ตีร และมาตรา 29 จัตวา ต้องระวางจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. กฎหมายว่าด้วยการกักกันพืช

พืชในวงศ์กล้วยไม้จัดเป็น “สิ่งจำกัด” ตามพระราชบัญญัติกักกันพืช พ.ศ. 2507 ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าสินค้าประเภทกล้วยไม้พันธุ์แท้ และรวมถึงกล้วยไม้ลูกผสมด้วย เช่น ไม้ขวด ต้น ตา กิ่ง หน่อ ไม้ตัดดอก หรือฝัก เป็นต้น จะต้องมืหนังสือรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Certificate) ฉบับจริงจากประเทศต้นทางกำกับมาด้วย และจะต้องแจ้งการนำเข้าทุกครั้ง ณ ด่านตรวจพืชและวัสดุการเกษตร ของกรมวิชาการเกษตร ทางพนักงานเจ้าหน้าที่กักกันพืช หรือนายตรวจพืชจะทำการกัก และตรวจสอบศัตรูพืชเบื้องต้น เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้าเหล่านั้นปลอดจากโรค และศัตรูพืชทางด้านการกักกันพืช (Quarantine Pest) เสียก่อน จึงจะอนุญาตให้นำเข้าได้ ในกรณีที่น่าเข้ากลัวภัยไม้เพื่อใช้ทำพันธุ์ กล้วยไม้จะถูกกักและตรวจสอบในชั้นละเอียด ณ สถานที่กักพืชก่อนเป็นเวลา 7-15 วัน ถ้าหากไม่พบอาการของโรค และศัตรูพืชใดๆ ทางพนักงานเจ้าหน้าที่กักพืชจึงจะอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรได้

ในการส่งออกพืชในวงศ์กล้วยไม้ไปยังต่างประเทศ ไม่ว่าจะส่งออกในรูปแบบใด เช่น เป็นต้น (Plant) หรือ ตัดส่งเป็นดอก (Cut flower) ปัจจุบันนอกจากจะกฎหมายควบคุมการนำเข้าส่งออกแล้ว ยังมีกฎหมายและกฎระเบียบว่าด้วยการกักกันพืช (Plant Quarantine Regulation) และมาตรฐานสินค้าเกษตรเข้ามาเกี่ยวข้อง การส่งออกสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ประเทศปลายทางจะกำหนดให้มีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) กำกับสินค้าไปด้วย บางประเทศจะเข้มงวดในการนำเข้าซึ่งบางครั้งจะต้องมีการตรวจรับรองพิเศษ โดยระบุข้อความในใบรับรองปลอดศัตรูพืช ผู้ส่งออกจึงควรติดต่อสอบถามไปยังประเทศที่จะนำเข้าก่อนเป็นการล่วงหน้า เพื่อทราบเงื่อนไขต่างๆ ในการขออนุญาตนำเข้า (Import permit) อีกด้วย

อนุสัญญาไซเตสกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ในปัจจุบันอนุสัญญาไซเตสได้เข้ามามีบทบาท ในประเทศไทยในสถานการณ์ต่างๆ ดังนี้ เช่น จากผู้จัดการรายวัน (2547) ได้กล่าวว่า “คณะรัฐมนตรีพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วมีมติดังต่อไปนี้

1. อนุมัติร่างบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES : ไซเตส) ว่าด้วยเรื่องการประชุมสมัชชาสามัญภาคีอนุสัญญา ว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้ จะสูญพันธุ์ ครั้งที่ 13

2. อนุมัติให้เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เป็นผู้ลงนามในร่างบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ (CITES) ว่าด้วยเรื่องการจัดการประชุมสมัชชาสามัญภาคีอนุสัญญาฯ (CITES) ครั้งที่ 13 ในนามของรัฐบาลไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการประชุมสมัชชาสามัญภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย...”

และ จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2547) ได้ลงข่าวเกี่ยวกับไซเตสว่า “วันที่ 26 ก.พ. นายโรเบิร์ต มาเธอร์ ผู้อำนวยการกองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) กล่าวว่า ในวันที่ 15 มี.ค.นี้ ประเทศไทยจะเป็นเจ้าภาพการประชุม คณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (ไซเตส) เพื่อเตรียมวาระสำหรับประชุมใหญ่ภาคีสมาชิกทั่วโลก ที่ไทยจะเป็นเจ้าภาพในเดือน ต.ค.นี้ นอกจากนี้ ยังมีการประชุมเพื่อประเมินผลปฏิบัติจากการประชุมครั้งที่ผ่านมาล่าสุดอีกด้วย ทั้งนี้ วาระสำคัญที่คณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ต้องพิจารณา คือติดตามความคืบหน้าการแก้ปัญหาการค้าขายงาช้าง และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า ที่ถูกขายอยู่ในโรงแรมและสถานที่ท่องเที่ยว ในประเทศภาคีสมาชิก ซึ่งการประชุมครั้งล่าสุดที่ประเทศชิลี ที่ประชุมให้ติดตามทวงคำตอบ 10 ชาติสมาชิกที่ยังมีรายงานว่า ยังมีการขายงาช้าง และผลิตภัณฑ์สัตว์ป่า โดยที่ประชุมต้องการทราบคำตอบที่ชัดเจนว่า ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวไปมากน้อยแค่ไหน และไทยก็เป็น 1 ใน 10 ที่จะต้องตอบคำถามนี้...”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรวิทย์ แก้วช่าง (2542) ศึกษาเรื่องนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ในเมืองไทย โดยศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การนำนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในภาคเหนือของไทย

ผลการศึกษาลงได้ว่า รัฐมีนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรป่าไม้ ทั้งในลักษณะปกป้องโดยตรง และปกป้องทางอ้อมตลอดมา ถึงแม้ว่ารัฐจะมุ่งเน้นไปที่นโยบายการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็มีนโยบายพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่อนุรักษ์ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ ปัญหาองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนตลอดจนองค์กรในระดับท้องถิ่น ไม่ประสานความร่วมมือกันเท่าที่ควร และมีการขาดงบประมาณเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงบุคลากรที่มีคุณภาพเพียงพอ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ รวมทั้งปรับปรุงการบริหาร การจัดการ การจัดสรรงบประมาณ การจัดให้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสิ่งสำคัญที่สุดคือ รัฐจะต้องสนับสนุนให้องค์กรต่างๆ ทั้งของภาครัฐ เอกชน และองค์กรระดับท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้มากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภูมิชัย สุวรรณดี (2540) ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการจัดการและอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติในประเทศไทย จุดมุ่งหมายในการวิจัยในเรื่องนี้ก็คือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายและบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์การภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการและการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติในประเทศไทย ตลอดจนการมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมรวมถึงการจัดโครงสร้างและกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์การภาครัฐและเอกชนที่เหมาะสมในระดับต่างๆ ของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพตามอนุสัญญา แรมซาร์

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการและการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติในประเทศไทย ในปัจจุบันยังมีลักษณะที่ขาดความชัดเจน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขาดประสิทธิภาพอย่างจริงจัง จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการจัดการและการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย อีกทั้งการจัดให้มีองค์กรในรูปของคณะกรรมการระดับชาติ ในระดับนโยบายแห่งชาติ และในระดับพื้นที่ โดยมีโครงสร้างประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนทำหน้าที่ในการกำหนดแผนงาน และการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญาแรมซาร์ตามหลักการใช้อย่างฉลาดด้วย

กนกนุช จันทร์แฉล้ม (2542) ได้ทำการศึกษาถึงภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่ทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในสายตาของประชาชนกรุงเทพมหานคร (เฉพาะผู้มาใช้บริการ) จำนวน 100 คน ประกอบด้วยนักวิชาการ สื่อมวลชน สมาชิกมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ และผู้สนใจทั่วไป โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้มาใช้บริการข้อมูลของมูลนิธิฯ ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่แน่ใจในภาพลักษณ์ของมูลนิธิฯ โดยประชาชนเห็นความสำคัญของมูลนิธิฯ ในด้านการเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ บทบาทในสังคมของเจ้าหน้าที่และพนักงาน ด้านการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อ ด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และพนักงาน เป็นอันดับถัดมา โดยมีอาคาร สถานที่ตั้ง สินค้าที่จำหน่าย และสัญลักษณ์ เป็นอันดับสุดท้าย

โกวิท กิติตระกูลณะนันท์ (2542) ได้ทำการศึกษาถึง การอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้เอื้องปากนกแก้วโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ กล้วยไม้เอื้องปากนกแก้ว เป็นกล้วยไม้ที่มีถิ่นกำเนิดทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยปัจจุบันตกอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ จึงทดลองเพิ่มปริมาณต้นกล้วยไม้ โดยการเลี้ยงโปรโตคอร์มและชักนำให้เป็นต้น พบว่า สูตรอาหารที่เหมาะสมต่อการเลี้ยง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โปรโตคอร์มคือ อาหารเหลวสูตรดัดแปลง Vacin และ Went (VW) ที่มี BA ความเข้มข้น 0.5 ppm โดยทำให้โปรโตคอร์มมีการรอดชีวิตเท่ากับ 60 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเลี้ยงเป็นเวลา 3 เดือน

ปัญหาของการขยายพันธุ์กล้วยไม้เอื้องปากนกแก้วโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อคือ ลูกกล้วยไม้ที่ได้ เมื่อย้ายออกปลูกมักจะมีเปอร์เซ็นต์การรอดชีวิตต่ำ จึงทำการศึกษาผลของ paclobutrazol และความเข้มข้นที่มีต่อลูกกล้วยไม้เอื้องปากนกแก้วในสภาพปลอดเชื้อ ปรากฏว่า เมื่อเพิ่มความเข้มข้นของ paclobutrazol ความสูง น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งของลูกกล้วยไม้ลดลง ลูกกล้วยไม้ที่ได้รับความเข้มข้นสูงจะมีน้ำหนักแห้งมากกว่าลูกกล้วยไม้ที่ได้รับความเข้มข้นต่ำ

ศิริลักษณ์ เจริญดี (2544) ได้ทำการศึกษารอนุรักษกล้วยไม้เอื้องเงินหลวง โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เนื่องจากเอื้องเงินหลวงเป็นกล้วยไม้ป่าที่สวยงามและหายาก และในปัจจุบันมีการทำลายป่าไม้อันเป็นแหล่งกำเนิด ทางธรรมชาติของกล้วยไม้เพิ่มมากขึ้นพันธุ์ไม้ป่ารวมทั้งกล้วยไม้ป่า ก็ลดลงอย่างรวดเร็วและอาจจะสูญพันธุ์ได้ในระยะเวลาอันใกล้นี้ ถ้าหากปล่อยให้มีการขยายพันธุ์ในธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งปัญหานี้อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเข้ามาช่วย เพราะสามารถเพิ่มปริมาณได้อย่างรวดเร็ว และสามารถคัดเลือกต้นที่สมบูรณ์แข็งแรงนำออกปลูกในสภาพธรรมชาติ

ดังนั้น จึงได้มีการศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของฝัก การงอกและระยะพัฒนาการของต้นอ่อน รวมทั้งศึกษาปัจจัยบางประการต่อการงอกของเมล็ด และหาสูตรอาหารที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นอ่อนกล้วยไม้เอื้องเงินหลวง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษและขยายพันธุ์กล้วยไม้เอื้องเงินหลวงต่อไป

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรคือ หน่วยงานที่มีนโยบาย แนวทางหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา คือหน่วยงานที่มีนโยบาย แนวทางหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยไว้ 6 หน่วยงาน คือ

1. ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย
2. สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย
3. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
4. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย
5. ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์จะมีเนื้อหาถึง สถานการณ์ต่อการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง ปัญหา และแนวทางในการอนุรักษ์ กิจกรรมที่ดำเนินการด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง และผลของกิจกรรมของหน่วยงานนั้นๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารสิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ หนังสือ เว็บไซต์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งต้องนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้แล้ว มาจัดระบบ แยกแยะ เชื่อมโยง ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ ถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองในอนาคต แล้วนำผลการวิเคราะห์มาทำการอธิบายเชิงพรรณนา ซึ่งต้องพิจารณาเงื่อนไขของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นร่วมด้วย

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การศึกษาและการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ รวมระยะเวลาประมาณ 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2547

แผนการดำเนินงาน

จัดทำโครงร่างปัญหาพิเศษ ในเดือน กรกฎาคม – กันยายน โดยจะกำหนดชื่อเรื่อง ความสำคัญปัญหา ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีที่ใช้ในการวิจัย และออกแบบสัมภาษณ์ ติดต่อหน่วยงานที่กำหนดเพื่อขอสัมภาษณ์ในเดือนตุลาคม ทำการสัมภาษณ์หน่วยงานต่างๆ ในเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม รวบรวม เรียบเรียงข้อมูล ทำการวิเคราะห์ แปรผลข้อมูล และจัดทำรูปเล่มในเดือน มกราคม – มีนาคม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนการดำเนินงาน

การดำเนินงาน / ระยะเวลา	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	กพ.	มี.ค.
จัดทำโครงร่างปัญหาพิเศษ	----	----	----						
ติดต่อหน่วยงานเพื่อขอสัมภาษณ์				----					
สัมภาษณ์ตัวแทนของหน่วยงาน					----	----			
วิเคราะห์ แปรผลข้อมูล						----	----		
สอบปัญหาพิเศษและจัดทำรูปเล่ม									----

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย และเพิ่มเติมรายละเอียดบางส่วนจากเอกสารของหน่วยงานนั้นๆ โดยทำการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 หน่วยงาน คือ ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย มูลนิธิสืบนาคะเสถียร มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้วิเคราะห์ตามแต่ละหน่วยงาน ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ข้อมูลทั่วไป สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง และบทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยในปัจจุบัน

ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย



ภาพที่ 1 พื้นจำอากาศเอกโอภาสแสงอ่อน

1. ข้อมูลทั่วไป

ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ 136/91 หมู่ 3 หมู่บ้านสวนแก้ว ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ผู้ให้สัมภาษณ์คือ พันจ่าอากาศเอกโอภาส แสงอ่อน ดังภาพที่ 1 ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเลขาธิการชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย โดยทางชมรมกล้วยไม้รองเท้านารี มีบทบาทในการอนุรักษ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีพันธุ์ไทยแท้ทั้งหมด 13 ชนิด ที่มีชื่ออยู่ในอนุสัญญาไซเตส ทางชมรมจะมีการเพาะเลี้ยงและคัดสายพันธุ์ไทยสวยๆ รูปทรงของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดอกไม้ แล้วก็นำไปประกวดตามสถานที่ต่างๆ และก็เป็นที่แหล่งให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป โดยจะสามารถให้คำปรึกษาในด้านการเพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

ในขณะนี้กล้วยไม้พื้นเมืองที่มีอยู่ในป่านั้นหายาก โดยเฉพาะกล้วยไม้สกุลรองเท้านารี เพราะรองเท้านารีแต่ละประเภทก็จะอยู่เฉพาะถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมเท่านั้น เช่น รองเท้านารีเหลืองตรัง มักจะพบที่ป่าในเขตจังหวัดตรัง บริเวณเกาะพระทอง และเขตป่าบริเวณใกล้เคียง รองเท้านารีดอยตุงก็จะพบเฉพาะที่ดอยตุงเท่านั้น คนที่เก็บมาแล้วเอามาเลี้ยงในสภาพแวดล้อมอื่น ก็ไม่สามารถเลี้ยงให้รอดได้ เพราะเป็นสายพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในอุณหภูมิต่ำ ซึ่งจะพบเห็นได้บนดอยเท่านั้น และที่สำคัญคือ การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีจะมีการเพาะเลี้ยงเฉพาะกลุ่ม ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก เพราะว่าการเลี้ยงดูยาก และสายพันธุ์ที่หายากดั่งนั้นทางชมรม จึงมีนโยบายที่จะอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองสกุลรองเท้านารีพันธุ์ไทยแท้

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ในขณะนี้มีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีพันธุ์พื้นเมืองอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เปิดจำหน่ายให้กับบุคคลภายนอก เพราะสายพันธุ์ที่หายากและการเลี้ยงดูค่อนข้างยาก มีข้อจำกัดมากมาย ซึ่งทางชมรมกำลังพยายามที่จะคัดเลือกสายพันธุ์แท้ให้สามารถอาศัยในสภาพแวดล้อมที่ต่างจากถิ่นที่อยู่เดิมได้ โดยยังต้องปรับสภาพอีกหลายรุ่น จึงจะสามารถเปิดจำหน่ายให้กับเกษตรกรที่สนใจเพาะเลี้ยงเป็นอาชีพได้

นอกจากนี้ ทางชมรมจะนำกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีไปประกวดตามสถานที่ต่างๆ และมีการจัดกิจกรรมประกวดกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีอยู่อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทรรศนะกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อคัดสายพันธุ์แท้ที่มีรูปร่างดีมาทำเป็นแม่พันธุ์ ซึ่งก็ได้รับความสนใจเฉพาะกลุ่มที่ปลูกเลี้ยงเท่านั้น และทางชมรมก็ยังให้คำปรึกษากับผู้ที่สนใจปลูกเลี้ยงโดยสามารถเข้าไปที่ชมรมได้ตลอดเวลาอีกด้วย

4. ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ปัญหาที่พบเป็นปัญหาหลักคือ การขยายพันธุ์ เพราะกล้วยไม้รองเท้านารีจะขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เมื่อเปรียบเทียบกับกล้วยไม้สายพันธุ์อื่น พันธุ์แท้ก็หายาก อีกทั้งการเลี้ยงดูก็ต้องให้การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ซึ่งโดยรวมแล้วก็เป็นปัญหาที่เกิดจากเทคโนโลยีที่เรายังไม่ทันสมัยเพียงพอ อีกทั้งผู้ที่เพาะเลี้ยงเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงก็เลิกล้มไป ทำให้แนวร่วมในการอนุรักษ์ลดน้อยลง

แล้วก็มีปัญหากับเรื่องกฎหมาย เมื่อเราต้องการหาสายพันธุ์แท้จากป่าเพื่อขยายพันธุ์ มักจะโดนจับเพราะผิดกฎหมาย และปัญหาในเรื่องการจดทะเบียนเพาะเลี้ยงเพื่อจะจำหน่าย เช่น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร มาตรวจในช่วงที่ทางชมรมส่งกล้วยไม้มาใหม่ เจ้าหน้าที่มาเจอว่าส่งกล้วยไม้มาจากป่ายังไม่ได้เพาะปลูกให้รากเกาะดีก็ไม่ให้จดทะเบียน เพราะจะต้องมีเจ้าหน้าที่มาตรวจทุกปี และ 5 ปีก็ต้องจดทะเบียนใหม่

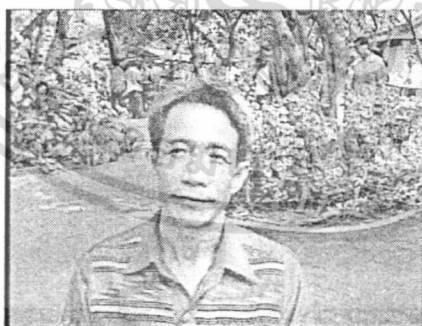
5. แนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ควรจะให้มีการขยายพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แท้ให้ได้จำนวนมากๆ และกระจายให้ผู้ปลูกเลี้ยงไปเพื่อให้สามารถทำเป็นธุรกิจส่งออกได้ บางส่วนก็นำกลับไปไว้ในป่าตามธรรมชาติ ถ้าทำได้ตามนี้แล้วสายพันธุ์ก็就不用ไป และในธรรมชาติก็มีอยู่แล้วยังสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้อีกด้วย

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

กล้วยไม้ป่าในไทยสามารถเพาะเลี้ยงได้หลายชนิดแล้ว แต่อนุสัญญาไซเตสมักจะอ้างว่าตัวนั้นตัวนี้นำออกมาจากป่าไม่สามารถส่งออกได้ แต่ในความเป็นจริงกล้วยไม้ที่มีอยู่ในป่าตามธรรมชาติให้เก็บมันไม่มีเหลือแล้ว ทางไซเตสก็พยายามที่จะหาตัวใหม่ๆ เข้าบัญชีไปทดแทนกับกล้วยไม้ที่สามารถขยายพันธุ์ได้แล้วอยู่ตลอด อนุสัญญาไซเตสจึงเหมือนกับเป็นการกีดกันทางการค้าอยู่เชิงๆ เพราะคนที่ขายกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีนั้นก็มันน้อยอยู่แล้ว เมื่อห้ามส่งออกแล้วอย่างนี้จะมีใครต้องการปลูกเพื่อจำหน่ายอีก

สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย



ภาพที่ 2 นายสมาน

1. ข้อมูลทั่วไป

สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ที่ 77/3 ถ.แจ้งวัฒนะ ริมคลองประปา อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์คือ นายสมาน เป็นสมาชิกและวิทยากรผู้ให้การอบรมเรื่องการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้หลากหลายชนิด ของสมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย บทบาทของสมาคมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คือ การเผยแพร่ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ปลูกเลี้ยง และดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองทุกประเภท

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

สถานการณ์ในขณะนี้ กล้วยไม้ป่าจะถูกนำออกมาจากป่าโดยชาวบ้านที่หาของป่าส่วนหนึ่ง นำออกมาจากการแผ้วถางทาง ทำถนน โคนต้นไม้ใหญ่อีกส่วนหนึ่ง ทำให้มีการเก็บออกมาสู่ตลาดมีดมากขึ้นกว่าเดิม ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ คนที่ปลูกกล้วยไม้ป่าแล้วไม่สามารถเลี้ยงดูให้รอดได้ มักจะไม่ยอมแพ้ พยายามไปหาซื้อมาปลูกอีก คือจะเอาขณะมันให้ได้ และไม้ป่าบางชนิดเป็นไม้ประจำถิ่น ซึ่งจะพบได้เฉพาะถิ่นในเขตจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง หรือในกลุ่ม 3-4 จังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น เมื่อนำไปปลูกในถิ่นอื่นก็มักจะไม่งาม หรือเลี้ยงไม่โต หรือตาย หรือไม่ออกดอกออกผลได้

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

มีการประชาสัมพันธ์ โดยมีการจัดนิทรรศการตามสถานที่ที่มีกำลังงานเกี่ยวกับการเกษตร การสร้างจิตสำนึกโดยการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งจะเน้นในเรื่องการเลี้ยงกล้วยไม้ที่นำออกมาจากป่าให้รอด เพราะทางสมาคมเห็นว่า ผู้ที่ไปซื้อมาจากตลาดมืด ถ้าเลี้ยงไม่เป็นก็จะทำให้กล้วยไม้ตายได้ แล้วถ้าจะนำกลับไปคืนในป่า ถ้าไม่รู้หรือไม่เข้าใจในธรรมชาติของมันก็ไม่สามารถอยู่รอดได้เช่นกัน

การจดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร เพื่อการค้า โดยจะต้องแจ้งจำนวนแม่พันธุ์ที่นำมาจากป่าในรอบ 1 ปี และมีผลผลิตออกจำหน่ายก็ตั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ทางสมาคมก็เริ่มจดทะเบียนการค้ากับกรมวิชาการเกษตร แล้วนำพ่อแม่พันธุ์มาขยายพันธุ์เทียม โดยการเพาะเมล็ดผ่าแยกขยาย เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ วิธีใดวิธีหนึ่งแล้วแต่ชนิด เพื่อให้ได้จำนวนมากขึ้นแล้วจำหน่าย และก็ยังให้ความรู้ในเรื่องการปลูกเลี้ยงกับผู้ซื้ออีกด้วย

4. ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

นายสมานได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง คือ “อย่างแรกคือ คนที่เก็บขายอยู่เดิมในตอนนั้น ก่อนที่เราจะทำอนุสัญญาไซเตส เค้ามียาชีพนี้อยู่แล้ว เค้ายจะเอาอะไรกิน เพราะเกิดมาเค้าก็เก็บต้นไม้ขาย

คนจับไม้พันคนทำผิด อย่างเช่น ป่าไม้จะเข้าไปจับ ชั้บรถมีตรากรมป่าไม้เข้าไป คนขาย
เค้ําโทรศัพท์ครั้งเดียว กรมป่าไม้เข้าไปก็ได้แต่ของกลาง คนที่ทำผิดเค้ําก็หนีไปหมดแล้ว ผลลัพธ์ใน
การปฏิบัติงานมันเป็นแบบนี้ แล้วคนทำผิดก็กล้าที่จะเสี่ยงที่จะกระทำเพราะว่ามีแรงจูงใจจากราย
ได้ที่เกิดขึ้นจากต้นทุนที่เป็นศูนย์

กฎหมายมีช่องโหว่ เช่น เมื่อช่วงปีใหม่ กรมป่าไม้เข้าจับตลาดค้ากล้วยไม้ป่าแหล่งใหญ่ใ
กลางกรุงเทพ ปรากฏว่าจับคนที่ขายได้เพียง 3 ราย ส่วนคนขายคนอื่น เค้ําทิ้งแผงแล้วทำที่เป็นลูก
ค้า ไม่ใช่เจ้าของร้าน เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถเอาผิดกับคนขายได้ ส่วนคนที่ถูกจับ ลงบันทึกประจำ
วันและเสียค่าปรับนิดหน่อยแล้วก็ปล่อยตัวไป ถ้าคิดห้กลับแล้วก็ยังกำไรอยู่ คนที่ขายจึงไม่เกรง
กลัวต่อกฎหมาย

ถ้าเก็บฝักออกมาจากป่าเพื่อเพาะขยายพันธุ์ ก็มักจะไม่รอด เพราะพ่อแม่ไม่ได้ปรับสภาพ
ให้คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ หรือถ้ารอดบางต้นก็ไม่สมบูรณ์ดังนั้นก็จำเป็นต้องนำพ่อแม่
พันธุ์แท้จากป่ามาเลี้ยงปรับสภาพก่อน แล้วค่อยนำมาขยายพันธุ์

ปัญหาทางด้านธุรกิจ คือในสวนถ้าเพาะได้เยอะ ก็จะไม่แจ้งต่อกรมวิชาการเกษตรว่ามี
เยอะ เพราะถ้าแจ้งว่ามีเยอะ ราคาจะถูกกลง ก็มักจะบอกว่ามีน้อย ทำยาก เพื่อที่จะสามารถเรียก
ราคาให้สูงขึ้น อีกอย่างคือ คนที่จดทะเบียนจะขายกล้วยไม้ป่าในราคาที่สูงกว่าพวกที่ลักลอบนำ
ออกมาขายเพราะต้นทุนในการดูแล การขยายพันธุ์สูงกว่ามาก เลยทำให้ผู้ที่นิยมกล้วยไม้มักจะสั่ง
ซื้อกับพวกที่ลักลอบออกมา แต่เลี้ยงไปได้ไม่นานก็ตาย..."

5. แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2541 ทางกรมวิชาการเกษตรได้เปิดให้มีการนิรโทษกรรมทางด้าน
พืชที่ผิดกฎหมาย โดยให้มาแจ้งว่ากล้วยไม้พันธุ์แท้ที่มีในครอบครองมีจำนวนเท่าไร แต่ในปัจจุบัน
นี้ไม่มีการเปิดให้นิรโทษกรรมเพิ่มเติม ก็เพราะว่าถ้าเปิดให้มีการนิรโทษกรรมเพิ่มก็จะมีคนมาแจ้ง
มากขึ้นทุกปี และควรเพิ่มโทษทางกฎหมายให้มีความรุนแรงมากขึ้นกว่านี้อีกด้วย

ทางสมาคมได้มีการเสนอแนะไปว่า ถ้าจะให้มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่านี้
ให้กรมป่าไม้กับกรมวิชาการเกษตร ดำเนินงานร่วมกัน ไปจับพร้อมกัน เพราะกฎหมายของทั้ง 2
แห่งนี้มันคาบเกี่ยวกันอยู่ คือ ถ้ามีกล้วยไม้ที่อนุรักษ์ครอบครองเกิน 20 ต้น ป่าไม้จัดการ แต่ถ้าไม่
ได้จดทะเบียนแล้วทำการขยายพันธุ์แล้วก็ค้า แม้เพียงต้นเดียว กรมวิชาการเกษตรจัดการ แต่ค้ํา
อ้างของเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่ายก็คือ เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ กรมวิชาการเกษตรมีเจ้าหน้าที่อยู่ 7 คน
เท่านั้น ไม่มีความสามารถพอที่จะออกไปตรวจดูได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

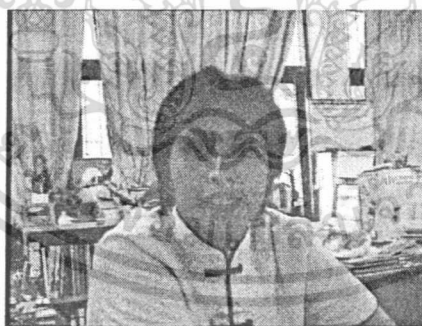
การนำกล้วยไม้ป่าต้นพ่อแม่ที่ออกมาจากป่ามาปรับสภาพก่อนที่จะขยายพันธุ์ เพื่อให้ อัตราการรอดของรุ่นลูกมีมากขึ้น และก็ยังมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากสมาคมต่างๆ มาเพื่อเสนอแนะ และยื่นเงื่อนไขให้ภาครัฐปฏิบัติอีกด้วย

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

นายสมานได้แสดงทรรศนะไว้ว่า "...เหตุผลที่ไทยรับอนุสัญญาไซเตสมาปฏิบัติ เราก็คงไม่รู้ ถึงเบื้องหน้าเบื้องหลัง เราในฐานะที่เป็นประชาชนผู้ที่ได้รับการปฏิบัติจากอนุสัญญาไซเตส ก็ต้อง ก้มหน้ายอมรับไป โดยก่อนที่เราจะทำอนุสัญญาไซเตสนี้ ต่างชาติก็เก็บพันธุ์ไม้ของเราออกไป ประเทศเค้ากันเยอะมาก แล้วยังเพาะพันธุ์ไปได้หลายรุ่นแล้วด้วย ในส่วนของประเทศไทยก็เลยโดย เฉพาะรอบๆประเทศไทยเค้าไม่ได้ทำอนุสัญญาด้วย พอเค้าวางขายในเซตแดนเค้าคนไทยไปซื้อไม่ ผิด แต่พอเค้ากลับมาในเซตแดนเราก็คงผิดทันที ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าเราถูกกฎหมายที่เราเป็นอนุ ภาคีด้วย บ๊บบบคับในเชิงปฏิบัติ

การประชุมไซเตสโลกที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยเร็วๆนี้ก็คิดว่าคนไทยรับมาแล้วก็ต้อง ปฏิบัติกันไป สังเกตได้จากช่วงนี้จะมีการกวาดล้างกันรายวันทั้งสัตว์ป่าและพืชป่า ซึ่งถ้าทำได้อย่าง สม่ำเสมอแบบนี้ เกษตรกรที่ทำถูกตามกฎหมายก็ชอบ เพราะจะได้ความยุติธรรมในการค้า..."

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร



ภาพที่ 3 คุณวรลักษณ์ ศรีไย

1. ข้อมูลทั่วไป

มูลนิธิสืบ นาคะเสถียรตั้งอยู่ที่ 693 อาคาร4 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ยศเส ๓.บำรุง เมือง แขวงคลองมหานาค เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ 10100 ผู้ให้สัมภาษณ์คือ คุณวรลักษณ์ ศรีไย ผู้จัดการฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ ของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร โดยทางมูลนิธิได้มีเจตนารมณ์ ที่จะมุ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำงานเพื่อป้องกันผืนป่าอนุรักษ์ ให้คงเหลืออยู่และเพิ่มพื้นที่ขึ้นในอนาคต เพื่อประโยชน์แห่งความยั่งยืนของสรรพชีวิต ทางมูลนิธิได้มีบทบาทและกลยุทธ์ในการทำงานคือ

1. รณรงค์ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยนำไปสู่การพิทักษ์ผืนป่า และการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างจริงจัง
2. สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการวางแผน การคุ้มครองตามกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติ และการติดตามตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติ
3. รักษาบทบาทในระดับประเทศต่อไป แต่ในเบื้องต้นจะเน้นทำกิจกรรมในผืนป่าตะวันตก และบริเวณโดยรอบ
4. ร่วมมือกับรัฐบาลในขอบเขตที่เป็นได้ รวมทั้งสร้างแนวร่วมในการดำเนินงาน เผื่อระวังอันตรายที่จะเกิดกับผืนป่า สัตว์ป่า และแหล่งธรรมชาติ
5. สร้างความเชื่อมั่นในสวัสดิภาพของผู้ที่ทำงานในการอนุรักษ์ผืนป่า สัตว์ป่า และแหล่งธรรมชาติในประเทศไทยเนื่องจากเป็นองค์กรอิสระนอกจากจะระดมทุนด้วยตัวเองแล้ว ยังได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น ทุน Danset จากประเทศเดนมาร์ก ทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมในการทำงานอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตก 5 ปี และการอนุรักษ์นกตระกูล ในเขตเกาะพระทองนาน 3 ปี

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

น่าเป็นห่วงมากโดยเฉพาะกล้วยไม้ที่มีเฉพาะถิ่น รองเท้านารีเมืองกาญจน์ รองเท้านารีช่องอ่างทอง ที่จะมีเฉพาะหมู่เกาะอ่างทองเท่านั้น โดยมักจะถูกลักลอบขนออกมาจากป่า อย่างเช่น เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2544 คณะเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ ได้จับกุมผู้ลักลอบเก็บหากกล้วยไม้ป่าเพื่อจำหน่ายได้หลายชนิดและเป็นจำนวนมาก จึงยึดมาเป็นของกลางแล้วก็นำมาอนุบาลพักฟื้นก่อนที่จะนำกลับคืนสู่ป่า

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ของมูลนิธิมีหลากหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การรณรงค์ จะมีเป้าหมายอยู่หลายประเด็นคือ

- รณรงค์เพื่อหาเงิน เพราะมูลนิธิเป็นองค์กรอิสระไม่มีแหล่งเงินทุนที่ให้การสนับสนุนเป็นเรื่องเป็นราว และก็มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอีกมากมาย จึงต้องพยายามระดมทุนด้วยตัวเองโดยการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่างๆ

- รณรงค์เพื่อบอกให้รู้ว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รู้และเข้าใจว่าทางมูลนิธิมีการดำเนินงานอะไร มีความก้าวหน้าไปได้มากน้อยแค่ไหน และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ก็เพื่อนำมาซึ่งการหาเงินเข้ามูลนิธินั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- รมรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับบุคคลทั่วไป และบุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆเขตอนุรักษ
- 2. การทำสื่อ ทางสิ่งพิมพ์ จะเป็นโปสเตอร์ โบว์ชัวร์ และลงโฆษณาในนิตยสาร ส่วนการผลิตสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ได้บริษัท LEO BERNET ซึ่งเป็นบริษัทโฆษณาจากต่างชาติมาผลิตให้โดยทางมูลนิธิให้ Theme ไปแล้วเค้าก็ผลิตให้ฟรี โดยเค้านำโฆษณาที่ทำให้กับทางมูลนิธิไปประกวด
- 3. การร่วมออกกฎหมายการจัดการยุทธศาสตร์อุทยาน โดยร่วมกับภาครัฐในการออกกฎหมายระดับประเทศ ซึ่งประธานมูลนิธิจะเป็นตัวแทนของมูลนิธิในการร่วมออกกฎหมาย
- 4. มีการจัดค่ายอนุรักษ์ และอบรมให้กับเด็กๆ ที่อยู่ในเมือง และเด็กกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์
- 5. สนับสนุนด้านทุนให้กับองค์กรในท้องถิ่นสร้างเครือข่ายด้วยตัวเอง เพราะเห็นว่าถ้าองค์กรในชุมชนเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถรวมพลังกันรักษาพื้นที่ป่าที่อาศัยอยู่ได้ เช่น กลุ่มอนุรักษ์เมืองกาญจนบุรี ที่ต่อต้านท่อก๊าซ ไทย-พม่า พอเค้าจัดนิทรรศการ ทางมูลนิธิก็สนับสนุนด้านเงินทุนแล้วเราก็ให้คนในพื้นที่รู้ว่า มูลนิธิสืบร่วมกับกลุ่มนี้ เพื่อทำงานนี้ เพราะเราคิดว่ามันมั่นคงกว่าในการให้คนในพื้นที่รักษาสิทธิของตนเอง เราจะไปบอกเค้าเท่าไรเค้าก็ไม่ให้ความสำคัญหรอก เลยพยายามที่จะให้เกิดกลุ่มแบบนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ให้ได้
- 6. เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ชาวบ้านที่เหมืองคริสตี้ล่าง ประมาณ 200 คน 50 กว่าครัวเรือน กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในเรื่องที่อาศัยอยู่ใกล้กับเขตป่าสงวน โดยเค้าจะขอพื้นที่จำนวน 3,000 ไร่ ในการทำกิน และไม่อพยพไปที่ไหนอีก เรายังเป็นตัวกลางประสานกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งตอนนี้จะมี 3 ฝ่าย คือ ชาวบ้าน ตัวแทนมูลนิธิในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เดินไปด้วยกัน ช่วยกันปักเขตกันเลย
- 7. ให้ทุนในการวิจัยและจัดทำโครงการต่างๆ ส่วนใหญ่จะให้กับกรมป่าไม้ในการสำรวจสัตว์ป่า พืชป่า เช่น ประชากรเสือ ค้างคาวคุณกิตติ ปรง กล้วยไม้ ฯลฯ เพราะทางมูลนิธิไม่มีนักวิจัยที่เชี่ยวชาญ จึงให้ได้เพียงทุนสนับสนุน เท่านั้น อย่างเช่น โครงการกล้วยไม้คืนถิ่น โดยอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ ได้รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิให้ทำงาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากที่มีกล้วยไม้ถูกลักลอบนำออกจากป่าและจะต้องนำกลับคืนไปสู่ป่าจึงมีโครงการนี้เกิดขึ้น ซึ่งมีกล้วยไม้ที่นำกลับคืนถิ่นจำนวน 12 ชนิด ดังนี้

รองเท้านารีเมืองกาญจน์ (*Paphiopedium parishii*.)

ไอยเรศ (*Epidendrum retusum*)

ลิ้นกระบือ (*Hygrochilus parishii*.)

เขากวางอ่อน (*Phalaenopsis cornucervi*)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอื้องช้างน้ำ (*Dendrobium pulchellum* Roxb.ex Lindl.)

เอื้องคำ (*Dendrobium chrysotoxum* Lindl.)

เอื้องผึ้ง (*Dendrobium lindleyi* Steud.)

เอื้องไม้ตั้ง (*Dendrobium haniffii* Ridl.)

เอื้องดอกมะขาม (*Dendrobium delacourii*)

เอื้องคำปอน (*Dendrobium dixanthum*)

เอื้องหมวดพราหมณ์ (*Seidenfadenia mitrata*)

สถานที่ดำเนินการ คือ บริเวณน้ำตกห้วยแม่ขมิ้น ตั้งแต่ชั้นที่ 1-7 สภาพเป็นป่าดิบ มีความชุ่มชื้นตลอดปี เหมาะสำหรับ กกล้วยไม้รองเท้านารีเมืองกาญจน์ เอื้องผึ้ง เอื้องคำ เอื้องช้างน้ำ และบริเวณ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 1 สภาพเป็นป่าเบญจพรรณผสมป่าไผ่ เหมาะสำหรับ เอื้องช้างน้ำ เอื้องคำปอน เอื้องคำ และป่าเต็งรัง เหมาะสำหรับเอื้องหมวดพราหมณ์

วิธีดำเนินการ คือ คณะทำงานได้ติดต่อชาวกระเหรี่ยงในหมู่บ้านต้นมะพร้าว หมู่ที่ 2 ต.แม่กระบุง อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ซึ่งมีความชำนาญในการปีนต้นไม้สูง โดยใช้วิธีการแบบดั้งเดิม เช่น การใช้พะองไม้ไผ่ หรือ การตอกทอย ถัดต้นไม้ไม่สูงมากนัก การปีนไม้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าว สำหรับวัสดุที่ใช้ผูกกล้วยไม้นั้นเป็นเชือกปอ ที่สามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ

การดูแลรักษาหลังเสร็จสิ้นโครงการ บริเวณที่นำกล้วยไม้คืนสู่ป่า เป็นพื้นที่กิจกรรมที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปใช้พื้นที่อยู่เป็นประจำ เช่น เทียวชมน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ เส้นทางดูนก และเจ้าหน้าที่อุทยานได้ออกลาดตระเวนปฏิบัติการก็อยู่เสมอ จึงมีความปลอดภัยจากผู้ถูกลอบนำออกจากพื้นที่ได้ในระดับหนึ่ง

4. ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

คุณวรลักษณ์ ได้กล่าวถึงปัญหาในการทำงานดังนี้ “ปัญหาแรกคือ เราทำงานกับคนในป่า แต่หาเงินกับคนในเมือง คือ เราต้องสื่อให้คนเมืองเข้าใจว่าเรากำลังทำอะไร เพื่ออะไรอยู่ เป้าหมายหลักคือ ให้เค้าบริจาคเงินนั่นเอง แล้วการทำงานกับคนในป่าก็ต้องมีวิธีการหลากหลายที่จะสามารถเข้าถึงแก่นของชุมชนได้ เป็นเรื่องที่ลำบากมาก

ปัญหาต่อเนื่องจากปัญหาแรกก็คือ คนเมืองไม่ค่อยสนใจในงานด้านนี้สักเท่าไร ไม่เหมือนกับต่างชาติที่เค้าให้ความสำคัญ เช่น ประเทศเดนมาร์กที่ให้ทุนสนับสนุนตลอดมา

ปัญหาที่ประสบในการทำงานคือ แนวร่วมมีน้อย เรารบไม่ชนะสักที เราต้องรบกับชาวบ้าน เพื่อให้เค้าเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ รมกับนโยบายของรัฐที่เข้ามาพัฒนาต่างๆ โดยไม่ได้ดูถึงสภาพท้องถิ่นเลย เช่น ในพื้นที่เขตป่าสงวน แต่มีชาวบ้านอาศัยอยู่มาแต่เดิม กระทั่ง

มหาดไทยก็จะเข้าไปทำทะเบียนประวัติ กระทรวงคมนาคมก็ตัดถนนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่
ทั้งคนในหมู่บ้านและคนที่จะเข้าไป กระทรวงสาธารณสุขตามเข้าไป เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พอมี
เด็กเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการเข้าไปพัฒนาความรู้ให้กับลูกๆของชาวบ้านอีก แล้วอย่างนี้ป่า จะ
เป็นป่าอยู่ได้อย่างไร “

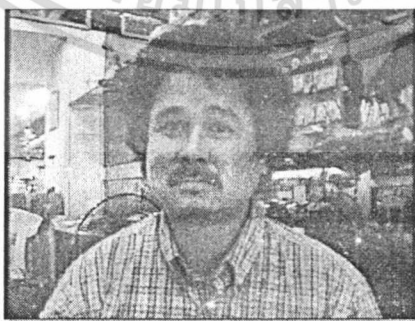
5. แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ต้องเริ่มจากอนุรักษ์ป่า เพราะถ้าไม่มีป่า กล้วยไม้ก็ไม่มีที่อยู่อาศัยเช่นกัน และให้เจ้าหน้าที่
ปฏิบัติงานกันอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งก็ต้องขอความร่วมมือกับหลายฝ่าย ทั้งทางภาค
รัฐและเอกชน อย่างเช่น ชาวในช่วงนี้ว่ามีการจับกุมการค้ากล้วยไม้ป่ามากมาย แต่หลังจากจับกุม
ไปแล้วเอาไปไว้ที่ไหน ใครเป็นผู้ดูแล ถ้ามีมาตรการจริงจังว่า หน่วยงานนี้จับกุม หน่วยงานนี้
อนุบาลพักฟื้น หน่วยงานนี้นำกลับไปสุป่าที่เหมาะสม ก็จะทำให้กล้วยไม้ที่ถูกนำออกมาจากป่า
แล้วไม่สูญหายตายจากไปไหน

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

อนุสัญญาไซเตสนั้นก็มีนโยบายที่มองในมุมมีประโยชน์ก็มีประโยชน์ในแง่ของการอนุรักษ์
เพราะจะสามารถควบคุมไม่ให้นำเข้าส่งออกตามชนิดที่อยู่ในบัญชีที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ซึ่งก็เป็นชนิดที่ได้
รับการสำรวจแล้วว่าอยู่ในขั้นอันตราย ต้องอนุรักษ์ แต่ถ้ามองในแง่ของธุรกิจ ก็อาจจะเป็นการกีด
กันทางการค้าอยู่บ้าง ในกรณีที่บางชนิดสามารถเพาะขยายพันธุ์เทียมได้จำนวนมากแล้วแต่ก็ยัง
ห้ามส่งออก โดยให้เหตุผลว่าประเทศไทยโดนแบนการค้าตามอนุสัญญาไซเตส มาตั้งแต่ปี 2535
ซึ่งขณะนี้เริ่มที่จะพัฒนาการส่งออกบางตัวได้แล้ว

มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย



ภาพที่ 4 คุณหาญณรงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ข้อมูลทั่วไป

มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ 251/88-90 หมู่บ้านถาวร วิลล่า ถ.พหลโยธิน บางเขน กรุงเทพฯ 10220 ผู้ให้สัมภาษณ์คือ คุณหาญณรงค์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายวิชาการและนโยบายอนุรักษ์ ของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย โดยมีนโยบายหลักคือ การสนับสนุนรัฐบาลในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และมีปรัชญาว่า “การอนุรักษ์และการพัฒนาจะต้องก้าวไปร่วมกัน มีสถานะที่ตัดเทียมกัน และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จและเพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคนในวันนี้ และในอนาคต” โดยมีบทบาทและกลยุทธ์ดังนี้

1. รณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ได้แก่การจัดทำสิ่งพิมพ์และเอกสาร การจัดทำโฆษณาทางโทรทัศน์ และวิทยุ การบรรยาย การจัดนิทรรศการ และจัดทำโครงการเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนทุกส่วนตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของระบบธรรมชาติและให้ความร่วมมือในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

2. รณรงค์เผยแพร่ข้อมูลการอนุรักษ์ในระบบการศึกษา ด้วยโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาของไทยสามารถสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ของโรงเรียนต่างๆ โดยมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จัดอบรมครูอาจารย์ รวมทั้งจัดทำคู่มือการเรียนการสอน และอุปกรณ์เสริมมอบให้แก่ สพช. เพื่อนำไปแจกตามโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจเพิ่มหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับนักเรียน

3. ให้ความรู้ระบบการศึกษาด้วยการสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โครงการศึกษารธรรมชาติคืองานอีกรูปแบบหนึ่งที่มูลนิธิ ต้องการให้ประชาชนทั่วไปสามารถเรียนรู้ธรรมชาติด้วยตนเองซึ่งชมกับธรรมชาติที่สวยงาม ได้เห็นปัญหาต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและช่วยกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนงานอนุรักษ์อีกทางหนึ่ง

4. ดำเนินงานวิชาการ และนโยบายอนุรักษ์เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน โดยการศึกษาวิเคราะห์นโยบาย และโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ รณรงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนระดับสาธารณชน และระดับนโยบาย

5. ดำเนินโครงการที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติอื่นๆ

ในด้านเงินทุนของมูลนิธิได้รับจากการบริจาคของประชาชน องค์กร หน่วยงานธุรกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาโดยตลอด ซึ่งทางมูลนิธิจะนำดอกเบียจากบัญชีเงินฝากไปใช้ดำเนินงานภายในมูลนิธิ ในส่วนของโครงการต่างจะได้รับการสนับสนุนเป็นโครงการไป เช่น โครงการที่ดิงภูมิปัญญาชาวบ้านมาดูแลกล้วยไม้ในถิ่นที่อยู่อาศัยเดิม ก็ได้รับทุนสนับสนุนจาก สกว. และโครงการที่หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช ก็ได้รับทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ให้มา 3 เดือน แล่นกว่าบาท เป็นต้น

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

เมื่อ 2-3 ปีก่อน ทางมูลนิธิได้ร่วมมือกับกองปราบปรามออกจับการค้ากล้วยไม้ป่าที่ผิดกฎหมาย โดยให้ทางมูลนิธิไปชี้จับ ในฐานะที่เป็นโจทก์ร่วม เคยจับได้ที่ละ 2-3 คันรดสิบล้อ และในปัจจุบันพบว่าคนที่มาขายที่จตุจักร 20-50% มาจากช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี เพราะกล้วยไม้ป่าในบ้านเราเองหาแทบไม่ได้แล้ว ถ้าเทียบสถิติที่จับได้โดยเฉลี่ย อาทิตย์ละ 1-3 คันรดสิบล้อ ก็นับว่าเยอะมาก และคนที่ซื้อส่วนใหญ่ อันดับที่ 1 คือ พ่อค้าแม่ค้า รองลงมาคือ นักศึกษา และสุดท้ายคือนักสะสม

ในงานประกวดกล้วยไม้ต่างๆ ถือเป็นงานที่เปิดตัวของกล้วยไม้ป่า และเป็นงานสำคัญของการเปิดตัวกลุ่มผู้ค้ากับบอร์เดอร์ที่จะมีการสั่งกันต่อมาหลังจากนั้น ซึ่งงานประเภทนี้จะมีกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้จัดงานโดยส่วนมาก ทั้งๆที่กฎหมายห้ามทำการค้าพืชที่อยู่ในบัญชีที่ 1 และ 2 แต่กลับมีการค้าที่ผิดกฎหมายอยู่ในใจกลางเมืองของเราเองได้อย่างไร

จากการสำรวจตามหมู่เกาะในเขตจังหวัดกระบี่ เพื่อหารองเท้านารีเหลืองกระบี่ที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ก็พบน้อยมาก ที่หมู่เกาะอ่างทอง ก็จะมีบอร์เดอร์รองเท้าอ่างทอง ที่นี้ที่เดียวในประเทศไทย เท่านั้น โดยดัชนีที่ชี้วัดว่ากล้วยไม้สายพันธุ์ไหนที่ใกล้จะสูญพันธุ์จากป่าเมืองไทยและบริเวณใกล้เคียงก็คือ สิ่งชนิดนั้นๆกับผู้ค้าที่จตุจักร ถ้ามีเค้าก็จะโทรมาบอก แต่ถ้าเงียบไปนาน เค้าไม่สามารถหาให้เราได้ แสดงว่าชนิดพันธุ์นั้นน่าเป็นห่วงแล้ว

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ทางมูลนิธิ ได้ร่วมงานกับกรมวิชาการเกษตรในการดำเนินงานด้านกล้วยไม้ เช่น เข้าร่วมเป็นกรรมการของกรมคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นที่ปรึกษาเรื่องของอนุสัญญาไซเตส อนุสัญญาแรมซาร์ เรื่องมรดกโลก โดยมีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองหลากหลายอย่างดังนี้

1. จัดทีมอาสาสมัคร ออกสำรวจตลาดค้ากล้วยไม้ที่จตุจักรเพื่อดูว่ามีกล้วยไม้ชนิดใดบ้าง พันธุ์ที่น่าจะมาจากที่ไหน เพื่อเก็บเป็นสถิติว่ากล้วยไม้อะไรจะมาในช่วงไหนบ้าง เช่น เดือนมกราคมก็จะเป็นพวกเอื้องปากนกแก้ว ตระกูลช้าง หน้าฝนก็จะเป็นพวกยมโดย เอื้องสายชายผ้าสีดา เป็นต้น

2. ไปคุยกับแม่ค้าถึงที่มาของกล้วยไม้ป่าต่างๆ และศึกษาถึงกระบวนการค้า ตั้งแต่ที่ช่องเม็ก ช่องอานม้า สังขละบุรี จนกระทั่งมาจตุจักรว่ากระบวนการค้าเป็นอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. จัดนิทรรศการที่ช่องเม็ก ช่องอานม้า สังขละบุรี ให้พ่อค้าแม่ค้า และประชาชนที่ไปเที่ยวได้รู้ว่ากล้วยไม้ชนิดใดถ้าซื้อขาย หรือมีไว้ในครอบครองแล้วผิดกฎหมาย

4. สนับสนุนองค์กรชาวบ้านด้านการใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง คือ ที่อำเภอหัวไทร จ.นครศรีธรรมราช จะเก็บกล้วยไม้บนภูเขาที่เค้าจะระเบิดทิ้ง แล้วนำไปเพาะไว้ตามต้นยางพารา แล้วรอให้สปอร์ไปติดอีกต้นหนึ่ง แล้วเค้าก็เก็บกิ่งอกใหม่มาขาย ในมุมมองของกฎหมายแล้วจะไม่สามารถเก็บได้ แต่ถ้าเก็บด้วยกระบวนการที่ยั่งยืนแล้วได้ผลก็สนับสนุน

5. มีการพาชาวบ้านในจังหวัด นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานีไปดูงาน เพื่อให้ทั้งหมดได้เห็นการทำงานของในแต่ละพื้นที่ ได้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน และสร้างเครือข่ายให้กับชาวบ้านอีกด้วย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานในพื้นที่ของตนเอง

6. สนับสนุนให้ผู้ค้ากล้วยไม้ปารายใหญ่และรายย่อย ในภาคใต้ไปจดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรเพื่อที่จะไม่มีปัญหาในเรื่องการค้า

7. ออกสำรวจตามป่าต่างๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามธรรมชาติ โดยถ่ายภาพเก็บไว้ หรือถ้าพบเป็นจำนวนมากก็จะเก็บตัวอย่างมาด้วย

4. ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ปัญหาคือ เจ้าหน้าที่ที่เหนื่อยล้ากับการทำงานมาก เพราะจำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อย ต้องทำงานในหลายหน้าที่ เช่น เมื่อปลายเดือนธันวาคม ได้ออกไปตรวจจับกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ พอโดนจับขึ้นรถเสร็จกำลังจะขับออกไปยังไม่ทันดับคัง เค้าก็เอามาวางขายอีกแล้ว เราก็เคยถามว่าทำไมไม่จับทุกวันเลย ถ้ากวาดล้างหนักๆ การค้าที่ผิดกฎหมายก็น่าจะหายไปได้ แต่เจ้าหน้าที่บอกว่า มีกำลังไม่เพียงพอ และอีกอย่างคือ ถ้านายไม่สั่งก็ไม่ใช้อำนาจจับ

ปัญหาอีกเรื่องคือ เกิดจากความไม่รู้ของเจ้าหน้าที่เองซึ่งไม่ใช่เทคนิคที่สามารถจำแนกชนิดพันธุ์ได้ ความไม่รู้ของผู้บริโภค ว่าชนิดไหนผิดกฎหมาย ห้ามซื้อขาย โดยรองจากพ่อค้าแม่ค้าแล้ว คนที่ซื้อคือนักศึกษา จะเห็นได้ว่า กระบวนการปลูกฝังจิตสำนึก ยังไม่เข้าไปถึงในระดับอุดมศึกษาเลย

ปัญหาที่เจอบ่อยคือ ความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เป็นภาคปฏิบัติ ซึ่งทางมูลนิธิไม่ค่อยได้รับความร่วมมือสักเท่าไร เพราะเหมือนกับมองคนละมุม ระหว่างผู้มีอำนาจทางกฎหมายอย่างแท้จริง กับผู้ที่อยากร่วมงานด้วย คือถ้าจะมีกฎระเบียบบางอย่างขึ้น เราก็อยากที่จะให้มันถูกต้อง โปร่งใส เช่น เราเขียนโครงการที่หัวไทรไปขอทุนกับ BRI ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตรเป็นคณะกรรมการอยู่ เค้าก็สรุปว่า โครงการของเราผิดกฎหมาย เพราะกฎหมายให้เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ ซึ่งทางกฎหมายการขยายพันธุ์คือการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพียงอย่างเดียว แต่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการเพาะเลี้ยงของชาวบ้าน คือปล่อยให้มันโตตามธรรมชาติ แล้วค่อยเก็บลูกมาขาย มูลนิธิจึงไม่ได้งบประมาณในการทำโครงการนี้จากที่นี่

ปัญหาที่สำคัญ คือ เรื่องของงบประมาณการเดินทางออกปฏิบัติงานก็ต้องใช้จ่ายเป็นค่าเดินทาง ค่าตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ซึ่งค่าตอบแทนนั้นนับว่าน้อยมาก

5. แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

อันแรกคือ ให้มันอยู่ในป่านั่นแหละ และทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวใครที่ต้องการดูก็จัดทริปไปดูในถิ่นที่อยู่ของมันเลย ก็เป็นการสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง และสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวในบริเวณนั้นด้วย

แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง ต้องผสมผสานกันระหว่างแนวทางทางกฎหมาย ที่มีอยู่ในทางปฏิบัติกับแนวทางที่ชาวบ้านจัดการด้วยกระบวนการปฏิบัติที่ยั่งยืนของชาวบ้านเอง โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลปกป้องรักษาพื้นที่ของตัวเอง มูลนิธิฯ มุ่งที่จะสร้างองค์กรชาวบ้าน ภายในปี หรือ 2 ปีจะต้องมีองค์กร มีกลุ่ม หรือมีเครือข่าย เพราะเราจะไม่เน้นที่ต้องไปพูดชาวบ้านจะต้องเป็นคนพูดเอง เพราะเป็นถิ่นของตนเอง โดยทางมูลนิธิฯ จะเป็นตัวเริ่มให้ และชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติเองต่อไป

น่าจะสนับสนุนให้มีความร่วมมือกันระหว่าง ภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ และชาวบ้าน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และโปร่งใส

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

คุณทนายณรงค์ได้กล่าวถึงบทบาทของอนุสัญญาไซเตสว่า "...ปีนี้ก็จะมีการประชุมไซเตสที่ประเทศไทย เรามองว่าปัญหาของบ้านเราคือ ความรู้ ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร เป็นผู้เข้าประชุมฝ่ายเดียว เราก็มองว่าจะสามารถขยับจากบัญชีที่ 1 เป็นบัญชีที่ 2 ได้อย่างไร ส่วนบัญชีที่ 2 จะขยับให้ลงมาอยู่ในรูปของการค้าได้อย่างไร อะไรคือตัววัด ค่าใช้อะไรเป็นตัวประเมิน นอกจากจะจัดประชุมแล้ว ก็น่าจะให้มีนักพฤกษศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ออกสำรวจทำดัชนีชี้วัดชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ให้ชัดเจน..."

ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาพที่ 5 อ.อบจันทร์ ไทยทอง

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์คือ อ.อบจันทร์ ไทยทอง ข้าราชการบำนาญช่วยงานอยู่ที่หน่วยปฏิบัติการวิจัยพันธุ์ไม้ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังภาพที่ 5

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

ในขณะที่กล้วยไม้ป่ามีน้อยมากแล้ว ถึงจะมีการห้ามแต่ก็ยังมีผู้ลักลอบเก็บออกมาจากป่า และสภาพป่าตอนนี้มันแย่มาก เพราะกล้วยไม้ที่เก็บออกมาจากป่ามีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ เช่น รอยโดนแมลงแทะกิน เล็กแคระแกร็น ไม่เหมือนในป่าที่อุดมสมบูรณ์ กล้วยไม้จะต้นใหญ่แข็งแรง

เมื่อ 20-30 ปีที่แล้วคนที่เก็บมาค้าขายจะเก็บชนิดเดียวกันมาเป็นคันรถ แต่ในปัจจุบัน จะเก็บปนๆ กันไป อย่างละนิดอย่างละหน่อย ซึ่งก็เป็นตัวชี้วัดได้ว่าขณะนี้สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยไม่เหมือนในสมัยก่อนแล้ว จำนวนของมันลดลงเรื่อยๆ ด้วยปัจจัยหลายอย่าง ทั้งคน และสภาพแวดล้อมในธรรมชาติเอง

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

งานหลักเลยก็คือ การดูว่ามีกล้วยไม้ชนิดใดอยู่ในประเทศบ้าง จำนวนเท่าไร ชื่อเสียงที่ถูกต้องคืออะไร ดูการกระจายพันธุ์ ว่าอยู่ที่ใดบ้าง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินการต่อไป

4. ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ปัญหาอยู่ที่ความเข้าใจในงานที่ทำ ความเคยชินที่เราสั่งสมมา ทำให้เรามองไม่เห็นถึงปัญหาต่างๆ คือ คนไม่มีความรู้ถึงสิ่งที่อยู่รอบตัวเค้า เกี่ยวกับชีวิตเค้าว่ามันมีค่าต่อพวกเค้ามากแค่ไหน ทั้งทางทรัพย์สิน และทางจิตใจ

กฎหมายก็คือกฎหมาย มันขึ้นอยู่กับคนปฏิบัติว่าจริงจังกี่แค่ไหน มีช่องทางใดที่จะหลีกเลี่ยงได้ ความไม่รู้ของเจ้าหน้าที่ก็เป็นสิ่งที่ทำให้กล้วยไม้ที่ถูกจับแล้วได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ต้องตายลงไปมาก คือกระบวนการทำงานของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ ทำให้เกิดความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสียหายมากมาย อีกข้อหนึ่งคือ กล้วยไม้บางชนิดมันมีเฉพาะถิ่น ทำให้การอนุรักษ์เป็นไปได้ยาก

5. แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

คือให้ความรู้กับประชาชน ไม่จำเป็นต้องเน้นเฉพาะกล้วยไม้ แต่ต้องเน้นที่ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่าง ให้เค้ามีความรู้ความเข้าใจว่า ถึงแม้จะไม่ได้เอามากิน หรือมาทำยา หรือเอามาทำอะไรที่ตรงกับเราทุกอย่าง แต่ทุกอย่างมันเกี่ยวโยงกันในธรรมชาติ มันเชื่อมโยงกันหมด ถ้าเกิดผลเสียกับอย่างหนึ่ง ก็จะกระทบไปสู่สิ่งอื่นๆได้

ควรให้สื่อมวลชนช่วยในด้านการให้ข้อมูลกับประชาชนทั่วไปตลอดเวลาไม่ใช่เป็นช่วงๆ เพื่อให้ประชาชนหันมาเห็นความสำคัญของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยบ้าง

การทำงานของหลายฝ่ายแยกกันไปทำ แต่ทุกฝ่ายต้องประสานงานกันเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

ไซเตสนั้นเกี่ยวข้องกับการค้าเท่านั้นตอนนี้กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยก็โดนไล่เข้าไปทั้งหมดเลย ซึ่งมันก็เกินไปทั้งที่บางชนิดยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่ามันอยู่ในสถานภาพไหนในตอนนี้ แต่ถ้าเราทำตามอนุสัญญาไซเตสก็ดีเหมือนกัน เพราะเป็นการช่วยกันดูแลรักษากล้วยไม้พื้นเมืองของไทยต่อไป

6. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์



ภาพที่ 6 นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์

1. ข้อมูลทั่วไป

ฝ่ายการค้าพืชตามอนุสัญญา กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ผู้ให้สัมภาษณ์คือ นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์ นักวิชาการฝ่ายการค้าพืช ตามอนุสัญญา ดังภาพที่ 6 ซึ่งเป็นฝ่ายที่ดูแลการค้ากล้วยไม้พื้นเมืองที่ขึ้นบัญชีไซเตส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจตนารมณ์ ก็คือปฏิบัติตามอนุสัญญาไซเตส และทำการคุ้มครองกล้วยไม้พันธุ์ที่ต้องอนุรักษ์ทุกประเภท ไม่ใช่กล้วยไม้อย่างเดียว โดยมีภารกิจดังนี้

มีภารกิจเกี่ยวกับพืชและไหม โดยการศึกษา วิจัย และพัฒนาพืชและไหม ให้ได้พืชและไหมพันธุ์ดี เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชและไหมสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ตลอดจนบริการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรอง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิตและผลิตภัณฑ์พืช เพื่อให้บริการการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลองและพัฒนาวิชาการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืชและไหม
2. ให้บริการด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรองและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิต และผลิตภัณฑ์พืช การบริการส่งออกสินค้าเกษตร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ เกษตรกร และเอกชนที่เกี่ยวข้อง
4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2. สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน

ผู้ที่สนใจซื้อกล้วยไม้ของไทยไปนอกจากจะนำไปปลูกเลี้ยงเพื่อชื่นชมกับความสวยงามแปลกใหม่แล้ว ยังมีการนำไปขยายพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ต่อไป ทำให้ความต้องการกล้วยไม้ป่าจึงไม่มีสิ้นสุด ทำให้มีการล่าเก็บกล้วยไม้ป่าเพื่อการค้ากันโดยไม่คำนึงถึงการหมดสิ้นไปของชนิดพันธุ์จากข้อมูลของ IUCN (1991-1995) กล้วยไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์หรือพบน้อยมากได้แก่

1. *Cymbidium Sw.* สกุลกะเรกะร่อน
2. *Grammatophyllum Blume* สกุลเอื้องหางช้าง
3. *Paphiopedium exule Rolfe.* สกุลรองเท้านารี

ในไทยมีกฎหมายค่อนข้างเข้มงวด ในป่าธรรมชาติก็มีกฎหมายป่าไม้ และอีกหลายฉบับที่รองรับอยู่ โดยกฎหมายแต่ละฉบับก็เปิดโอกาสให้ขยายพันธุ์ได้ในเรื่องการทำการศึกษาค้นคว้า แต่ถ้าเป็นเรื่องของการค้าก็ต้องผ่านกฎหมายอีกหลายฉบับ

3. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

มีการวางแผนงานให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายให้ได้ เพราะหน่วยงานนี้มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลและอำนวยความสะดวกต่อการออกกฎหมายและใบอนุญาตต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีการทำงานวิจัย โดยจะมีทะเบียนวิจัยในแต่ละปี เพื่อออกมารองรับกฎหมายที่ออกไปมีผลกระทบอย่างน้อยแค่ไหน ต่อประชาชนและต่อระบบนิเวศ

เป็นวิทยากรให้ความรู้กับกลุ่มที่สนใจ ชาวบ้าน ในงานเกษตรต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางด้านกฎหมาย ข้อมูลทางด้านกรอนุรักษ์ ซึ่งวิทยากรก็คือ เจ้าหน้าที่ของกองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรนั่นเอง

ทำสื่อทางสิ่งพิมพ์โบรชัวร์ หนังสือพิมพ์ ทางโทรทัศน์ วิทยุ และทางเว็บไซต์ในแต่ละปีมีจำนวนมาก

มีการเก็บข้อมูลกล้วยไม้ที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ โดยทำเป็นทะเบียนสะสม การศึกษาเทคนิคการขยายพันธุ์เทียม เพื่อนำเทคนิคเหล่านั้นไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกร และผู้ที่สนใจ

ร่างกฎหมายซึ่งในปัจจุบันมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมเกี่ยวกับกล้วยไม้จำนวน 4 ฉบับ คือ

1. กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์
2. กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช
3. กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน
4. กฎหมายว่าด้วยการกักกันพืช
4. **ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง**

เนื่องจากทำงานด้านการบังคับใช้กฎหมายมันมี 2 ข้อ คือ คนที่ปฏิบัติตาม กับคนที่ฝ่าฝืน ซึ่งคนที่ปฏิบัติตามเราก็ส่งเสริมให้การค้าผ่านไปได้อย่างสะดวกสบาย แต่ผู้ที่ฝ่าฝืนนี่ก็เป็นประเด็นที่ทำให้เหนื่อย เพราะถ้าต้องคอยตามแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา

การอธิบายให้คนเข้าใจในตัวบทกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ข้อนี้มันยากตรงที่ต้องมีศิลปะ ใจเย็น เพราะการตีความตัวบทกฎหมายให้คนอื่นเข้าใจมันยาก ซึ่งจะต้องมีปัจจัยอื่นๆ ด้วย

5. แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง

ก็ต้องอนุรักษ์แบบยั่งยืน ซึ่งวิธีการนั้นก็ต้องเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ จะให้ทุกที่อยู่ด้วยกันได้ก็ต้องมีปัจจัยต่างๆมากมาย

ออกกฎหมาย และให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติให้เข้มงวดมากกว่าเดิม หรือเพิ่มแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนมากขึ้นกว่านี้ในเรื่องของการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

6. บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย

ในขณะนี้ เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรเอง ได้พยายามตรวจจับ เพื่อนำให้เป็นบทเรียน

แก่คนรุ่นหลัง เพราะทางกรมวิชาการก็เป็นผู้ดูแลเรื่องของกฎหมาย อนุสัญญาไซเตส และ อนุสัญญาไซเตสก็เป็นสิ่งที่ช่วยควบคุมการนำเข้าส่งออกได้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3* ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองในปัจจุบัน	
1.	- หายาก มีเฉพาะถิ่น เช่น รองเท้านารี - มีการเพาะเลี้ยงเฉพาะกลุ่ม ไม่เป็นที่แพร่หลาย
2.	- ถูกนำออกมาจากป่ามาก - มีเฉพาะถิ่น ถ้านำไปอยู่ในที่ที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะตายได้
3.	- นำเป็นหวง โดยเฉพาะพันธุ์ที่มีอยู่เฉพาะถิ่น เช่น รองเท้านารี
4.	- จากการสำรวจ รองเท้านารีเหลือกระบี่ในธรรมชาติพบน้อยมาก และกล้วยไม้ป่าตามธรรมชาติก็พบได้น้อยมาก
5.	- กล้วยไม้ป่า มีจำนวนน้อยลง
6.	- นำเป็นหวง เพราะมีผู้สนใจและต้องการมีไว้ครอบครอง เพื่อขยายพันธุ์ และชื่นชมความงาม

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง	
1.	- เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม - จัดกิจกรรมการประกวดเพื่อแลกเปลี่ยนทรรศนะคติ และคัดเลือกสายพันธุ์ - ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่สนใจ
2.	- เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียม - จัดนิทรรศการ - เป็นวิทยากรในงานต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจ
3.	- รณรงค์สร้างจิตสำนึกโดยการจัดค่ายอนุรักษ์ - มีการประชาสัมพันธ์ โดยการทำสื่อโฆษณา ทางสิ่งพิมพ์และทางโทรทัศน์ - ร่วมกับภาครัฐออกกฎหมาย - ให้ทุนกับองค์กรอนุรักษ์ในท้องถิ่น และให้ทุนในการทำงานวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ
4.	- สำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจำนวนชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ และสำรวจตลาดเพื่อเป็นสถิติการค้าที่ผิดกฎหมาย - จัดนิทรรศการตามสถานที่ต่าง เพื่อให้ความรู้กับประชาชน - สนับสนุนองค์กรชาวบ้านด้านการใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ - สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ให้กับองค์กรชาวบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่หรือใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

5.	- ศึกษาถึงชนิดพันธุ์กล้วยไม้ในเมืองไทย ว่ามีจำนวนเท่าไร ชนิดอะไรบ้าง การกระจายพันธุ์เป็นอย่างไร อยู่ที่ใด
6.	- วางแนวทางให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย - มีการทำงานวิจัย เพื่อรองรับกฎหมายที่ออกไป - ให้ความรู้กับผู้ที่สนใจ - ประชาสัมพันธ์โดยการทำสื่อต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ - ร่างกฎหมาย

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง	
1.	- การขยายพันธุ์ทำได้ยาก - การดูแลรักษายาก เพราะเป็นพืชเฉพาะถิ่น - แนวนร่วมในการทำงานมีน้อย - กฎหมายไม่เอื้อต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์
2.	- การเลี้ยงดูและขยายพันธุ์ทำได้ยาก - กฎหมายมีช่องโหว่ไม่รัดกุม - ปัญหาทางด้านธุรกิจเกิดการแข่งขันด้านราคากับผู้ที่ค้ากล้วยไม้ที่ผิดกฎหมาย เพราะจำเป็นต้องขายในราคาที่แพงกว่า
3.	- ความเข้าใจ และความร่วมมือจากหลายฝ่าย - ขาดแนวร่วม และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ - ทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน
4.	- ความร่วมมือของภาครัฐ - ความไม่รู้ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติงานและประชาชนทั่วไป - กระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกยังไม่ได้เข้าไปในระดับการศึกษา - งบประมาณในการดำเนินงาน
5.	- ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของผู้รักษากฎหมาย และประชาชนทั่วไป - ขาดความร่วมมือประสานงานกันในหลายฝ่าย - กล้วยไม้บางชนิดมีเฉพาะถิ่น ทำให้การดูแลรักษายาก
6.	- ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย - การให้ประชาชนและผู้ค้า เข้าใจในดับทกฎหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงนามไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง	
1.	- ให้มีการขยายพันธุ์ให้ได้จำนวนมาก และกระจายพันธุ์ให้ผู้ปลูกเลี้ยงเป็นธุรกิจ อีกส่วนหนึ่งก็นำกลับไปไว้ในป่าตามเดิม
2.	- ให้มีความร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐเอง และภาคเอกชน - นำต้นพ่อแม่พันธุ์มาปรับสภาพก่อนการขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มอัตราการรอด - เพิ่มโทษทางกฎหมาย
3.	- ให้มีความร่วมมือกันในหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน - ให้มีการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่เดิม - ให้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความชัดเจนมากขึ้น
4.	- ให้มีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ และชาวบ้าน - ให้อุรักษ์โดยอยู่ในถิ่นเดิม - ให้ชาวบ้านดูแลรักษาในในพื้นที่ของตนเองโดยเป็นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน
5.	- ให้มีความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง - ให้ความรู้กับประชาชน - ให้สื่อมวลชนช่วยในการให้ข้อมูล
6.	- ออกกฎหมายให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น - วางแนวทางการทำงานให้ชัดเจน - ให้มีการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

ตารางที่ 4 (ต่อ) ผลการวิจัยแบ่งตามหน่วยงานในประเด็นต่างๆ

บทบาทของอุตสาหกรรมไฮเทคในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมือง	
1.	- เป็นการกีดกันทางการค้า
2.	- ถูกบีบบังคับในทางปฏิบัติในเรื่องของการค้า
3.	- มีประโยชน์ในแง่ของการอนุรักษ์ - กีดกันทางการค้าในแง่ของธุรกิจ
4.	- ยังไม่ชัดเจนในเรื่องของการขึ้นบัญชีที่ 1, 2 และ 3
5.	- ดีต่อการอนุรักษ์ ถ้าเราสามารถปฏิบัติได้ - ในเรื่องของธุรกิจการค้า ดูเหมือนจะไม่ยุติธรรม
6.	- มีประโยชน์ในเรื่องการช่วยควบคุมการนำเข้าและส่งออกกล้วยไม้พื้นเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

* หมายเหตุ : หมายเลขในตารางหมายถึงถึง

1. ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย
2. สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย
3. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
4. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย
5. ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยจะพบว่า สถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองไทย อยู่ในขั้นน่าเป็นห่วงว่า บางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์ โดยเฉพาะชนิดที่มีแต่เฉพาะถิ่น เช่น กล้วยไม้รองเท้านารีเหลืองกระบี่ จากการสำรวจของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในธรรมชาติพบกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดนี้ได้้น้อยมาก จากการรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของหญิงลักษณะนาเลิศ พรพิมล ในปี พ.ศ. 2510 มี 27 สกุล 129 ชนิด จากการรวบรวมของ Nordic Journal of Botany มีจำนวน 145 สกุล 1,087 ชนิด ในปี พ.ศ. 2525 และจากการสำรวจของนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยและเดนมาร์กในปี พ.ศ. 2543 (วีรชัย ณ นคร และสุรางค์รัช อินทรมุสิก ,2543) มีจำนวน 177 สกุล 1,125 ชนิด จะเห็นได้ว่ามีบางชนิดที่มีพบจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น สกุล Paphiopedilum พบในปี 2510 จำนวน 2 ชนิด ในปี 2525 จำนวน 12 ชนิด และในปี 2543 จำนวน 13 ชนิด และบางชนิดก็พบน้อยลง เช่น สกุล Aerides พบในปี 2510 จำนวน 10 ชนิด ในปี 2525 จำนวน 8 ชนิด และในปี 2543 จำนวน 7 ชนิด หรือ ไม่พบเลยในการสำรวจครั้งล่าสุด เช่น สกุล Aeschynanthus ที่พบในปี 2510 แต่ไม่พบในปี 2525 และปี 2543 หรือ สกุล Evrardia Gagnep. ที่พบในปี 2525 แต่ไม่พบในปี 2543 ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยบางชนิดอยู่ในภาวะที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวีรชัย สันติสุข และก่องกานดา ชยามฤต (2546) ที่ว่ากล้วยไม้พื้นเมืองกำลังอยู่ในสถานะ Vulnerable ซึ่งหมายถึงพืชที่กำลังอยู่ในภาวะอันตรายที่ใกล้จะสูญพันธุ์ในอนาคตอันใกล้

วิธีการดำเนินงานทางด้านการอนุรักษ์มีทั้งการให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป โดยมีการจัดนิทรรศการ เป็นวิทยากรอบรม ให้คำปรึกษากับผู้ที่สนใจ มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปได้รู้และเข้าใจการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ มีการขยายพันธุ์เทียมเพื่อเพิ่มจำนวนให้มีมากยิ่งขึ้น และมีการสำรวจ จำนวนของชนิดพันธุ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อที่จะได้รู้จำนวนที่แท้จริงในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ อานาจ เจริญศิลป์ (2525) และวีชัย เทียนน้อย (2533) ได้ให้วิธีการอนุรักษ์ไว้ว่าการสำรวจหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติมนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติต่อไปได้

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือขาดความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของหน่วยงานต่างๆ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และประชาชนทั่วไป ส่วนการขยายพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองนั้นทำได้ยาก โดยมากเป็นพืชที่มีเฉพาะถิ่น เช่น รองเท้านารีช่องอ่างทอง ซึ่งจะพบได้ที่หมู่เกาะอ่างทองเท่านั้น ปัญหาที่สำคัญอีกเรื่อง คือในดับทกกฎหมายนั้นมีความเข้มแข็งมากพอ แต่ความซับซ้อนในเรื่องของ

ขอบเขตของกฎหมายนั้น ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกเลี้ยง การปลูกเลี้ยงเพื่อการค้า การอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองนั้น ไม่เข้าใจ และทำให้มักเกิดความเข้าใจผิด ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กับเอกชน และองค์กรอิสระ อีกทั้งตัวของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเองบางครั้งยังไม่รู้และไม่เข้าใจใน กระบวนการของกฎหมาย การตรวจจับ การดูแลรักษาหลังจากที่ดำเนินการจับมาแล้วถึงแม้ จำนวนของเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงาน จะมีอยู่อย่างไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ มณีรัตน์ เกตุไสว (2546) และงานวิจัย ของธีรวัช แก้วช่าง (2542) แต่ขัดแย้งกันในเรื่องของกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ อนุรักษ์ธรรมชาติโดยตรง เพราะกฎหมายที่ดูแลในเรื่องของการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย นั้นมีถึง 4 ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับก็มีบทบาทและหน้าที่ที่ต่างกันไป แต่อาจจะซ้อนกันบ้างในบางกรณี

แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยโดยการให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป เกษตรกร พ่อค้า และเจ้าหน้าที่เอง เพื่อให้ได้รู้และเข้าใจในเรื่องของการจำแนกชนิดพันธุ์ที่ต้อง อนุรักษ์ การขยายพันธุ์ การเพาะเลี้ยง และการค้า ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวถึงแนวทางในการ อนุรักษ์ของ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ และมณีรัตน์ เกตุไสว (2546) ว่าควรให้มีการศึกษากับประชาชน ทั่วไป ในเรื่องของคุณค่า และความสำคัญของการอนุรักษ์

และด้วยการประสานความร่วมมือกันของทางภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรอิสระ และ ประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทุกฝ่ายร่วมกันเสนอ ร่วมกัน คิด ร่วมกันแก้ไข ก็จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับ แนว คิดของ อำนาง เจริญศิลป์ (2528) และวิชัย เทียนน้อย (2533)

แนวทางอนุรักษ์โดยการนำพ่อแม่พันธุ์แท้จากป่ามาปรับสภาพให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมใหม่ และทำการขยายพันธุ์เทียมเพื่อให้ได้จำนวนพันธุ์แท้ที่มีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ โกวิท กิติตระกูลณะนันท์ (2542) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึง การอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้ เอื้องปากนกแก้วโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และศิริลักษณ์ เจริญดี (2544) ได้ทำการศึกษากการ อนุรักษ์กล้วยไม้เอื้องเงินหลวง โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เช่นกัน

อีกแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์นั้นคือ การอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยการรักษาให้กล้วยไม้พื้น เมืองได้อาศัยอยู่ในถิ่นที่อยู่เดิม ถ้าใครต้องการไปชม ก็เดินทางไปชมกล้วยไม้ที่อยู่ตามธรรมชาติ ตั้งเดิมของมันได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัชชัย สันติสุข และ ก่องกานดา ชยามฤต (2533) ได้ให้แนวทางการอนุรักษ์พืชหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทยไว้ว่า การเก็บรักษาไว้ใน สภาพป่า (in situ) ซึ่งเป็นกรอนุรักษ์แหล่งที่อยู่ของพืช (habitat conservation) โดยการพิจารณา พื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่ของพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรืออยู่ในขั้นเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งการดำเนินอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในมุมมองของนักอนุรักษ์นั้น จะสามารถให้ประโยชน์ได้หลายประการ คือ หนึ่ง ผู้คนได้เดินทางไปเห็นกล้วยไม้พื้นเมืองตามสภาพที่อยู่จริงของมัน จะทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สองคือ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับถิ่นที่อยู่ของตัวเอง ให้ความสำคัญที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่า และมีรายได้จากการพานักท่องเที่ยว เที่ยวชมป่า สาม คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องเข้าไปดูแลจัดการมาก เพราะชาวบ้านเค้าจะดูแลท้องถิ่นของตัวเอง เมื่อได้รู้ถึงความสำคัญของถิ่นที่อยู่ของตัวเองแล้ว เค้าก็จะสร้างบทบาทในการดำเนินงานภายในท้องถิ่น และก่อให้เกิดเป็นองค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็งต่อไป

บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย ในเรื่องของ การอนุรักษ์นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยควบคุมการนำเข้า และส่งออกกล้วยไม้พื้นเมืองของไทย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของอนุสัญญาไซเตส แต่ตัวชีวิตที่บ่งบอกว่าในปัจจุบันมีพืชชนิดใดที่อยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์นั้น ยังไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้บางหน่วยงานได้แสดงทรรศนะไว้ว่า ในทางธุรกิจนับเป็นการกีดกันทางค้า หรือเป็นเครื่องมือบีบบังคับในทางปฏิบัติ ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบในเรื่องการค้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตส ที่ต้องการสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งสัตว์ป่า และพืชป่าตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ป่า เพื่อต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกเพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติของชนรุ่นนี้ และอนุชนรุ่นต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองและพันธุ์ที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ รวมทั้งศึกษาถึงสถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมือง ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ และแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทย โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยจำนวน 6 หน่วยงาน และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สถานการณ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยอยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะกล้วยไม้ที่อาศัยอยู่เฉพาะถิ่น ซึ่งมักจะเล็ยงดูและขยายพันธุ์ได้ยาก วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองนั้น โดยส่วนมากแล้วจะให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป โดยมีการจัดนิทรรศการตามสถานที่ต่างๆ เป็นวิทยากรในการให้ความรู้และให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่สนใจ มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่างๆ ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อทางโทรทัศน์ รวมทั้งมีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมเพื่อให้มีจำนวนที่มากขึ้น

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานนั้นจะพบว่าขาดความร่วมมือ และการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันในการดำเนินงาน ปัญหาในเรื่องกฎหมายที่มีความซับซ้อนทำให้เกิดความไม่เข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งทำให้มองได้ว่ากฎหมายมีช่องโหว่ เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการขยายพันธุ์ และการดูแลกล้วยไม้พื้นเมืองบางชนิดทำได้ยากซึ่งก็เป็นปัญหาที่พบในปัจจุบัน

แนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยนั้น ควรให้มีการประสานความร่วมมือกันของทางภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรอิสระ และประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป เกษตรกร พ่อค้า และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เพื่อให้ได้รู้และเข้าใจในเรื่องของการจำแนกชนิดพันธุ์ที่ต้องอนุรักษ์ การขยายพันธุ์ การเพาะเลี้ยง การค้า และกฎหมายเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ควรทำการขยายพันธุ์เทียมเพื่อให้ได้จำนวนพันธุ์ที่มากขึ้นจนสามารถกระจายพันธุ์ให้ผู้สนใจปลูกเลี้ยงเป็นการค้า และบางส่วนก็นำกลับไปคืนในป่าดั้งเดิมของแต่ละชนิดพันธุ์ และแนวทางสุดท้ายคือการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนซึ่งการดำเนินการอนุรักษ์แบบยั่งยืนนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้านในทางด้านการอนุรักษ์ แต่ในทางด้านธุรกิจนั้นยังเป็นไปได้ยากด้วยเหตุผลหลายประการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบาทของอนุสัญญาไซเตสในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองของไทยนั้น ถ้ามองในแง่ของการอนุรักษ์ก็นับว่าเป็นส่วนที่ช่วยควบคุมการนำเข้าส่งออก กล้วยไม้พันธุ์พื้นเมือง ทำให้เราได้รู้ว่าสถานการณ์ของกล้วยไม้พื้นเมืองของไทยอยู่ในขั้นไหน แต่จากการสำรวจชนิดพันธุ์เพื่อที่จะบรรจุเข้าในอนุสัญญาไซเตสนั้น ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของปริมาณ ทำให้ในมุมมองของหลายฝ่ายได้มองว่า อนุสัญญาไซเตสเป็นตัวกีดกันทางการค้า ซึ่งแท้ที่จริงแล้วถ้าอนุสัญญาไซเตส สามารถแสดงจำนวนที่แท้จริง จากการสำรวจในปัจจุบัน เพื่อที่จะปรับเปลี่ยน ลดชนิดพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองในบัญชีที่ 1 หรือ 2 ก็จะทำให้ทัศนคติในแง่ลบของหน่วยงานหลายฝ่ายลดลงไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสนับสนุนการปลูกเลี้ยงและขยายพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองในสายพันธุ์ตามถิ่นกำเนิดที่กล้วยไม้ชนิดนั้นๆอาศัยอยู่
2. ควรสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนทั่วไป เริ่มจากการแทรกเนื้อหาในเรื่องการอนุรักษ์เข้าไปไว้ในบทเรียนของนักเรียนและนักศึกษา
3. การนำแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองไปใช้ประโยชน์ควรที่จะพิจารณาให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองต่อไป
4. ควรมีการทำงานวิจัย ในเรื่องแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้พื้นเมืองอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกนุช จันทร์แจ่ม. 2542. ภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่ทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร.

เกษม จันทร์แก้ว. 2539. หลักการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โกวิท กิตติระกุลนันท์. 2542. งานอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้เอื้องปากนกแก้ว โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.

กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ และมณีรัตน์ เกตุไสว 2546. แผนการสอน (Lesson Plan) รหัสวิชา GSC 140 ชื่อวิชา มนุษย์กับวิทยาศาสตร์กายภาพ. เข้าถึงได้จาก. <http://komut.spu.ac.th/~gsc140/lesson10.html>.

จิระ จินตบุญกุล. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.

ธวัชชัย สันติสุข และ ก่องกานดา ชยามฤต 2546. พืชหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย กับแหล่งที่อยู่ที่กำลังถูกคุกคาม. เข้าถึงได้จาก. <http://www.seub.or.th/datacenter/forest/forest-id007.asp>.

ธีร์ธวัช แก้วช่าง. 2542. นโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ในภาคเหนือของไทย วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร.

นิรนาม. 2545. "ข่าว อารมณ์ และความรุนแรง: หวัดแกมบรรจง". สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(44).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิวัติ เรื่องพานิช. 2537. **โลกและการอนุรักษ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

แผนที่โลกแสดงจำนวนประเทศของภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตส .2547. เข้าถึงได้จาก.

http://www.cites.org/common/directy/e_directy.html

“พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช 2542. เข้าถึงได้จาก.

<http://www.doa.go.th/code/code/protection/c6.html>.

ภูมิชัย สุวรรณดี. 2540. **มาตรการทางกฎหมายในการจัดการและการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติในประเทศไทย** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

วีระชัย ณ นคร และสุรางค์รัช อินทรมุสิก. 2543. **สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 6**. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง.

วิชัย เทียนน้อย. 2533. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวีเขียว.

ศิริลักษณ์ เจริญดี. 2544. **การอนุรักษ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้เอื้องเงินหลวง โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.

ศิริพรต ผลสินธุ์. 2531. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: ดี.ดี. บุ๊คสโตร์.

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2543.

คู่มือ จำแนกกล้วยไม้ไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อินทิเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. 2547. กรุงเทพมหานคร: 17 กุมภาพันธ์ 2547.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 2547. กรุงเทพมหานคร: 1 เมษายน 2547.

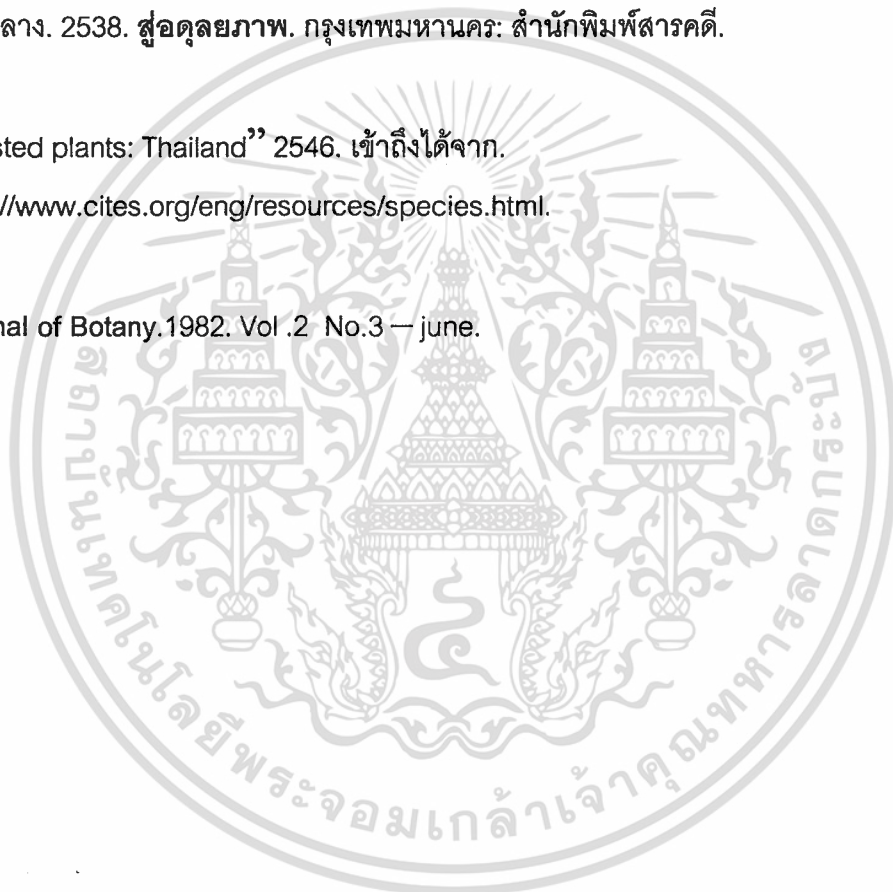
อำนาจ เจริญศิลป์. 2528. *โลกและการอนุรักษ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน
สโตร์.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2538. *สู่อุดมภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารคดี.

“CITES - listed plants: Thailand” 2546. เข้าถึงได้จาก.

<http://www.cites.org/eng/resources/species.html>.

Nordic Journal of Botany. 1982. Vol .2 No.3 — june.



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายชื่อชนิดพันธุ์ที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ CITES-listed plants: Thailand (2546)

<http://www.cites.org/eng/resources/species.html>

บัญชีที่ 1

1. *Dendrobium cruentum* Reichb.f.
2. *Paphiopedilum appletonianum* (Gower) Rolfe
3. *Paphiopedilum barbatum* (Lindl.) Pfitzer
4. *Paphiopedilum bellatulum* (Reichb. f.)Stein
5. *Paphiopedilum callosum* (Reichb.f.) Stein
6. *Paphiopedilum callosum* (Reichb.f.) Stein var. *sublaeve* (Reichb.f.) P.J.Cribb
7. *Paphiopedilum concolor* (Lindl.) Pfitzer
8. *Paphiopedilum exul* (Ridl.) Rolfe
9. *Paphiopedilum godefroyae* (God.-Leb.) Stein
10. *Paphiopedilum godefroyae* (God.-Leb.)Stein var. *leucochilum* (Masters)

Hallier

11. *Paphiopedilum hirsutissimum* (Lindl. ex Hook.) Stein var. *esquirolei* (Schltr.)

P.J.Cribb

12. *Paphiopedilum niveum* (Reichb. f.) Stein
13. *Paphiopedilum parishii* (Reichb.f.) Stein
14. *Paphiopedilum sukhakulii* Schoser & Senghas
15. *Paphiopedilum villosum* (Lindl.) Stein
16. *Vanda coerulea* Griffith ex Lindley

บัญชีที่ 2

1. *Abdominea minimiflora* (Hook.f.) J.J. Smith
2. *Acriopsis indica* Wight
3. *Aphyllorchis montana* (Thwaites) Reichb.f.
4. *Appendicula reflexa* Blume
5. *Arachnis limax* Seidenf.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. *Armadorum siamensis* Schits.
7. *Ascocentrum semiteretifolium* Seidenf.
8. *Ascochilus nitidus* Seidenf.
9. *Bulbophyllum adangensis* Seidenf.
10. *Bulbophyllum albibracteatum* Seidenf.
11. *Bulbophyllum angusteovatum* Seidenf.
12. *Bulbophyllum annandale* Ridl.
13. *Bulbophyllum annandalei* Ridley
14. *Bulbophyllum biflorum* Teijsm. & Binnend.
15. *Bulbophyllum bisetoides* Seidenf.
16. *Bulbophyllum bootanense* Par. & Reichb.f.
17. *Bulbophyllum brevistelidium* Seidenf.
18. *Bulbophyllum dhaninivatii* Seidenf.
19. *Bulbophyllum didymotropis* Seidenf.
20. *Bulbophyllum echinulus* Seidenf.
21. *Bulbophyllum ecornutum* (J.J. Smith) J.J. Smith
22. *Bulbophyllum gibbolabium* Seidenf.
23. *Bulbophyllum khaoyaiense* Seidenf.
24. *Bulbophyllum laxiflorum* (Blume) Lindley
25. *Bulbophyllum lemniscatoides* Rolfe
26. *Bulbophyllum lepidum* J.J. Smith
27. *Bulbophyllum lobbii* Lindley
28. *Bulbophyllum macranthum* Lindley
29. *Bulbophyllum mutabile* (Blume) Lindley
30. *Bulbophyllum purpurascens* Teijsm. & Binnend.
31. *Bulbophyllum putii* Seidenf.
32. *Bulbophyllum rufinum* Reichb. F.
33. *Bulbophyllum sanitii* Seidenf.
34. *Bulbophyllum secundum* Hook.f.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

35. *Bulbophyllum sessile* J.J. Smith
36. *Bulbophyllum subtenellum* Seidenf.
37. *Bulbophyllum tortuosum* (Blume) Lindley
38. *Bulbophyllum tricormoides* Seidenfaden
39. *Bulbophyllum tripaleum* Seidenf.
40. *Bulbophyllum triviale* Seidenf.
41. *Bulbophyllum unciniferum* Seidenf.
42. *Bulbophyllum vaginatum* (Lindley) Reichb.f.
43. *Bulbophyllum wangkaense* Seidenf.
44. *Calanthe antropophora* Ridl.
45. *Calanthe hirsuta* Seidenf.
46. *Calanthe simplex* Seidenfaden
47. *Ceratostylis thailandica* Seidenf.
48. *Cheirostylis didymacantha* Seidenf.
49. *Cheirostylis montana* Blume
50. *Cheirostylis spathulata* J.J. Smith
51. *Cheirostylis thailandica* Seidenf.
52. *Chiloschista extincitoriformis* Seidenf.
53. *Chiloschista ramifora* Seidenf.
54. *Chiloschista trudelii* Seidenf.
55. *Chiloschista viridiflora* Seidenf.
56. *Cleisostoma discolor* Lindley
57. *Cleisostoma duplicilobum* (J.J. Smith) Garay
58. *Cleisostoma elegans* Seidenf.
59. *Coelogyne thailandica* Seidenf.
60. *Cymbidium aloifolium* (L.) Sw.
61. *Cymbidium atropurpureum* (Lindley) Rolfe
62. *Cymbidium cochleare* Lindley
63. *Cymbidium cyperifolium* Wall. ex Lindley ssp. *indochinense* Dupuy & Cribb

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

64. *Cymbidium dayanum* Reichb.f.
65. *Cymbidium devonianum* Paxton
66. *Cymbidium ensifolium* (L.) Sw.
67. *Cymbidium ensifolium* (L.) Sw. ssp. *haematodes* (Lindley) Du Puy & Cribb
68. *Cymbidium finlaysonianum* Lindley
69. *Cymbidium insigne* Rolfe
70. *Cymbidium lancifolium* Hook.f.
71. *Cymbidium macrorhizon* Lindley
72. *Cymbidium mastersii* Griffith ex Lindley
73. *Cymbidium pubescens* Lindl.
74. *Cymbidium siamense* Rolfe ex Downie
75. *Cymbidium sinense* (Jackson in Andr.) Willdn.
76. *Cymbidium tigrinum* Parish ex Hook.
77. *Cymbidium tracyanum* L. Castle
78. *Dendrobium acinaciforme* Roxb.
79. *Dendrobium aduncum* Wall.
80. *Dendrobium aloifolium*
81. *Dendrobium alterum* Seidenf.
82. *Dendrobium anceps* Sw.
83. *Dendrobium bellatulum* Rolfe
84. *Dendrobium bensoniae* Reichb.f.
85. *Dendrobium bicameratum* Lindley
86. *Dendrobium capillipes* Reichb.f.
87. *Dendrobium chrysanthum* Wallich ex Lindley
88. *Dendrobium chrysotoxum* Lindley
89. *Dendrobium ciliatilabellum* Seidenf.
90. *Dendrobium concinnum* Miq.
91. *Dendrobium crepidatum* Lindley
92. *Dendrobium crumenatum* Sw.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

93. *Dendrobium cumulatum* Lindley
94. *Dendrobium deltatum* Seidenf.
95. *Dendrobium densiflorum* Wallich ex Lindley
96. *Dendrobium devonianum* Paxton
97. *Dendrobium draconis* Reichb.f.
98. *Dendrobium eriaeflorum* Griffith
99. *Dendrobium erostelle* Seidenf.
100. *Dendrobium eserre* Seidenf.
101. *Dendrobium excavatum* (Blume) Miq.
102. *Dendrobium falconeri* Hook.
103. *Dendrobium farmeri* Paxton
104. *Dendrobium fimbriatum* Hook.
105. *Dendrobium formosum* Roxb.
106. *Dendrobium garrettii* Seidenf.
107. *Dendrobium gibsonii* Lindley
108. *Dendrobium gratiosissimum* Reichb.f.
109. *Dendrobium gregalus* Seidenf.
110. *Dendrobium indivisum* (Blume) Miq.
111. *Dendrobium infundibulum* Lindley
112. *Dendrobium jenkinsii* Wallich ex Lindley
113. *Dendrobium lagarum* Seidenf.
114. *Dendrobium lamellatum* (Blume) Lindley
115. *Dendrobium lituiflorum* Lindley
116. *Dendrobium lobatum* (Blume) Miq.
117. *Dendrobium loddigesii* Rolfe
118. *Dendrobium moschatum* (Willd.) Sw.
119. *Dendrobium mucronatum* Seidenf.
120. *Dendrobium nobile* Lindley
121. *Dendrobium ochreatum* Lindley

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

122. *Dendrobium palpebrae* Lindley
123. *Dendrobium pandaneti* Ridley
124. *Dendrobium parishii* Reichb.f.
125. *Dendrobium pendulum* Roxb.
126. *Dendrobium primulinum* Lindley
127. *Dendrobium pulchellum* Roxb. ex Lindley
128. *Dendrobium salaccense* (Blume) Lindley
129. *Dendrobium scabrilingue* Lindley
130. *Dendrobium stuposum* Lindley
131. *Dendrobium sulcatum* Lindley
132. *Dendrobium tetradon* Reichb.f.
133. *Dendrobium thyrsiflorum* Reichb.f.
134. *Dendrobium tortile* Lindley
135. *Dendrobium umbonatum* Seidenf.
136. *Dendrobium unicum* Seidenf.
137. *Dendrobium wardianum* Warner
138. *Dendrobium wattii* (Hook.f.) Reichb.f.
139. *Dendrobium williamsonii* Day & Reichb.f.
140. *Dendrobium ypsilon* Seidenf.
141. *Dendrobium viride* Seidenf.
142. *Didymoplexis pallens* Griffith
143. *Epipogium roseum* (D. Don) Lindley
144. *Eria albido-tomentosa* (Blume) Lindley
145. *Eria barbata* (Lindley) Reichb.f.
146. *Eria biflora* Griffith
147. *Eria dasyphylla* Par. & Reichb.f.
148. *Eria pachystachya* Lindley
149. *Eria pilifera* Ridley
150. *Eria pumila* Lindley

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

151. *Flickingeria angustifolia* (Blume) Hawkes
152. *Flickingeria xantholeuca* (Reichb.f.) Hawkes
153. *Galeola javanica* (Blume) Benth. & Hook.
154. *Gastrochilus minor* Seidenf
155. *Gastrochilus rutilans* Seidenf.
156. *Gastrochilus suavis* Seidenf.
157. *Grammatophyllum speciosum* Blume
158. *Grosourdyia callifera* Seidenf.
159. *Habenaria carnea* N.E. Br.
160. *Habenaria medusae* Kranzlin
161. *Habenaria reflexa* Blume
162. *Hemipilia calophylla* Pai & Reichb.f.
163. *Hetaeria oblongifolia* Blume
164. *Hylophila lanceolata* (Blume) Miq.
165. *Lecanorchis multiflora* J.J. Smith
166. *Lesliea miralilies* Seidenf.
167. *Liparis elliptica* Wight
168. *Liparis gibbosa* Finet
169. *Liparis petiolata* (D. Don) Hunt & Summerh.
170. *Liparis rhombea* J.J. Smith
171. *Luisia antennifera* Blume
172. *Luisia filiformis* Hook.f.
173. *Luisia teretifolia* Gaudich.
174. *Luisia zollingeri* Reichb.f.
175. *Malaxis baurita* (Lindley) Kuntze
176. *Malaxis mackinnonii* (Duthie) Ames.
177. *Nephelaphyllum pulchrum* Blume
178. *Nephelaphyllum tenuiflorum* Blume
179. *Nervilia aragoana* Gaudich.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

180. *Nervilia infundibulifolia* Blatter & McCann
181. *Nervilia punctata* (Blume) Makino
182. *Oberonia anthropophora* Wallich ex Lindley
183. *Oberonia prainiana* King & Pantl.
184. *Oberonia pumilio* Reichb.f.
185. *Papilionanthe hookeriana* (Reichb.f.) Garay
186. *Papilionanthe teres* (Lindley) Garay
187. *Pelatantheria bicuspidata* (Rolfe) Tang et Wang
188. *Peristylus lacertiferus* (Lindley) J.J. Smith
189. *Phaius epiphyticus* Seidenf.
190. *Phaius indigoferus* Hassk.
191. *Phalaenopsis cornu-cervi* (Breda) Blume & Reichb.f.
192. *Phalaenopsis fuscata* Reichb.f.
193. *Phalaenopsis kunstleri* Hook.f.
194. *Phalaenopsis parishii* Reichb.f.
195. *Phalaenopsis sumatrana* Korth. & Reichb.f.
196. *Phalaenopsis thalebanii* Seidenf.
197. *Pholidota aidiolepis* Seidenf. et de Vogel
198. *Pholidota grandiflora* Seidenf.
199. *Pholidota scaposa* Seidenf.
200. *Phreatia secunda* (Blume) Lindley
201. *Pleione hookeriana* (Lindley) Williams
202. *Pleione maculata* (Lindley) Lindley & Paxton
203. *Pleione praecox* (J.E. Smith) D. Don
204. *Plocoglottis javanica* Blume
205. *Podochilus lucescens* Blume
206. *Podochilus microphyllus* Lindley
207. *Pomatocalpa linearifolia*
208. *Pteroceras alatum* Holtt.

209. *Pteroceras elobe* Seidenf.
210. *Renanthera elongata* (Blume) Lindley
211. *Renanthera isosepala* Holttum
212. *Rhynchosstylis coelestis* Reichb.f.
213. *Rhynchosstylis retusa* Blume
214. *Robiquetia spathulata* (Blume) J.J. Smith
215. *Robiquetia succisa* (Lindley) Seidenf. & Garay
216. *Saccolabium rhopalorrhachis* (Reichb. f.) J.J. Smith
217. *Sarcoglyphis thailandica* Seidenf.
218. *Schoenorchis micrantha* Blume
219. *Schoenorchis spathulata* Seidenf.
220. *Spathoglottis affinis* Vries
221. *Spathoglottis plicata* Blume
222. *Sunipia angustipetala* Seidenf.
223. *Sunipia australis* (Seidenf.) Hunt
224. *Sunipia minor* (Seidenf.) P. Hunt
225. *Sunipia racemosa* (Smith) Tang & Wang
226. *Sunipia soidaoensis* (Seidenf.) P. Hunt
227. *Sunipia thailandica* (seidenf. & Smitin.) Hunt
228. *Taeniophyllum insulare* Seidenf.
229. *Taeniophyllum quadrilobium* Seidenf.
230. *Tainia wrayana* (Hook.f.) J.J. Smith
231. *Thrixspermum hystrix* (Blume) Reichb.f.
232. *Thrixspermum subulatum* (Blume) Reichb.f.
233. *Trias mollis* Seidenf.
234. *Trias rosea* (Ridl.) Seidenf.
235. *Trichoglottis cirrhifera* Teijsm. & Binnend.
236. *Trichoglottis lanceolaria* Blume
237. *Trichoglottis retusa* Blume

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

238. *Trichotosia ferox* Blume
 239. *Trichotosia microphylla* Blume
 240. *Trichotosia pauciflora* Blume
 241. *Tropidia curculigoides* Blume
 242. *Tuberolabium carnosum* Seidenf.
 243. *Vanda amesiana* Reichb.f.
 244. *Vanda bensonii* Bateman
 245. *Vanda brunnea* Reichb.f.
 246. *Vanda coerulescens* Griffith
 247. *Vanda denisoniana* Benson & Reichb.f.
 248. *Vanda lilaciana* Teijsm. & Binnend.
 249. *Vanda parviflora* Lindley
 250. *Vanda pumila* Hook.f.
 251. *Vanda vipanii* Reichb.f.
 252. *Vanda watsonii* Rolfe
 253. *Vandopsis gigantea* (Lindley) Pfitz.
 254. *Vandopsis lissochiloides* (Gaudich.) Pfitz.
 255. *Vanilla albida* Blume
 256. *Vrydagzynea albida* Blume
 257. *Zeuxine clandestina* Blume

รายชื่อประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญาไซเตส ในปี พ.ศ. 2547

1. Afghanistan
2. Albania
3. Algeria
4. American Samoa
5. Andorra
6. Angola
7. Antigua and Barbuda
8. Argentina
9. Armenia
10. Aruba
11. Australia
12. Austria
13. Azerbaijan
14. Bahamas
15. Bahrain
16. Bangladesh
17. Barbados
18. Bassas da India
19. Belarus
20. Belgium
21. Belize
22. Benin
23. Bermuda
24. Bhutan
25. Bolivia
26. Bosnia and Herzegovina
27. Botswana
28. Brazil



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

29. British Indian Ocean Territory
30. Brunei Darussalam
31. Bulgaria
32. Burkina Faso
33. Burundi
34. Cambodia
35. Cameroon
36. Canada
37. Cape Verde
38. Cayman Islands
39. Central African Republic
40. Chad
41. Chile
42. China
43. Clipperton
44. Colombia
45. Comoros
46. Congo
47. Cook Islands
48. Costa Rica
49. Côte d'Ivoire
50. Croatia
51. Cuba
52. Cyprus
53. Czech Republic
54. Democratic People's Republic of Korea
55. Democratic Republic of the Congo
56. Denmark
57. Djibouti



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

58. Dominica
59. Dominican Republic
60. Ecuador
61. Egypt
62. El Salvador
63. Equatorial Guinea
64. Eritrea
65. Estonia
66. Ethiopia
67. Europa
68. Falkland Islands
69. Faroe Islands
70. Fiji
71. Finland
72. France
73. French Guiana
74. French Polynesia
75. Gabon
76. Gambia
77. Georgia
78. Germany
79. Ghana
80. Gibraltar
81. Glorieuses
82. Greece
83. Greenland
84. Grenada
85. Guadeloupe
86. Guam



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

87. Guatemala
88. Guernsey
89. Guinea
90. Guinea-Bissau
91. Guyana
92. Haiti
93. Holy See
94. Honduras
95. Hungary
96. Iceland
97. India
98. Indonesia
99. Iran
100. Iraq
101. Ireland
102. Isle of Man
103. Israel
104. Italy
105. Jamaica
106. Japan
107. Jersey
108. Jordan
109. Juan de Nova
110. Kazakhstan
111. Kenya
112. Kiribati
113. Kuwait
114. Kyrgyz Stan
115. Lao People's Democratic Republic



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 116. Latvia
- 117. Lebanon
- 118. Lesotho
- 119. Liberia
- 120. Libyan Arab Jamahiriya
- 121. Liechtenstein
- 122. Lithuania
- 123. Luxembourg
- 124. Macedonia
- 125. Madagascar
- 126. Malawi
- 127. Malaysia
- 128. Maldives
- 129. Mali
- 130. Malta
- 131. Mariana Islands
- 132. Marshall Island
- 133. Martinique
- 134. Mauritania
- 135. Mauritius
- 136. Mayotte
- 137. Mexico
- 138. Micronesia
- 139. Monaco
- 140. Mongolia
- 141. Montserrat
- 142. Morocco
- 143. Mozambique
- 144. Myanmar



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 145. Namibia
- 146. Nauru
- 147. Nepal
- 148. Netherlands
- 149. Netherlands Antilles
- 150. New Caledonia
- 151. New Zealand
- 152. Nicaragua
- 153. Niger
- 154. Nigeria
- 155. Niue
- 156. Norway
- 157. Oman
- 158. Pakistan
- 159. Palau
- 160. Panama
- 161. Papua New Guinea
- 162. Paraguay
- 163. Peru
- 164. Philippines
- 165. Pitcairn Islands
- 166. Poland
- 167. Portugal
- 168. Puerto Rico
- 169. Qatar
- 170. Republic of Moldova
- 171. Republic of Korea
- 172. Reunion
- 173. Romania



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

174. Russian Federation
175. Rwanda
176. Saint Helena
177. Saint Kitts and Nevis
178. Saint Lucia
179. Saint Pierre and Miquelon
180. Saint Vincent and the Grenadines
181. Samoa
182. San Marino
183. Sao Tome and Principe
184. Saudi Arabia
185. Senegal
186. Serbia and Montenegro
187. Seychelles
188. Sierra Leone
189. Singapore
190. Slovakia
191. Slovenia
192. Solomon Islands
193. Somalia
194. South Africa
195. South Georgia and the South Sandwich Islands
196. Southern and Antarctic territories
197. Spain
198. Sri Lanka
199. Sudan
200. Suriname
201. Swaziland
202. Sweden

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 203. Switzerland
- 204. Syrian Arab Republic
- 205. Tajikistan
- 206. Thailand
- 207. The Former Yugoslav Republic of Macedonia
- 208. Timor-Leste
- 209. Togo
- 210. Tonga
- 211. Trinidad and Tobago
- 212. Tromelin
- 213. Tunisia
- 214. Turkey
- 215. Turkmenistan
- 216. Turks and Caicos Islands
- 217. Tuvalu
- 218. Uganda
- 219. Ukraine
- 220. United Arab Emirates
- 221. United Kingdom
- 222. United Republic of Tanzania
- 223. United States of America
- 224. Uruguay
- 225. Uzbekistan
- 226. Vanuatu
- 227. Venezuela
- 228. Viet Nam
- 229. Virgin Islands (GB)
- 230. Virgin Islands (US)
- 231. Wallis and Futuna Islands

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

232. Yemen

233. Zambia

234. Zimbabwe



ภาพภาคผนวกที่ 1 แผนที่โลกแสดงจำนวนประเทศของภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตส

- สีเทา แสดงประเทศที่เป็นสมาชิกอนุสัญญาไซเตส
- สีขาว แสดงประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกอนุสัญญาไซเตส

ที่มา: แผนที่โลกแสดงจำนวนประเทศของภาคีสมาชิกอนุสัญญาไซเตส (2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้